

ipsas summo studio vulgantes non modicam ex hisdem fructum percipi posse opinati sunt. Ita vero obscura identidem et involuta hæc Prisca interpretatio est, ut quamvis ex memoratis collectionibus non pauca emendariemus, plura tamen adhuc difficilia loca supersint, quæ non temper librarium oscitantia, sed sæpius interpretis imperitia tribuenda videntur. Quæ si ex Græco, vel ex aliis versionibus mutando quasdam voces ad clariorem sensum revocare conaremur, primigenium textum a nobis non exhiberi jure omnes conquerebantur. Lectorum vero intelligentia consulimus vel in postillis margini appositis, vel in notationibus quæ ad calcem subjiciuntur. Quanto autem usui hæc versio apud antiquos fuerit, ex hisdem antiquis collectionibus liquet quæ ex hac canonibus derivaverunt. Vide quæ de hac eadem versione pluribus disserimus in Tractatu præmissæ parti. II, c. 2, § 5.

3. Nunc præfatam a Voello et Justello huic interpretationi præfixam hic appendimus.

LECTORI.

Ut nihil desiderares, erudite lector, quod ad antiquitatis canonicæ et ecclesiasticæ memoriam conservandam posteris usui esse posset, huic operi nostro Priscam illam canonum editionem Latinam, a cæteris quæ hæcenus editæ sunt aliam atque diversam, quam multi lique gravissimi viri sæpe laudavit, inserendam esse duximus. Hanc ex venerandis antiquitatis codicibus ms. litteris majusculis et bene quadratis descripto Bibliothecæ Christophori Justelli tibi representamus. Continebat olim ille præstantissimus codex canones conciliorum Ancyrani, Neocæsariensis, Nicæni, Sardicensis, Gangrensis, Antiocheni, Laodicensis, Constantinopolitani: et Chalcedonensis; sed, quod maxime dolendum, synodi Laodicenæ integri canones, et maxima pars Sardicensium, cum postrema parte subscriptionum concilii Nicæni injuria temporum perire. Quæ tamen supersunt concilii Sardicensis fragmenta, post Nicænam synodum collocavimus. Auctorem namque hujusce editionis non dignitatem conciliorum, sed ordinem temporis secutum fuisse in sua collectione verosimile est. Nec obstat quod in eo codice Chalcedonensis synodus ordine præpostere ante Constantinopolitanam ponitur, et canon 28 Chalcedonensis inter Constantinopolitanos referatur; cum id potius allucinationi vel incogitantia amanuensis qui hunc codicem exscripsit, quam auctoris erroris, vel imperitiæ tribuendum esse videatur. Et quamvis alia non pauca depravata, corrupta, et confusa in eodem libro passim occurrant, quæ non abs re amanuensis errata judicari possent, nobis tamen in tam eleganti et tantæ vetustatis cimelio alicui emendare aut immutare religio fuit; satis esse rati, si ad marginem scriptoris *συντάκτης* annotaremus.

4. Tria in hanc præfatam annotationanda. Primo falsum est, quod sicut, Laodicenæ synodi integros canones hujus versionis injuria temporum intercidisse. Hos enim ab interprete in Græco codice quo natus est, haudquaquam inventos. nec Latine redditos satis probabiliter ostendimus in Tractatu paulo ante laudato. Secundo quod affirmant in Sardicensibus canonibus codicem fuisse mutatum; quæ de causa id acciderit, ibidem ex Stephano Baluzio exposuimus. Tandem quod allucinationi vel incogitantia amanuensis potius quam interpretis erroris tribuitur, Constantinopolitanos canones post Chalcedonenses describi, isdemque anæcti canonem de prima sedis Constantinopolitanæ, qui in Chalcedonensi synodo conditus fuit, falsum pariter credimus. Hanc nimirum præposteram hujusmodi canonum descriptionem et confusionem nec amanuensis, nec interpretis Latino, sed Græco-aliis codici vertendam arbitramur, ut in eodem Tractatu et in annotationibus ad ipsos canones plenus dicitur.

PRISCA

CANONUM EDITIO LATINA,

COMPLETENS

CANONES CONCILIORUM ANCYRANI, NEOCÆSARIENSIS, NICÆNI, SARDICENSIS, GANGRENSIS, ANTIOCHENI, CONSTANTINOPOLITANI PRIMI ET CHALCEDONENSIS;

Quæ primum in lucem prodit ex antiquissimo codice ms. bibliothecæ Christophori Justelli; nunc autem eam aliis pervetustis mss. collectionibus collata, integra et emendatior exhibetur.

Additur vetustissima interpretatio Latina canonum Nicænorum ex præstantissimo ms. Vat. Regiæ 1907.

481 = INCIPIT = CAPTULA

Canonum Ancyrænum.

- I. De presbyteris qui immolaverunt in persecutione.
- II. De diaconis qui immolaverunt.
- III. De his qui per vim paganizaverunt.
- IV. De his qui multifarie cum paganis conveniunt.

Leges Incipiunt.

Primum canonum Priscam interpretationem in ms. Vat. Regiæ 1907 invenimus, ubi pro capitulis legitur tituli; et similiter semper in aliis canonum tabulis. In ms. Justelli constituta; male; constituta enim canones dicuntur, non vero tituli seu capitula canonum. Curiositas ex inscriptionibus aliarum synodorum, et ex ipsa clausula ejusdem co-

A V. De his qui timore lapsi sunt.

VI. De his qui in idolorum loca [Lege locis] comederunt.

VII. De his qui sæpius immolaverunt.

VIII. De his qui et alios suadent idolis immolare [Lege immolare].

dicis Justelliani: *Explicit capitula canonum Ancyrænum.*

Cod. Vat. Reg.: II. De diaconis similiter. III. De his qui idolotrytum manducaverunt.

Idem cod., qui pro timore paganizaverunt.

Just. ms., qui in idolis comedunt. Emendavimus ex cod. Vat. Reg., qui mox pro sæpius habet sæpissime.

Idem cod. Vat. Reg., per quos et alii coacti im-

- IX. *De his qui in ordinatione nuptias contestantur.*
 X. *De dispensatis [Lege desponsatis] puellis, et ab aliis corruptis.*
 XI. *De caterhumenis lapsis.*
 XII. *Ut nullum liceat ordinare chorepiscopum.*
 XIII. *De his qui abstinent a carnibus.*
 XIV. *De distrahentibus res ecclesiasticas.*
 XV. *De his qui in animalibus coierunt.*
 XVI. *Ut supra, aut in masculis vel corrupti sunt, aut corruptump.*
 XVII. *De ordinatis episcopis et non susceptis.*
 XVIII. *De his qui virginitatem promittunt, et quasi sororibus a fungunt commorari.*

482 XIX. ^b *Qui adulteras habent uxores.*

XX. *De his qui ex fornicatione interficiunt natos.*

XXI. *De homicidiis.*

XXII. *De extra voluntatem homicidiis.*

XXIII. ^c *De divinantibus vel maleficiis.*

XXIV. *De conscientia corruptionis virginum.*

Explicit [*Lege explicitum*] capitula canonum Ancyrensiu[m].

INCIPIT CONSTITUTA ejusdem concilii.

^a Isti canones priores quidem sunt Nicæni canonibus expositis; sed tamen Nicæni primo accepti sunt, propter auctoritatem sancti et magni concilii quod factum est in Niciam.

CANONES CONSTITUTI

^a SS. Patribus qui congregati sunt per sanctum Spiritum in civitate Ancyrenae. Tit. XXIV.

De presbyteris qui immolaverunt in persecutione, et reluctaverunt [Lege et reluctaverunt].

I. Presbyteri qui immolaverunt et iterum resipuerunt, et neque reluctaverunt 483 per remedium aliquem [*Lege aliquod*], sed ex veritate; neque ante per compositum ea quæ egerunt firmantes, ut ostenderent se quasi supplicii missos, ut videantur et

molaverunt. IX. *De diaconis qui in ordinatione de nuptiis contestati sunt.* X. *De puellis quæ sponsatæ sunt, et ab aliis stupratæ.* XI. *De caterhumenis prævaricatis.* XII. *De chorepiscopis.* XIII. *De clericis qui abstinent a carnibus.* XIV. *De his qui in opus Ecclesiæ veniunt.* XV. *De his qui in animalibus sunt fornicati.* XVI. *De his qui cum masculis animalibus faciscunt.*

^a Just. cod. hoc loco, commorantur. Præteritus ms. Vat. Reg., quoniam concludit idem Justellii codex in titulo canonum inferius prælixo: *fungunt commanere.*

^b Vat. Reg., *De his qui invicem adulterantur.* XX. *De his qui natos interficiunt.*

^c Id in cod., *De flucticis vel divinis.* XXIV. *Deceptoris [lege corruptioribus] virginum.*

^d *Lege Incipiunt.*

^e Cod. V. R. omittit præmissam clausulam *explicit*, etc., ac sequentem titulum *Incipit*, etc. Hanc vero annotationem sic effert: *Isti sunt canones priores quidem Nicæni canonibus expositi. Sed Nicæni primo scripti sunt propter auctoritatem sanctæ et magnæ synodi quæ facta est in Nicæa, melius et cum Græco concordiis, ubi Nicæni canones, Ancyrensis præmittuntur.*

^f J. st. ms. omittit verbum *reluctaverunt*; adjecimus e cod. Vat. Reg., contextu canonis exigente. Verum ex eodem cod. emendavimus *resipuerunt*; apud

credantur per schemate offerri eis; de istis placuit honorem quidem secundum cathedram eos habere; offerre autem eos, aut patere [*Lege pascere*], aut agere, aut sacro ministerio ministrare non liceat.

De diaconis qui immolaverunt.

II. Diaconi similiter qui immolaverunt et postea resipuerunt, dignitatem quidem suam habere, et cessare eos a sacro ministerio panis et calicis, non portare, neque prædicare. Si autem aliqui episcoporum ipsorum scientes laborare eos, humilitatem mansuetudinis habere, voluerint plus aliquid dare eis, vel minuere, in eorum esse potestate.

De his qui in fuga tenti per vim paganizaverunt.

III. Qui fugientes tenti sunt, aut a domesticis suis traditi, aut substantias suas perdidierunt; passos autem supplicia, aut in carcerem missos clamantes Christianos se esse tentos atque in manibus ferro violenter mittentes, et escam cum paganis necessitate acceperunt, confitentis quia sunt Christiani, et luctum de hoc quod evenit semper ostendentes, cum omni humilitate et schemate honestatis, et serui hujus humilitate istos, quasi foris a peccato factos, de communione non privari. Sin autem privati sunt ab aliquibus, ut possent plus probari, et ab aliquot mox suscipi. Hæc autem similiter apud clericos vel laicos. Discussum est, ut si possibile et laici tale necessitate subjecti ad profectionem honoris possunt [*Lege possint*] venire. Placuit ergo et istos, quasi nihil peccantes, aut antea inveniantur recta 484 vita eorum, ad ordinationem venire cleri.

De his qui multifarie egerunt pagani [Lege cum pagani].

IV. De his qui per vim immolaverunt, qui et a; ut idolis [*Forte idola*] cœnaverunt, quanti et schemate inlustri ascenderunt, et veste usi sunt pretiosa, et acceperunt ex præparata cœna diversi; placuit eos audire, et subjacere eos tres annos, orationi Just. resipiscerunt. Mox cod. Vat. R. delet et ac reluctaverunt.

^a Sic noster codex. Apud Just., *offerri se is.*

^b Just. in textu, *habere aut precare*, at in margine: *Adde offerre autem eos, ac pro precare lege precari.* Noster codex integram et veram lectionem exhibuit, si pascere pro patere emendes; Græcus enim textus aliæque versiones habent *sermonem habere*, pro quo noster interpres *pascere* reddidit.

^c Just., *neque ministrare.* Melius noster codex, cum Græco aliisque versionibus concinens.

^d Noster cod., *istorum scientes laborem, aut humilitatem mansuetudinis habere, voluerunt*, etc. Mox delet eis; ac dein ex eodem cod. scripsimus *potestate*; Just. *potestatem.*

^e Just. repetit *sunt*: expunximus cum nostro codice.

^f Ms. Vat. Reg., *Si autem . . . ut possint*; et post pauca, *apud clericos et laicos.*

^g Idem cod., *paganismum egerunt.* Mox initio canonis adjecimus *De his* ex nostro codice.

^h Sic noster codex. J. st., *illustrati.*

ⁱ Aliæ versiones reddidit *indifferenter.*

^j Quædam hoc loco deesse notarunt Voellus atque Justellius. Deerant autem quatuor sequentes voces, quas ex ms. Vat. R. supplivimus. *Audire eum penitentiam gradum indica*, quo penitentes inter audientes recipiebantur; *subjacere* vero alterum, quo orationi fidelium prostrati aderant.

simul communicare eos biennio, et sic ad perfectum venire. Quotiescunque vero ascenderunt cum veste in lectu, et recumbentes comederunt cum tristitia et lacrymis, si compleverunt subjectum triennium, sine oblatione recipiantur. Si autem non ederunt, biennio subjecti sint, et tertio anno communicent sine oblatione et perfecti quarto anno accipiant. Episcopi autem habere potestatem, mores conversionis eorum probantes, humaniter aut amplius addere tempus: ^b obiens autem et vita qui antecedit et qui [*Lege* quæ antecessit et quæ] sequitur probatur [*Lege* probetur]. Et sic humanitas superadnumeretur.

De his qui timore paganisaverunt.

V. De his qui ^c per minas et timorem paganisaverunt, per supplicia et substantiæ perditionis [*Lege* perditionem] aut transmigratiōnis [*Lege* transmigratiōnem] immolaverunt, et usque ad præ-sente tempore [*Lege* ad præ-sens tempus] non poenituerunt, neque conversi sunt, et nunc extra tempore synodi supplicantes ^d et in sensum conversionis venientes; placuit eos usque ad majorem diem ad audientiam suscipi, et post majorem diem subjacere triennio; et postea communicare sine oblatione, et sic venire ad perfectum, ut tempus sex annorum compleant. Si autem aliqui ante synodum suscepti sunt ad poenitentiam, ab illo tempore numerari eis principium annorum sex. Si autem ^e aliqui periculum mortis, vel exspectatio ab **485** infirmitate, aut alterius [*Lege* alia aliqua] occasione, oportet istos sub hora suscipi.

De his qui in idolorum locis comederunt.

VI. De his qui in scætitate ^f in locis abominandis Gentilium simul edunt, et suam eam defendentes [*Lege* deserentes] pollutam comederunt, placuit eos biennio subjacere, et sic suscipi, quia oportet post oblationem unumquemque episcopum eos probare, et vitam singulorum agnoscere.

De his qui ^g sæpius immolaverunt.

VII. Qui secundo et tertio immolaverunt per vim, quatuor annis subjaceant, et duo sine oblatione communicent, et septimo ad perfectum suscipiantur.

De his ^h qui et alios suadent idolis immolare.

VIII. Quamvis autem non solum apostatarunt, sed

^a Just. ignorat negationem, et habet *subjecti sunt*. D *innupti.... omni no. et diaconi*, melius. Supplevimus et correximus ex nostro cod.

^b Ex Græco reddendum *Ante omnia autem*. Dein Just., *probatus*. Prætulimus cum nostro cod. *probatur*, pro quo melius legeretur *probatur*.

^c Vat. Reg., *propter minas*.

^d Voces et in sensum conversionis venientes adjectum ex eodem codice: ubi præterea subaudiendum est *sese obtulerunt*.

^e *Lege alicui, et supple contigerit, vel imminuat*. In cod. Vat. Reg. habetur: *Si autem periculosa mortis exspectatio*.

^f Præpositionem in ex eodem ms. inseruimus.

^g Vat. R., *multoties*.

^h Idem cod., *per quos et alii coacti sunt immolare*.

ⁱ Id est, prostrati poenitentiam gerant.

^j Cod. Vat. R., *perfecte suscipiantur*.

^k Idem cod., *de nuptiis contestati sunt*.

^l Cod. Vat. Reg. omittit voces *non contestati....*

et fratres sollicitaverunt, et rei fuerunt pro hoc quia [*Subaudiatur fratres*] sollicitati sunt, hi tribus annis locum audientiæ suscipiant, in aliis autem sex annis ^l locum eo quo deciderunt vacant, alium autem annum communicent sine oblatione, ut decem annos complentes ^j perfectum suscipiant locum: in hoc autem oportet eorum custodire vitam.

De diaconibus qui in ordinatione ^k nubitas contestantur.

IX. Diaconi qui sunt ordinandi, si contestati sunt ante ordinationem, et dixerunt oportere se nubere, non posse eos sic manere, hi post hoc nubentes, sint in ministerio pro quod præceptum [*Id est concessum*] eis est ab episcopo. Si autem aliqui ^l non contestati tacerunt, et placuit eis in ordinatione perseverare innupti, et postmodum venerunt ad nuptias, cessare eos omnino a ministerio diaconi.

486 *De puellis quæ sponsatæ sunt, et ^m ab aliis dissiplatae sunt.*

X. Quæ sponsatæ sunt, et ab aliis sunt raptæ, placuit post hoc eas reddi cui ante deponatæ sunt, etiamsi ⁿ et vim ab his aliquid perpessæ sint.

De his qui cum catechumeni essent immolaverunt.

XI. Qui ante baptismum immolaverunt, postea autem baptizati, placuit eos ad officium venire, ^o sicut eos qui et baptizati sunt.

Ut non sine episcopo liceat ^p quemquam ordinare ab iis qui dicuntur chorepiscopi

XII. Chorepiscopis non licere presbyteros aut diaconos ordinare, sed neque presbyteris civitatis sine ^q jussione episcopi, ^r sed cum eisdem litteris eandem ad singulas parochias

^s *De his qui abstinere a carnibus.*

XIII. Qui in clero sunt presbyteri vel diaconi abstinere a carnibus, placuit ut tangerent; ^t et si non obaudierint canonem, placuit cessare eos de ordine

^u *De his qui temere res ecclesiasticas distrahant.*

XIV. De his quæ adpertinent Domino, ^v et quæ dum non esset episcopus, presbyteri venundaverunt, revocare, atque repetere Dominicum; et in arbitrio episcopi esse, si oportuerit, recipere pretium, sive ^w reditus eorum quæ sunt venundata, reddere in his ipsis pretium.

^x *Idem cod., ab aliis sunt raptæ.*

^y *Idem cod., et vim.* Prætulimus lectionem cod. Vat.

Reg. in quo mox ab eis aliquid perpessæ sunt.

^z *Idem cod., et si sic non obaudierint.*

^{aa} *Idem cod., et si sic non obaudierint.*

^{ab} *Idem cod., et si sic non obaudierint.*

^{ac} *Idem cod., et si sic non obaudierint.*

^{ad} *Idem cod., et si sic non obaudierint.*

^{ae} *Idem cod., et si sic non obaudierint.*

^{af} *Idem cod., et si sic non obaudierint.*

^{ag} *Idem cod., et si sic non obaudierint.*

^{ah} *Idem cod., et si sic non obaudierint.*

^{ai} *Idem cod., et si sic non obaudierint.*

^{aj} *Idem cod., et si sic non obaudierint.*

^{ak} *Idem cod., et si sic non obaudierint.*

^{al} *Idem cod., et si sic non obaudierint.*

^{am} *Idem cod., et si sic non obaudierint.*

^{an} *Idem cod., et si sic non obaudierint.*

^{ao} *Idem cod., et si sic non obaudierint.*

^{ap} *Idem cod., et si sic non obaudierint.*

^{aq} *Idem cod., et si sic non obaudierint.*

^{ar} *Idem cod., et si sic non obaudierint.*

^{as} *Idem cod., et si sic non obaudierint.*

487 De his qui in [Lege cum] animalibus ^a colerunt. A

XV. Qui animaliter in animalibus tale aliquid committunt, ^b qui amplius [Lege prius] quam viginti annorum fuerint, et hoc commiserint, quinquaginta annis subiaceant, et sic communionem mereantur orationum, et in hoc perderantes annis quinque tunc oblationes attingant. Requiritur autem eorum vita quæ sit adhuc subpernitibus, et sic mereantur humanitatem; si autem incessanter ad pesendum perseveraverint, longam habeant penitentiam. Quanti super fuerint [Supple hanc] matrem, et si uxores habentes ^c peccaverint in hoc delicto, viginti quinque annis subiaceant, ita ut post quinquaginta communionem orationis mereantur. Si autem et aliqui et uxores habentes, et amplius quinquaginta annorum hoc peccantes, in exitum vitæ p[ro] mereantur viaticum ac-
cipere. B

De his qui in animalibus aut masculis, aut aliquando corrupti sunt, aut corrumpunt libidini.

XVI. Pro his qui in animalibus, aut animalia frascunt [Lege frascunt], vel in masculis ^d leprosi efficiuntur, de his præceptum est, ut cum eis ^e qui tempestatem patiuntur, orare.

De his qui in episcopatu sunt probati, et non suscepti.

XVII. Qui in episcopatum consecrati sunt, et non suscepti in parochiis in quibus sunt nominati, ^f et in aliis voluerint ire parochiis, et per vim obprimere ibidem constitutos, et lites contra eos movere; ^g ipsos percelli et alienare [Lege alienari]. Si autem voluerit in presbyterium [Lege in presbyterio] in quo fuerunt primum sedere ^h ut presbyteri, non eos pellit. C
Si enim voluerint resultare eis qui ibidem sunt constituti episcopi, expelli eos censemus ⁱ et de ordine presbyterorum, et fieri expredicatores.

488 De eis qui in virginitate se permanere promittunt, et quasi sororibus fingunt commanere.

XVIII. Quanti virginitati se promiserunt, ^k et evacuante promissum, bigami constitutionem sectantur. Cui [Lege quæ] vero convenerint virgines aliquibus sicut sorores, vetamus.

De his qui adulteros habent ^l mulieres, et ipsi adulterant.

XIX. Si alicujus uxor adulterata fuerit, aut adul-

pere, an non; quia, ut reddidit Dionysius, *plerumque* D
rerum distractorum redditus ampliolem summam pro pretio dato reddiderit.

^a Idem cod., sunt fornicati.

^b Sic idem cod. melius quam apud Just., quia; sed pro amplius legendum prius.

^c Vat. R., irruerunt in hoc peccato [Lege peccatum].

^d Vat. R. in-erit et.

^e Isid. versio hunc locum explicat sic: qui tempestates jactantur, qui a nobis emergenti appellantur.

^f Ita cod. Vat. R. apud Just., et si in aliis.

^g Just., ipsos pellere. Emendavimus ex ms. Vat. R. Clarus reddidit Dionysius, hos abjici placuit.

^h Just. adit ordinem: melius delet noster codex.

ⁱ Particulam et, id est etiam, ex eodem ms. adjectimus.

^j Ms. Vat. R., se promiserunt.

^k Legendum esset, et evacuante promissum, bigami constitutionem sectentur. Mox Vat. R., Cui autem convenerint virgines, etc.

terium ^m vir suos commiserit, septem annis oportet eum subijci, et postea perfectam communionem mereri, secundum gradus qui procedunt.

De eis qui genuerunt ex fornicatione et ⁿ interficiunt natos.

XX. Quæ erunt fornicatæ, et interficiunt natos, et festinant abortivum facere, primum constitutum usque ad exitum vetuit; et hoc definito humaniore [Lege ut et humanius] aliquid consequantur, constituimus eas decennio tempore, secundum gradus qui sunt constituti.

De homicidiis.

XXI. De voluntario homicidio admisso subjacent quidem omni tempore; et de perfecto ad finem vitæ mereantur viaticum.

De extra voluntatem homicidio.

XXII. De homicidio extra voluntatem admisso primum constitutum in septem annis præcipit perfecti dignum esse; et ut fiat secundum gradus constitutos, quinquaginta censemus perficere.

De his qui quoque modo divinant.

XXIII. Qui ^o divinant et consuetudines gentium sequentes, aut introducentes **489** aliquos in domibus suis ^p ad requisitionem divinando, qualibet causa maleficiorum, aut incantantium, si de clero sunt, abiciantur; si vero sæculares, in canone jaceant quinquaginta secundum gradus definitos.

De his qui conscii sunt corruptionis virginum.

XXIV. Si desponsatus aliquis puellam, corruptit sororem ejus, ut gravet [Lege gravidam fecit] eam, nupsit ^q autem quam desponsavit; postmodum quam corrupta est laqueo se suspendit; hi qui conscii sunt præcipiuntur undecim annis suspendi constantior, secundum gradus qui jam ordinati sunt.

^r Et subscripserunt:

Vitalis Antiochiæ.

Marcellus Ancyrae.

Agricolus Cæsariæ.

Lupus ^s Tarsi.

Basilus Amasæ [Lege Amasæ].

Philadelphus Julio polis.

Eustolus Nicomedie.

¹ Vocem mulieres inseruimus ex eodem codice.

² Idem cod., aliquis commiserit; et dein, mereatur.

³ Ita ex eodem ms. Apud Just., interficiunt.

⁴ Just., Quæ interficiunt. Inter medias voces supplevimus ex nostro cod., qui dein habet et interfecerint quæ nascuntur. Post pauca consequantur cum eodem ms. prætulimus; Just., consequentur.

⁵ Voces De homicidio ex nostro ms. supplevimus.

⁶ Voces divinant et ex eodem cod. inseruimus.

⁷ Vat. R., ad requisitionem maleficiorum divinando qualibet causa, si de clero, etc., forte melius.

⁸ Particula autem contextu exigente ex nostro codice supplenda fuit.

⁹ Cod. Vat. Reg. has subscriptiones post Neocæsarienses canones subjicit hæc formula: Et subscripserunt qui convenerant in synodo Ancyra civitatis. Post nomina autem episcoporum hujus synodi describuntur episcopi synodi Neocæsariensis hæc formula: In Neocæsariæ qui subscripserunt Vitalis, etc.

¹⁰ Sic noster cod. Apud Just., Tarsia.

- Heraclius Zenonix [Lege Zenonix].
- Petrus ^b Ironii.
- Nunechius Laodicix.
- Sergianus Antiochie Pisis.
- Epidaurus Perges.
- Narcissus Merodiades [Lege Neroniades].

Explicit constituta canonum Ancyrensi-um.

INCIPIT CAPITULA

Canonum Neocæsariensium.

- I. De presbyteris lapsis.
- II. • De nubiis [Lege nubiis] duorum fratrum.
- III. De his qui pluribus mulieribus nupserint.
- IV. De his qui constituti sunt fornicariæ [Lege constituti sunt fornicari], et retentur.

V. De catechumenis lapsis.

490 VI. Mulieres prægnantes quæ sunt catechumenas [Lege catechumenæ] baptizandas.

VII. In nuptiis bigami presbyteri orare non debent.

VIII. De his qui adulteris mulieribus sociantur.

IX. De his qui ante ordinem peccant, et postea continentur.

X. De diaconis similiter.

XI. ^d Qua ætate debeant clerici in ordine promoveri.

XII. De his qui in aegritudine baptizantur.

XIII. De presbyteris parocix.

XIV. De numero diaconorum.

Expliciunt capitula Neocæsariensium.

INCIPIT TEXTUS

ejusdem concilii.

• Isti canones secundi sunt Ancyrensi-um Neocæsariæ [Lege Neocæsariæ] sunt expositi, et hi priores C sunt Nicænis.

De presbyteris lapsis.

I. Presbyter si nuberit, deponi eum de ordine; si autem fornicatus fuerit, ^f aut in quolibet adulteraverit, pelli eum a communione etiam, et ad poenitentiam adduci censemus.

De nubiis [Lege nubiis] duorum fratrum.

II. Mulier si nuberit, et a duobus fratribus corrupta fuerit, expellatur usque ad mortem; tamen in hora mortis sui [Lege suæ] viaticum accipiat, si agnoverit errorem; et si jam corrupta vetaverit nubiis, et egerit poenitentiam, perfectam mereatur communionem. Si vero moriatur mulier in talibus nubiis posita, aut vir talis corruptor, difficultis eorum [Lege

^a Just., *Hercilius*. Melius noster codex.

^b Ita ms. Vat. R. Apud Just. male, *Jacomensis*.

^c In uno codice Vat. Reg. 1997 hos quoque canones Priscæ interpretationis invenimus. Sic autem in eo sequentes tituli exhibentur: II. *De virgine corrupta a duobus fratribus*. III. *De his qui multum nupserint*. IV. *De his qui per occasionem a fornicario liberantur*. V. *De catechumenis peccantibus*. VI. *De prægnantibus baptizandis*. VII. *De nubiis bigamis presbyteros non orare*.

^d Idem cod. sic in sequentibus titulis: XI. *Ut ante triginta annorum non liceat ordinari*. XII. *De gravatiles*. XIII. *De parrochiales presbyteros*.

^e Idem codex hanc notationem tabulæ canonum præfigit his verbis: *Et isti sunt canones secundi quidem Ancyrensi-um, et eorum qui in Neocæsaria sunt expositi, de Nicænis autem primi sunt, sed in [Lege*

A ejus] qui remanet, poenitentia [Lege poenitentia] remittatur.

491 De his qui multum nuberint.

III. • De his qui pluribus nubiis inciderunt, tempus quidem agnitum quod [Lege agnitum quod] institutum est; conversatio autem et fides eorum periciadet [Id est abbreviabit] tempus.

De his qui constituunt fornicari, et veantur.

IV. Si ^b disponens aliquis et desiderans mulierem aliquam, dormire cum ea et constituerit, et non veniat ad dispositum suum, appareat quia gratia Dei liberatus est.

De catechumenis peccantibus.

V. Catechumenus si in Dominico ^c catechumenus stat in ordinem [Lege catechumenorum stat in ordine], iste autem si pareat peccans, genua ^d flectat. Si autem genua flectens et audiens jam non peccaverit, consequatur gratiam; si autem audiens adhuc peccat, expellatur.

De prænantibus mulieribus.

VI. Mulierem gravidam oportet baptizare quandoque voluerit; nihil enim hoc communicat qui nascitur, quoniam singuli propriam voluntatem ad confessionem ostendunt.

In nuptiis bigami presbyteros non orare.

VII. Presbyterum ad nuptias bigami non comedere; quia poenitentiam petens bigamus, ^e quis ausus est presbyter ut propter convivium componat nuptias.

De his qui mulieribus adulteris sociantur.

VIII. Mulier cujusque adulterata laico constituta ^f si doceatur, talis ad ministerium venire non potest. Si autem postquam ordinatus fuerit adulteretur, dimittere eam debet; si autem convivere cum ea voluerit, non potest attingere quod ei creditum est ministerium.

492 De his qui ante ordinem peccant.

IX. Presbyter si ante peccavit corpore, probetur et confiteatur, quia precavit antequam ordinaretur, non offerat, permanens in reliquiis; ^g pro reliqua festinantur migrare; quia reliqua peccata dixerunt multi per manus impositionis [Lege impositionem] posse dimitti. Si autem ipse non confiteatur, et argui palam non potuerit, insuper hoc ^h cere potest.

D post] *Ancyrenses constituti sunt tituli 14.*

^f Idem cod., aut *adulteram* [Lege adulterum] *fecerit, pelli eum, etc.*

^g Just. ms., *Hi qui plurioribus nuptiis*. Correctionem suppeditavit cod. Vat. Reg.

^h Vat., Reg., *disposuerit*.

ⁱ Vocem catechumenum ex nostro codice supplēvimus.

^j Just., *genua flectat, et hoc cum audierit, desinat peccare, consequatur, etc.* Melior visa est lectio nostri codicis, in quo solum desunt *genua flectat*.

^k Noster cod., *qui etiam presbyter, qui propter, etc., forte quis erit presbyter qui, etc.*

^l Idem cod., *si arguatur*.

^m Vat. Reg.; *pro alia quæ festinantur*; locus utrobique corruptus. Reddidit Hervetus ex Græco: *propter aliud ejus bonæ vitæ studium*.

De diaconis similiter.

X. * Si in hoc ipso peccato diaconus inciderit, ministerii locum non habent.

† *Qua aetate debeant ad ordines promoveri.*

XI. Presbyter ante triginta annos non ordinetur: * si forsitan sit homo dignus, * tamen hoc in eo observari debere, quia Dominus in tricesimo anno baptizatus docere coepit.

De his qui in ægritudine baptizantur.

XII. Si quis ægrotus baptizatus fuerit, in ordinem presbyteri venire non potest, quia non ex voluntate fides ei accessit, sed ex necessitate. * Si forte eum postmodum ferventiam fidei, aut hospitalitatem hominum eroga probetur.

De presbyteris et diocensium.

XIII. De aliquibus locis presbyteri in Dominico civitatis offerre non possunt, præsertim episcopo aut presbyteris civitatis; neque panem dare in oratione, neque calicem. Si autem absentes sint, et in oratione vocatus fuerit * qui de eo loco est chorepiscopus, solus dat; quia chorepiscopi sunt quidem forma de septuaginta, et sicut comministrantes propter curam pauperum offerent, honorantes eos.

De numero diaconorum.

XIV. Diaconi septem debent esse secundum canones. Et si fortiter [*Leges forte*] magna sit civitas; sed ut credas inquire a volumine Actuum Apostolorum.

Et subscripserunt qui conveniant in synodo Neocæsariæ.

Vitalis, † Lupus, Leontius, Basileus, Gregorius, Longinus, Heraclius, † Amphition, † Sebius, Erythrius, † Xantulus, Valentinus, Narcissus, Diciasius, Alphion, Germanus, Gerontius, Stephanus, † Salaminius, Leontius.

Expliciunt constituta canonum Neocæsariæ.

* Item ms., *Similiter diaconus, si in hoc ipso peccato inciderit.*

† Cod. Vat. R., *Quando oportet ordinari.*

* Item ms., *sed observetur in eo hoc, quia, etc.*

† Ita noster codex, melius quam apud Just., *ejus.*

* Locus depravatus. Dionysius reddidit: nisi forte propter æquens studium ejus atque fidem, atque hominum caritatem talis possit admitti.

† Vat. Reg., *locorum.*

† Idem ms., *qui de locis, etiam solus dat.*

† Just., *Paulus.* Corrovinus cum nostro ms. Vat. Reg. quæcum conveniunt codic. collectionis præcedentis; nulli autem *Paulum* præferunt.

† Noster cod., *Amphion*; apud Isid., *Amphion.*

† In collectione præcedenti cap. 4 ex Isidoro, *Reduz*, tres autem codic., *Sedus.*

† In ead. m. collect., *Sanctus.*

† Ita cod. Vat. Reg. et in aliis mss. præcedentis collectionis. Apud Just., *Phalminon.*

† Nicæni canones Priscæ versionis inserti leguntur in perperua collectione Vat. 1512 et Barb. 2833; cumque Sirmondus canonem sextum hujus versionis recitavit ex laudato ms. Vaticano, opinio invaluit hunc codicem esse omnino similem illi quem Justellus habuit, cum tamen ea collectio non totam priscæ editionem contineat, uti codex Justellianus,

A = INCIPIUNT CONSTITUTA

canonum sanctorum Patrum qui apud Nicæam sunt congregati.

Incipiunt capitula Nicæni concilii.

I. *De his qui se aſſidunt vel cunicizant.*

II. *De neophitis.*

III. *De commanentibus.*

IV. *De ordinandis episcopis.*

V. *De his qui excommunicantur per singulas provincias.*

VI. *De primatu Ecclesie Romanæ.*

VII. *De honore Hierosolymitani episcopi.*

VIII. *De his qui nominantur Catacœ (lege Cathari).*

IX. *De his qui inexaminati ordinantur.*

X. *De his qui in persecutione negaverunt fidem.*

XI. *De his qui prævaricati sunt præter necessitatem.*

XII. *De reconciliatione danda.*

XIII. *De catechumenis lapsis.*

XIV. *De clericis ne de civitate ad aliam transeant.*

XV. *Ut nullus alienum suscipiat clericum et promoveat.*

XVI. *Ut nullus alienum clericum ordinet.*

XVII. *Ut nullus clericus feneret.*

XVIII. *De diaconi [lege diaconis], ne supra presbyteros possint.*

XIX. *De Paulianistis baptizandis.*

XX. *De diaconissis.*

XXI. *De flectendo genu.*

Explicet capitula Nicæni concilii.

INCIPIT PRÆFATIO NICÆNI CONCILII.

* Concilium sacrum venerandi culmina juris

Condedit, et nobis congrua frena dedit,

Ut bene fundatus justo moderamine possit

Intemerata gerens clericus ordo regi:

Pontifices summi veterum præcepta sequentes,

Planius hæc monitis exposuere suis;

sed solos Nicænos, Antiochenos, Chalcedonenses et Constantinopolitanos canones ex eadem interpretatione receperit. Ordo codicis Vat. 1342, quem diligenter recognovimus, in præmissis aliquantulum variat. Titulus sic effertur: *Incipit fides quam exposuerunt Patres 318 apud Nicæam congregati, primum quidem adversus Arium blasphemum, dicentem esse creaturam Filium Dei, et adversus omnem hæresem Subellii, Photini, Pauli Samosatani, Manichæi, Valentini, Marcionis et adversus omnem omnino hæresem, si qua insurrexerit contra catholicam et apostolicam Ecclesiam. Quas omnes condemnarunt Nicæam congregati episcopi 318, quorum nomina et provinciæ infra scriptæ sunt. Sed plerique studiosi Dei serri magis curam gesserunt Orientium episcoporum nomina describere, propter hoc quod Occidens non similiter inquisitionem de hæresibus habuerit. Dein sequitur: Incipit præfatio ejusdem Concilii sacrum, etc. Tum vero: Incipit statuta. Credimus in unum Deum, etc. Post symbolum: Incipiunt canones vel statuta supradicti concilii. Cum convenisset sanctum et magnum concilium, etc. Postea: Incipiunt capitula Nicæni concilii. Exhibentur autem tituli canonum, ac tandem canones cum suo cuiusque titulo.*

* Hos versus in pluribus mss. collectionibus invenimus.

*Hinc fidei nostræ se pandit semita, et omnes
Errorum damnant dogmata sancta rias.
Quisquis Dei famulus fuerit, Christianus sacerdos,
495 Hoc sale conditus dulcia mella fuit.*

Explicit præfatio.

INCIPIT FIDES NICÆNI CONCILII.

Cum convenisset sanctum et magnum concilium apud Niciam ^a metropolim Bythinicæ, statuta sunt quæ infra scripta sunt. Et placuit ut hæc omnia mitterentur ad episcopum urbis Romæ Silvestrum. Facta est autem synodus ^b consulatu Constantini Aug. et Licinii xiii kal. Jul., qui est apud Græcos 18 dies, mensis eorum secundus, anno ab Alexandro 636.

Ab universis episcopis dictum est.

Confessio fidei.

Credimus in unum Deum Patrem omnipotentem, omnium visibilium et invisibilium factorem; et in unum Dominum Jesum Christum ^c natum ex Patre unigenitum, hoc est ex substantia Patris; Deum verum de Deo vero, natum, non factum, hominison, hoc est ejusdem cum Patris substantia [*Legē cum Patre substantiæ*], per quem omnia facta sunt quæ in cælo et quæ in terra; qui propter nos homines et propter nostram salutem descendit, ^d et incarnatus est, et homo factus, passus est, et resurrexit tertia die, ascendit in cælum, unde venturus est judicare vivos et mortuos; et in Spiritum sanctum. Eos autem qui dicunt: ^e erat tempus quando non erat, et prius quam nasceretur non erat, et quia ex nullis subsistentibus factus est, aut ex alia substantia vel essentia dicunt esse *σπιριτος*, hoc est convertibilem aut mutabilem Filium Dei, hos anathematizat catholica et apostolica Ecclesia.

^f De his qui seipso abscidunt, vel emunciant, in totum ad clerum admitti non debere.

I. Si quis per languorem a medicis sectus est, aut barbaris abscissus, iste remaneat **496** in clero; si quis autem sanus se abscidit, etsi in clero ^g positum, abici oportet, et cæterum nullum ex his dehero promoveri. Sicut autem hoc manifestum est de his qui se audent abscidere, ita eos qui a barbaris aut a dominis castrati sunt, ^h invententur etiam aliis tales digni, ad clerum applicat canon.

^a Cod. Vat. 1542 delet *metropolim*.

^b Confer quæ in hunc erroneum consulatum animadvertimus not. 44 in cap. 1 præcedentis collectionis post episcoporum catalogum (*Nobis col. 587, n. 4*). Post pauca, 18 dies, verius 19. Vide not. 2 in idem caput 1 (*Col. 374, n. b*), ex qua etiam intelliges errorem inesse in vocem *secundus*, pro qua scribendum erat *Desii*, qui non secundus, sed septimus erat Syro macedonum mensis.

^c Cod. Vat. laudatus, *Filium Dei, qui natus est ex Patre unigenitus, hoc est de substantia Patris, Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero*, etc.

^d Idem cod., et *carne[m] assumpsit, et homo factus est*. Post pauca, in *cælos*.

^e In eodem ms. Vat., *erat aliquando, quando*, etc.

^f Laudatus codex, *De eunuchis, qui seipso absciderunt*. Incipit autem canon sic: *Si quis seipso absciderit, vel emunichaverit, omnino ad clerum admitti non debet. Quod si per languorem, etc.*

A De neophitis qui post baptismum ad clerum adpiscantur.

II. ⁱ Pluribus sive necessitate aut aliter frastinantibus hominibus facta sunt extra canonem ecclesiasticum, ut homines ex gentili vita nuper accedentes ad fidem, et pauco tempore catechizati, statim spiritale lavacrum accipiant, et cum baptizati fuerint, promoveantur ad episcopatum aut presbyterium, bene haberi placuit; de cætero nihil tale fieri. Nam et tempore opus est qui catechizatur, et post baptismum adprobatio amplius manifesta. Etenim est apostolica scriptura quæ dicit *non neophytum* (1 Tim. iii), ne forte stupore ductus in iudicium incidat et laqueum diaboli. Si autem procedente tempore animæ aliquid [*Legē aliquod*] peccatum inventatur circa aliquam personam, et convincatur a duobus vel tribus ^B testibus, cesset iste a clero. Si quis autem præter hæc facit, quasi adversus sanctum et magnum concilium superviens, ipso se periclitans privabitur a clero.

ⁱ De commanantibus.

III. De mulieribus quæ cum episcopis vel presbyteris, vel diaconibus commorantur, sive viduæ vel virgines, interdixit omnimodo sanctum et magnum concilium, neque episcopo, neque presbytero, neque diacono, neque ex his qui in clero sunt, licere secum commanere, præter forte sororem, aut Tiam [*In Græco ἡ θεία, Hælice Tia*], aut solas personas quæ refugiunt omnem suspicionem.

497 De ordinandis episcopis.

IV. Placuit autem ut ab omnibus episcopis qui sunt in provincia ordinari episcopum. Si autem difficile ^k erit hoc propter urgentem necessitatem aut longitudinem itineris, omnimodo tres in unum convenientes oportet constitui [*Legē constituere*] episcopum, consentientes ^l et hi qui absentes fuerint, per scribta sua, tanquam si præsentem; confirmationem autem eorum quæ sunt habentes ^m uniuscujusque provincie metropolitani.

ⁿ De his qui excommunicantur per singulas provincias.

V. Sive de clero sit [*Legē sint*], sive de laico agmine, ab episcopis per singulas provincias obtineat sententia secundum canonem; eos vero qui ab aliis abiciuntur, ab aliis ^o non suscipiendos aut ad-

D ^p Idem ms., *positus fuerit*. Mox Just., et ceteri; ex eodem ms. emendavimus. Cæterum pro *de cætero* scriptum est. Dion., et *deinceps*.

^q Ms. Vat., *inveniuntur* [*Legē si inventantur*] *etiam aliqui tales digni*.

^r Idem cod., *Si quis neophytus post baptismum ad clerum applicatur, plurima sine*, etc.

^s Vat. cod., *De subintroductis mulieribus*. Incipit autem canon: *Quicumque episcopus, aut presbyter, aut diaconus cum mulieribus commoratur, sive viduæ, etc.*

^t Idem cod., *fuerit hoc aut propter*.

^u Quatuor voces et hi qui absentes supplēvimus ex eodem codice.

^v Just. addit auctoritatem. Melius delet noster codex.

^w Titulus in ms. Vat. est: *De excommunicatis*. Incipit autem canon sic: *Hi qui excommunicantur per singulas provincias sive de clero sive de laico*, etc.

^x Idem cod., *non suscipiantur*. Requiritur autem, etc.

mittendos. Requirantur autem ne pusillanimitate, aut pertinacia, aut aliquo alio episcopi odio excommunicati sint. Ut autem hoc decentem acquisitionem accipiat, bene haberi placuit, et singulis annis per singulas provincias bis in anno concilia fieri, ut omnes simul episcopi in unum congregati tales questiones inquirent; et si qui incunctanter offenderint episcopum suum, et rationabiliter excommunicati apud omnes esse probatum et omnium concilio innotescat, quandiu episcopo placeat humaniorem pro his ferre sententiam. Concilia autem fiant, unum quidem ante Quadragesimam, ut omnium animositate amputata, munus mundum offeratur Deo; secundum vero fiat circa autumnum tempus.

498 De primatu Ecclesie Romanæ vel aliarum
in unum episcopis.

VI. Antiqui moris est ut urbis Romæ episcopus habeat principatum, ut suburbicaria loca, et omnem provinciam suam sollicitudine gubernet. Quæ vero apud Egyptum sunt, Alexandriæ episcopus omnium habeat sollicitudinem. Similiter autem et circa Antiochiam, et in cæteris provinciis privilegia propria servantur metropolitanis Ecclesiis. Omnimodo autem manifestum est illud, ut si quis sine arbitrio ejus qui est in metropolim constituerit episcopum, hunc censuit sacratum et magnum concilium non esse episcopum. Si vero communi omnium rationabili [Supple electioni], et secundum canonem ecclesiasticum, duo aut tres propter propinquas [Dion. melius, proprias] inimicitias contraxerint, obtineat sententia plurimorum et apostolica approbata, et traditio antiqua apud Hierosolyma.

De honore Hierosolymitani episcopi.

VII. Quoniam consuetudo obtinuit, et traditio antiqua, ut qui in Heliæ est episcopus, id est Hierosolymis, honoretur, et habeat secundum ordinem suum honorem, metropolitani manente dignitate.

De his qui nominantur et Catharos.

VIII. De his qui sepios [Leges seipsos] Catharos, id

^a In eodem ms., ut singulis... fierent : lege fiant.
^b Hunc canonem ex duplici versione recitat cardinalis Deusdedit lib. 1, n. 1, suæ collectionis, quæ continetur in ms. Vat. 5853, primum ex versione Priscæ, dein ex illa Dionysii Exiguus. Priscam ergo versionem in Romanæ Ecclesie bibliothecis invenit. Sic etiam illi priora verba legit : *Antiqua consuetudo obtinuit ut urbis Romæ episcopus*, etc. Sirmondus, in *Censura Anonymi de regionibus et Ecclesiis suburbicariis* hunc canonem ex nostro Vaticano ms. describens, habet ut in textu; et solum *primatum principatum* reposuit; sed non *principatum*, uti et Deusdedit, legitimus tum in Vat. 1512 tum in Barb. 2888 eju dem collectionis.

^c Just., sua. Prætulimus suam auctoritate nostrorum codicum Vat. et Barb., nec non alterius quo Deusdedit usus est. Dein pro *servantur* cod. Barb. 2888, r. *serventur*.

^d Just. inserit *eam* : delevimus eam nostro ms. Vat.

^e Sequentia licet cum hoc canone jungantur non solum in ms. Just., verum etiam in nostris Vat. et Barb., non pertinent ad istum canonem, sed ad initium sequentis, ubi sane iterum repetuntur. Hinc in n. s. Barb. voci *quia* signum apponitur quo hæc verba deleta designantur.

est, mundos vocant. Si quis ex his ad Ecclesiam catholicam veniat, placuit sancto et magno concilio huic, ut per manus impositionem sacerdotum maneat in clero. Ante omnia autem hoc manifestum sit, prosteri se quod consentiat et sequatur catholicæ et apostolicæ Ecclesie dogmata, 499 hoc est et cum bigamis communicare, et cum his qui in persecutione lapsi sunt, circa quos et tempus constitutum est, et dies definitus, ut sequantur in omnibus quæ placuerint catholicæ Ecclesie. Ubique vero fuerint sive in castellis, sive in vicis, sive in civitatibus, veniam mereantur, ordinati vero in clero sint, et in eodem statu permaneant. Quod cum autem [Supple ad] catholicæ Ecclesie episcopos aut presbyteros accesserint, manifestum quia episcopus quidem Ecclesie habeat dignitatem episcopatus; qui autem nominatur apud eos qui se mundos dicunt, in Ecclesia catholica presbyteri honorem habeat, nisi forte placuerit episcopo honoris sui enim frui; si vero non ei placuerit, providendum esse locum ubi aut cor-episcopatus, aut presbyteri sit, ut in clero omnino esse videatur, ut non videantur in una civitate duo episcopi esse.

¹ De ordinandis episcopis et presbyteris.

IX. Si qui inexaminati promoti sunt episcopi vel presbyteri, et postea interrogati confessi sunt delicta sua, vel ab aliis convicti, et præterea contentibus citra ordinem et disciplinam moti homines manus eis temere imposuerunt; tales enim canon non suscipit: quod autem inreprehensibile est defendit catholica et apostolica Ecclesia.

De his qui negaverunt in persecutione.

X. Quicumque ordinati sunt per ignorantiam de his qui lapsi sunt, aut dissimulantibus eis qui eos ordina-verunt, hoc non præjudicat canonem ecclesiastico; cogniti enim deiciuntur.

500 De his qui prævaricati sunt præter necessitatem.

XI. Illi qui prævaricati sunt præter ablationem fa-

^f Just., secundum suum ordinem honorem. Melius noster codex Vat.

^g Ita noster cod. ex Græco Καθαρός. Just., Catharæ.

^h Just., hoc observandum sit, ut profiteantur se quod sentiant, et sequantur catholica et apostolica dogmata. Nostri ms. Vat. lectionem prætulimus.

ⁱ Particulam vero ex nostro cod. inseruimus.

^j Just., Quodquod autem catholicæ episcopi aut presbyteri accesserint. Cohærentior Nicænorum Patrum sententiæ visa est lectio nostri codicis. Sic enim clarius Isid. interpretatio: *Si vero episcopus vel presbyter Ecclesie catholicæ fuerit, ad quem aliqui ex his accedunt.*

^k Cod. Vat. omittit *una*.

^l Item cod., *De ordinatione presbyterorum*. Et dein habet *promoti sunt presbyteri vel episcopi*. Græcus textus, sicut et aliæ versiones, de episcopis hoc loco silent; unde voces *vel episcopi* additiæ nascuntur. Max idem cod. delet *postea*.

^m In nostro cod., *deponantur et abijciantur*.

ⁿ Just. ms. addit in titulo, aut præter ablationem facultatum, aut pericula, aut tale aliquid, quod factum est sub tyrannide Diocletiani. Incipit autem canonem: *Placuit sancto concilio huic, licet et indigni sint mus-*

cultum, aut pericula, aut tale aliquid quod lætum est sub tyrannide Licinii, placuit sancto concilio huic, licet indigni sint misericordia Dei, verumtamen placuit misereri eis. Quotquot igitur dignam poenitentiam egerint, triennio inter audientes sint, et septem anni prostrati jacebant, biennio autem sine Eucharistia communicabant plebis orationibus. ^a Qui autem vocati sunt ad gratiam, et confessi, primos impetus suos ostendant proicientes baltea, postea vero reversi sunt ad vomitum suum, quidam enim ^b et pecunias dederunt, et multa munera, ut rursus militiam reparent; hi decem annis prostrati jacebant post triennii auditionis tempus. In omnibus autem his oportet dicere eorum voluntatem et poenitentiam; quotquot enim timore et lacrimis, et perseverantia, et bonis operibus conversationis [*Lege conversionem*] ^B opere, non simulatione demonstrantes, isti adimplentes tempus constitutum auditiois, sine dubio communicabunt ^c orationi; postea vero licebit episcopo humanitatis auxilium eis impertiri. ^d Qui autem indiscrete tolerant, vel neglegenter, et ingressum [*Lege ingressum*] Ecclesie sibi sufficere arbitrat: sunt ad conversationem [*Lege conversionem*], omne culpant tempus.

De reconciliatione danda morientibus.

XII. Vetus et ^e canonica lex custodietur in eis, et nunc si qui mori speratur, novissimo jubamine vitio non privetur; si vero desperatus Eucharistia promerita, si oblatione percepta iterum ad superstes redeat, sit inter eos qui orationibus tantum communiceant. Omnino autem cuilibet morituro petenti sibi dari gratiam, episcopus cum probatione ^f oblationem tradat.

501 *De catechumenis lapsis t.*

XIII. De catechumenis lapsis, placuit sancto et magno concilio ut triennio audiant Scripturas tantum; postea vero communicent oratione cum catechumenis.

De clericis, ne de civitate ad aliam transeant.

XIV. Propter frequentem tumultum et seditiones quæ factæ sunt, placuit omnimodis auferri consuetudo quæ est contra canonem, ut si inventi fuerint in quibusdam partibus de civitate ad civitatem migrare, nec episcopo, nec presbytero, nec diacono liceat. Si ^D quis autem post sancti et magni concilii definitionem, tale aliquid temptaverit, aut sese dederit negotio, infirmabitur omnimodo hujusmodi machinatio, et resti-

ricordia Dei, et tamen, etc. Textum ad canonem pertinentem ex nostro codice restitimus, et aliquot menda ex eodem correximus. De in quo quot bis emendavimus ejusdem codicis auctoritate, cum apud Just. legitur quodquo.

^a Ita ex eodem cod. Vat. Apud Just. perperam, quia.

^b Just., et pecunias. Emendavimus eam nostro codice.

^c Cod. Vat., orationibus.

^d Sic idem codex. Apud Just., gratia, male.

^e Just. ms., catholica. Nostrum codicem prætu-

luerat Ecclesie cujus episcopus, aut presbyter, aut diaconus fuerit ordinatus.

De non suscipiendis alterius Ecclesie clericis.

XV. Si qui facile se periculo ingerentes, neque timorem Dei ante oculos habentes, neque ecclesiasticum canonem scientes, discedunt ^b ab Ecclesia sua presbyteri, aut diaconi, aut quicunque in canone sunt constituti, isti nullo modo suscipi debent in alia Ecclesia, sed omnem eis necessitatem imponi debere reverti ad suas Ecclesias; si vero permanserint in obstinatione sua, excommunicatos esse oportere.

De non ordinando quicumque qui ad aliam pertinet.

XVI. Si quis autem ausus fuerit per subreptionem aut contumaciam hoc agere, ut qui ad alium pertinet, sibi vindicando eum constituerit episcopum vel presbyterum, irrita fiat ejus ordinatio.

Ut nullus clericus feneret.

XVII. Quoniam plures in canone constituti avaritiam et lucra turpia sectantes, oblitii sunt sanctam Scripturam dicentis, qui pecuniam suam non dedit ad usuram (*Psal. xiv*), et fenerantes contumias exigunt; juste statuit sanctum **502** et magnum concilium, ut si quis inventus fuerit post hanc definitionem usuras accipiens ex hoc contracto, aut quovis modo tale negotium gerens, aut dimidiam exigens, aut aliud quid excogitans turpis lucri gratia, abiciatur a clero, et alienus a communione et a canone ecclesiastico fiat.

De diaconis ne supra presbyteros sint.

XVIII. Pervenit ad sanctum et magnum concilium quod in quibusdam locis et civitatibus episcopis et presbyteris Eucharistiam diaconi porrigant, quod neque canon, neque consuetudo tradidit, ut qui potestatem non habent offerendi hii [*Lege ii*] offerentibus corpus Christi ⁱ porrigant; illud etiam cognitum est a nobis, quod quidam diaconi per usurpationem et temeritatem corpus Christi priores contingant. Omnia igitur hæc amputentur, et maneant diaconi in priori ordinatione, scientes quoniam quidem episcoporum ministri sunt, presbyterorum autem inferiores sunt; accipiant autem secundum ordinem post presbyteros, dando eis aut episcopo aut presbytero; ^j etiam nec sedere eis permittitur in medio presbyterorum; extra canonem est enim, et extra ordinem quod sit. Si quis vero noluerit obedire post hæc statuta, privabitur ^k de ordine diaconii.

limus.

^l Just. addit ei: abundat hæc vox, et cum nostro ms. expunximus.

^m Cod. Vat. addit, et ut nullus ad aliam migret civitatem; jungit enim hunc canonem cum sequenti.

ⁿ Just., ab Ecclesiis suis. et in margine: lege ab Ecclesiis suis. Nostrum codicem secuti sumus, qui post nonnulla pro debere habet oportet.

^o Ms. Vat., dividant.

^p Idem ms., et nec. Post pauca ex eodem supplervimus et ante extra ordinem.

^q I. eodem cod., de loco diaconii.

De Paulianistis.

XIX. De Paulianistis qui refugiunt ad catholicam et apostolicam Ecclesiam, decretum est hos omnino rebaptizari. Si quis autem eorum præterito tempore in clero fuerunt constituti, siquidem inlibati et inreprehensibiles fuerint inventi, per manus impositionem episcopi Ecclesiæ catholicæ ordinandi erunt in ordine clericorum; si vero discussio eos minus idoneos invenerit, ^b deponi eos convenit, et sint in ordine laicorum; similiter autem, et de eorum ^c diaconissis, et de omnibus his qui in eodem canone versantur, eadem forma servabitur.

De diaconissis.

XX. Meminimus autem de diaconissis ^d quæ in scismate sunt constitutæ, quoniam neque per manus impositionem sunt **503** ordinatæ, omnino inter laicas oportet eas dinumerari.

De flectendo genu.

XXI. Quoniam quidam sunt qui die Dominico flunt genu, et in Pentecostis diebus, placuit

^a Col. Vat. jungit pariter hunc canonem cum sequenti; ac prout in titulo addit: *et diaconissis. Mox refugiunt ex eodem ms. scripsimus, cum mendose apud Just. refugium.*

^b Just. ms., *rebaptizari eos*, male. Emendationem suppeditavit noster codex.

^c Col. Just., *diaconis*. Correximus cum eodem ms. Vat., qui delet eorum.

^d Ita noster cod. Apud Just., *quod in schismate sint constitutæ.*

^e Just. addit *de hoc*; delet noster codex.

^f Just. addit: *Dominicam diem et diem Paschæ usque in Pentecostem.* Hæc nec leguntur in nostro codice, nec in Græco, nec in aliis versionibus. In mss. Vat. et Barb. quatuor alii canones additii leguntur, quos etiam posteriori manu Nicænis subjectos invenimus in extrema pagina ora in ms. Veron. 55. Illi autem fere ex Africanis canonibus compacti vel abbreviati; secundus vero est canon Nocesariensis ¹ ex Isidori versione. Sunt autem sequentes, quos ex cod. Veronensi alicubi emendatos et suppletos exhibemus.

Ne servus aut conditionalis clericus ordinetur.

Hoc placuit, ut si quis subdiaconus, aut diaconus, aut presbyter, vel episcopus fuerit ordinatus in his personis, si negligentia episcopi qui hoc fecit, libertas eorum non fuerit inquisita, personam tantum vindicet; pecuniam vero qui ordinatus est restituatur domino: prædictus tamen clericus tantum deponatur, etiamsi dominus intercesserit pro eo; illud tamen observandum sit, ut liber militet Ecclesiæ. Et lectum placuit.

Ut presbyter ante triginta ætatis suæ annos [Al. trigessimum ætatis suæ annum] non ordinetur.

Quamvis sit probabilis ritus, sed observet [Al. observabit] usque ad præfinitum tempus: Dominus enim tricesimo anno baptizatus est, et tunc prædicavit. Et lectum placuit.

Ut presbyteri, diacones, seu subdiacones aut quodlibet clerici non pergant [Ms. Vat. addit ubique] inconsulto episcopo suo.

Placuit sancto et magno concilio, ut presbyter aut diaconus, sive subdiaconus, vel quodlibet de clero nisi consensu episcopo suo non pergat cujuscunque provincie. (Hæc prima canonis pars, quæ titulum repetit, legitur in solo ms. Vat.)

Ut episcopus a propria Ecclesia non discedat nisi a metropoli: non formidat sumperit. Neque episcopus de trans. accipi, nisi 2 episcopo metropolitano

A sancto et magno synodo cunctos in omnibus locis constantiter et consentienter stantes Dominum orare debere ^f.

^g Et subscripserunt.

Osius episcopus civitatis Cortubensis provincie Spaniæ dixit: Ita credo, sicut superius scriptum est. Victor et Vincentius presbyteri urbis Romæ.

504 *Alexandria.*

Alexander Alexandriae magnæ.

Alphocratio ¹ Alphocratiensis

Adamantius Ciniensis.

Arbitio de Pharbeto.

Philippus ² Panepynensis.

Potamion Eractiensiensis ³.

Secundus Ptolomaidæ.

Dorotheus Pelusiensis.

Gaius ⁴ de Thmæos.

Artiochus Memphensis.

Tiberius ⁵ Taqthitanus.

subscripta ostenderit. Si vero Romanus fuerit, sufficiat solius metropolitani formata. Et lectum placuit.

De ordine clericorum et vita.

Lectores usque ad annos pubertatis legant, et nisi [Vat. et Barb. ad hunc cum usuris] eruditi Scripturis divinis, clerici jam examinati ordinentur. Neque elendi vel bibendi causa tavernas clerici ingrediantur, nisi peregrinationis necesse sit. cautis [Leg. cavit] a populo inimicorum Ecclesiæ. Et lectum placuit.

Dein hæc clausula subditur: *Explicit decreta Nicæni concilii.*

⁶ Sequentem episcoporum catalogum non solum contulimus cum ms. Vat. 1342, qui ex prisca versione Nicænos canones exhibet, verum etiam cum Veron. 58 interpretationis Isidorianæ, eo quod episcoporum ordo in utriusque idem sit. Adhuc huius etiam ms. codicem Vallicellianum signatum A 5 collectionis Hadrianæ, qui in hoc catalogo, licet exhibeat versionem tum a Prisca tum ab Isidoriana diversam, ordinem tamen fere similem præfert. Contra que in hanc rem diximus annot. 11 in cap. 1 collectionis præcedentis (Nobis col. 373, n. 1). Cod. Vat. 1342 habet: *et subscripserunt antea universi episcopi*; forte melius; indicatur enim subscriptiones antea, id est, symbolo contra descripto, fuisse subjectas.

⁷ Vocem *Alexandriæ* ex ms. Vat. adjicimus.

⁸ Sic idem cod. Justellus. *Alphocrantiam*; episcopi autem nomen in aliis collectionibus, sicut et apud Socratem, Arpocraton. At cod. Vallic., *Alfocratio Alfocranon*.

⁹ Justel. perperam, *Amanius*. Correximus ex nostro ms., cum quo aliæ collectiones concinunt.

¹⁰ Cod. Vat., *Phæpiensis*. Vallic., *Panephyseos*, melius.

¹¹ Cod. Vat. per saltum præterit quinque sequentia nomina.

¹² Justelli lectionem erroneam *Decummeos* emendavimus ex veriori nomine, ad quod exigua variante accedit cod. Veron. Isid., *de Thmæos*.

¹³ Sic ex Veron. Isid., pro quo Justellus, *Tantitanus*. Vallicel., *Thathites*. Huic episcopo apud eundem Justellum subjiciuntur alii duo: *Plusinus Lynensis*, *Agathos Schedrensis*. Hi abundant. Cum enim in omnibus aliis collectionibus quatuordecim tantum episcopi Egypto et Thebaidi ascribantur; hi duo, qui sexdecim conferrent, ex variantibus *Volusini de Lyco* et *Ataris Schediensi*, qui in aliis quidem cod. scribuntur *Plusinus* et *Aga kos*, in textum perperam interponit.

505 *Thebaidis.*

Atthas Sebectiensis.
 Tyrannus Antinoensis.
 Volusianus de Lyco.
Libya superioris.
 a Daches Beronicensis.
 Zofirus b Barconis.
 Serapion c Antypigerensis.
 Secundus d Tauchitatus.
Libyensis.
 Titus de Parantonio.

Palaestina.

Macharius Hierosolym.
 Germanus Neapolitan.
 Marius Sebastenus.
 Gajanus Sebectensis.
 Eusebius Caesariensis.
 Sabinus Gadarensis.
 Longius Ascalonitanus.
 Petrus Nicopolitanus.
 Macrinus Jamniensis.
 Maximus Eleutheropolitanus.
 Paulus Maximianopolit.
 Januarius Hiericonactius.
 Heliodorus e Diabellinites.
 Aetius Lyddensis.
 Silvanus Azot.
 Patroclus f Scythopolitanus.
 Asclepius Gazonalis.
 Petrus Ailensis.
 Antiochus Capitolienstis.

506 *Phoenice.*

Zenon Tyrius.
 Aencas g a Ptolemaide.
 Magnus a Damasco.
 Theodorus Sidonius.
 Heilanus Tripolitanus.

A

Mariusus Palmyrensis.
 h Thadonius Alasin.
 Filocalus a Paenado.
 Gregorius i Berastensis.
 Anatholius Emisenus.
Syriae Caele.
 Eustatius Antiochenus.
 Zenobius Seleucis.
 Theodorus Laodicensis.
 j Atypius Appamensis.
 Asionus k Rephanootanus.
 Phyloxenus Hierapolitanus.
 l Salameus Germanicus.
 Piperius Samosatenus.
 Archelus m Dolenus.

B

n Euphratium Balanorum.
 Pallidius chorrepius.
 Lolius Gabalitanus.
 Bassus Zeumatenus.
 Gerontius o Larissenus.
 Manicus Epiphaniæ.
 Eustatius Arotusa.
 Paulus Neocesariensis.
 Syricius a Cyro.
 Sciencius chorepius.
 p Petrus Geddonsis.
 Pegasius Arbocadamae.
 Bassunis Gabalensis.

507 *Arabia.*

Nicomus Bostritanus.
 Cyron Phyladelfis.
 Gennadius Ybutensis.
 Severus Sodomitanus.
 Snpater Berthanensis.
 Severus r Adsodiansis.
Mesopotamia.
 s Ethilus Edesenus.

a Just. Illus, *Dattres Bercensis*, Vat., *Dathis Veniensis*. Ex Veron. ms. Isid. emendavimus. Illic accedit Vallic., *Daches Beronics*.

b Vat., *Baracensis*. Justellus, *Bartensis*. Melius in Veron. Isid., *Barcensis*, pro quo versio coll. Quenelliana, *Barcis*; Vallic., *Barces*.

c Justel., *Antypirensis*. Vat., *Antipergensis*. Correximus ex versione ms. Veron. Isid., quam collectio Quenelliana et codex Vallic. approbant.

d Justel., *Tauritanensis*. Melius in Veron. Isid., *Tauchitanus*, cum quo concinit Vat. *Taucianensis*. Indicatur *Tauchira* urbs Libyæ.

e Veron. Isid. melius, *Zabulonites*; Vallic., *Zabulon*.

f Sic ex iisdem mss. Veron. et Vallicellano. Justel., *Squitolitanus*.

g Justellus *Ptolomeus*, male. Correximus ex duobus nostris eulicibus Vat. et Veron.

h Al., *Thadoneus*, vel *Theodorus*. Dein Justellus, *Talsia*. Ex omnibus mss. nostris emendavimus, nisi quod Vallic. habet *Alasin*.

i Sic etiam Vat. 1342. Legendum *Berytensis*, ut liquet ex aliis versionibus atque codicibus.

j Melius in Veron. Isid., concinente Vallicellano, *Alfus Appamæ*.

k Vat. et Veron. Isid., *Rephanota*: lege *Raphanota*. In cod. Vallic., *Bassianus Refancos*.

l Sic ex Vat. Justellus, *Salamensis Germanensis*. Veron. Isid., *Salamensis Germanianus*.

m Melius in ms. Isid. Veron., *Doloneus*, ubi legendum *Dolichenus*; nam Archelus fuit episcopus *Doliches* in Euphratesia. Codex quidem Vallic. habet *Dolices*.

n Justellus, *Euphratium Balanensis*. Emendavimus ex Vat. In ms. Veron. Isid., *Eufration Balancota*; Vallic., *Balanos*.

o Duo laudati codd. Vat. et Veron., *Carisensis*. Vat. Regina, *Lu issæ*, pro quo in Quenelliana melius *Larissæ*. Illic emendavimus lectionem Justelli *Carisensis*.

p Justellus tria sequentia nomina repetit sic: *Petrus Petrus*, *Pegasius Pegasius*, *Blassones Blassones*. Supplevimus ex nostro ms. Vat., qui Priscam editionem in Nicænis canonibus exhibet. *Petrus Geddonsis* in ms. Vallic. *Giudaron* dicitur; ex aliis mss. *Giudari* episcopus intelligitur. Deum qui in eodem cod. Vat. *Gabalensis* est, melius in editione Conciliorum *Gabenus* vocatur.

q Col. Vat., *Leodorianensis*. Codd. Isidoriani, a *Dionysiade*; Vallic. *Dionisiados*, melius; *Dionysius* enim est civitas Arabiæ.

r Sic ex eodem Vat., cui lectioni affines sunt Veron. Isid. *Ethilas* et Vallic. *Ethilaos*. Justellus, *Eutalins*.

Jacobus Nisibiensis.
 Antiochus Reymitanus.
 * Macrias Macedoniopolitanus.
     A Persida.
 † Neopolitanus a Persida.
 Joannes Persa.

Cilicia.

Theodorus Tarsensis.
 Amphion Epiphanensis.
 Narcisus Nerodianus.
 Moyses Cartabulitanus.
 Niceta * Flavidenis.
 Eudemon corepiscopus.
 Paulinus Adanensis.
 Macedonius † Mopsuestensis.
 * Tarcodimantus Aegitanus.
 Esicius Alexandriæ Minoris.
 Narcissus Hieropolitanus.

Cappadocia.

Leontius Cæsariensis.
 Eupsicius Thianeus.
 Horitrius Choboniensis.
 508 Timotheus Eubistensis.
 † Helpidius Comanensis.
 Gorgonius corepiscopus.
 † Andronius corepiscopus.
 Theophantus corepiscopus.

Armenia Minoris.

Eulalius Sebastenus.
 Evetius Sataliensis.
     Armenia Majoris,
 † Aristarces,
 et Acrites Armeni.

Diospontis.

Euticius Amasie.
 Helpidius Comanensis.

A

Eracleus Zolonensis.
     Ponti Polom niari.
 Longinianus Novæcæsariensis.
 Donnus Trapezuntensis.
 Stratophilus † Pithionita.
     Pastagonia.
 Philadelphus Pompeiopolitam.
 Petronius † Jenopolitanus.
 † Eupsicius Amastrianensis.
     Galatia.
 Marcellus Anquirensis.
 Diciasius Tabiensis.
 Erectius Gadavitanus.
 Gorgonius Cynonensis.
 Philadelphus Julopolitanus.

B

509 Asia.
 Theonas † Cyzicenus.
 † Nenofantus Ephesianus.
 Orion † Heleniensis.
 Euticius Zmyrnensis.
 Mithres Popaneusis.
 Narinus Liolypontianus.
 Paulus † Andensis.

Lydia.

Artemidorus † Sardiensis.
 Seras † Thyatyrensis.
 Ethebasius Philadelfensis.
 Polyon Barenis.
 Agogius Tripolitanus.
 Florentius Ancyrae Ferreae.
 Anthiocus Aureliopolitanus.
 Marcus Standitanus.

C

Phrygia.

Nunccius Leodicia.
 † Flaccus Sanabensis.
 Procopius Sinnadensis.

* Ita ex eodem Vat. Justellus, *Marcus Muchedoniae*.
 Vallic., *Mareas Macedonopolos*.

† Justellus, *Nepolitanus*. Hoc nomen sola versio
 Prisca exhibet; in cæteris solus *Joannes Persidis* legi-
 tur, et jure quidem; nam unicum a Perside Nicænae
 synodo interfuisse tradit Eusebius; lib. iii de Vit.
 Constantini. Utrum vero *Neopolitanus* nomen sit epi-
 scopatus Joannis, quod errore antiqui interpretis vel
 amanuensis in nomen episcopi traductum fuerit, alii
 judicent.

* Justellus, *Flabioensis*. Lectionem ms. Vat. rece-
 pimus. Vallic., *Niceas Flaviados*.

† Vat. cod., *Mestorum*, quod et alia collectiones
 præferunt, Isidoriana excepta, quæ verioreni Justelli
 lectionem approbat.

* Sic laudatus Vat. Apud Justell., *Tarchoduman-*
tius Egestanus.

† Hujus nominis episcopus inferius quoque descri-
 litur sub titulo *Diospontis*. Eum vero qui ponitur in-
 ter episcopos *Cappadocia*; exemplaria collectionis
 Quesnellianæ et Vat. Regiæ non *Helpidium*, sed *Am-*
brosum appellant. *Comanan* porro civitatem non tam
 in Diosponto quam in Cappadocia notitiæ designant.
 Vallic. ms. habet *Helpidius Cumanus*.

* Vat., *Eudronicus*; melius Ver. Isid. cum codd.
 collectionis Quesnellianæ, *Eudromius*. Vallic., *Eu-*
stromus.

† Justellus: *Aristarces, Threnius, Aristes Armeni*.

Correximus ex nostro Vat. et ex Veron. Isid. Confer
 not. 66 in catalogo Nicænorum Patrum, cap. 1 col-
 lectionis præcedentis (*Notis col. 379, n. 1*).

† Justellus, *Thytionita*. Correximus ex Vat. codicc.

† Idem Vat. 1342 cum Vat. Reg. *Genopolitanus*.
 Melius in Veron. Isid., *Jonopolitanus*, ex Junopoli,
 quam in Paphlagonia notitiæ exhibent. Vallic., *Jo-*
nopctis.

† Sic nostri codd. Vat. versionis Priscæ et Ve-
 ron. Isid. Justellus, *Euphsicius*. Vallic., *Eupirus a*
Mastridos.

† Sic omnes nostri codd. tum editionis Priscæ,
 tum Isid. et Quesnellianæ. Vallic., *Cizicensis*. Justel-
 lus perperam, *Cymrenus*.

* Sic etiam Vat. 1342. Melius Veron. Isid., *Meno-*
phantus; et Vallic., *Menosantus*.

† Justellus, *Haemensis*. Correximus ex Vaticano
 versionis Priscæ. In Veron. Isid., *Eliensis* ex *Elaæ*
 civitate Asiæ. Ms. Vallic., *Yliu*.

* Veron. Isid., *Aneadensis*; Vallic., *Aneas*, melius.

† Sic cod. Vat., concinente Vallic., in quo *Sardeon*.
 Justell., *Serdicensis*, naïe.

† Vnig., *Tyrens*, perperam. Correximus ex cod.
 Veron. Isid., cum quo et mss. collectionis præceden-
 tis concinunt. In cod. Vallic., *Gozon Tyatyon*.

† Sic nostri codd. Justellus forte errore typogra-
 phorum, *Placcus*.

• Phriscus Azanensis.
Athenodorus ^b Doryetianus.
Paulus Appamensis.
Engenius Eucarpensis.
Flaccus Hieropolitanus.

Pyssidia.

Eulalius • Scomensis.
Thelemacus ^d Andrinopolitanus.
Esicius Neapolitanus.

510 Eutices Seleuciæ.

• Aramius Limenensis.
Tharsicius Apamiensis.
Patricius Ambladimitanus.
Polycarpus metropoli anus.
Academius ^f a Paro.
• Her cius Bartensis.
Theodorus Usensis.
Adon Byciæ.

Lyciæ.

Eudemius ^h Pacaritanus.
Pamphylia.

Gallites Pergensis.
Eure-ius Thermiensis.
Zeuxius ⁱ Siarbitanus.
Domnus Aspendevitanus
Quintianus Seleuciæ.
Patricius Maximianopolitanus.
Afrodisius Magedensis.

Insulani.

Eufro-inus Rhodus.
Melifroon a Coö.
Stratigius a Lemno.
Apollodorus ^j Corquiritanus.

Caricæ.

Eusebius Anthiocensis.

A

^k Ammonius afroditanus
Eugenius Apolliniades.
Lactodorus Cibritanus.
Eusebius a Mileto.

511 *Isauriæ.*

Stefanus ^l Barthenis.
• Antheneus Corpissitanus.
Ethesius Caudiopolitanus.
Agapius Seleuciæ.
Silvanus Isauriæ Metropolitau.
Faustus phanemuticensis.
• Antoninus Anthiocæ.
Nestor • Suedritanus.
Isicus corepiscopus.
Quirillus ^p Comanadensis.

B

Theodorus ^q Utalitanus.
Anatholius corepiscopus.
Paulus Larandensis.
Quintus corepiscopus.
Tiberius Alistrensis.
Aquila corepiscopus.
Eusebius ^r dicecæsi Isauriæ.

Cypri.

Quirillus a Pafö.
Gelasius Salamiensis.

Bithyniæ.

Eusebius Nicomedæ.
Theogenus Nicænus.
Maris Calcedoniæ.
Quirillus a Gio.
Esicius Prusensis.
Gorgonius ab Apolloniade.
Evetius Hadrianensis.
Theophanes corepiscopus •.
Rufus Cæsariensis.

C

• Justellus perperam, *Phiscus Aranensis*. Melior est lectio cod. Vat. *Phiscus* pro *Phriscus* in aliis mss. legitur.

^b Justellus, *Dosolectanus*. V. l. *Dosoleitanus*. Emendavimus ex cod. Veron. Isid. Concinuit Vallie. *Dorileu*.

^c Apud Justellum episcopatum nomina transposita leguntur, ita ut *Scomensis* vox Thelemaco affixa sit, *Andrinopolitanus* Esicio, et sic deinceps ad Theodorum usque, cujus episcopatus *Usensis* Eulalio assignatur. Ex cunctis aliis codicibus, quorum unus Priscam versionem præfert, ordinem restituimus. In mss. porro Priscæ versionis *Scomensis* perperam scriptum pro *Iconensis*, quod exemplar Veron. Isid. exhibet. Concordat Vallie. *Iconis*.

^d Legendum cum Isidem Veron. et Vallie. mss. *Adrianopolitanus*.

^e Vat., *Herasanus Limensis*. Veron. Isid., *Arannius Limensis*. Vat. Reg. cum mss. coll. præcedentis, *Apagnus*. Vallie., *Sycnos Symenon*, ubi *Limenon* legendum est.

^f Sic codd. Priscæ versionis. Male apud Justellum *Apæro*. Legendum a *Pappo*. Vide not. 93 in cap. 1 collectionis præcedentis.

^g S. Ius Justellus, *Araclens*. Dein pro *Bartensis* cod. Veron. Isid. melius *Barensis*; Vallie., *Bareos*.

^h Ita noster Vat. et Justellus; sed legendum cura vas. Veron. Isid. *Pataritanus*, a *Patara* Lyciæ. Vallie., *Edemos Pathæro*.

ⁱ Ita cum Just. etiam cod. Veron. Isid. Modicum

discrepat Vallie. Syarben, et Vat. *Sarbitanus*. Legendum vero *Barbitanus* vel *Barbonitanus*, ut in m. t. collectionis præcedentis et Vat. Regiæ, a *Barbe* civitate *Pamphyliæ*.

^j Just., *Corquitanus*. Emendavimus ex Vat. 1342. In Vallie., *Corciras Maoidon*.

^k Ms. Vat., *Ammodius*. Veron. Isid., *Emannius*.

^l Melius cod. Veron. Isid., *Baratanensis*, a *Barata*, quam posteriorem notitiam in Lycæonia collocant. Concinuit Vallie. *Barathon*.

^m Vat., *Antenus Corepiscitanus*. Vide not. 7 in catalogo episcoporum Nicænorum collectionis præcedentis (*Nobis col. 384, n. 2*).

ⁿ Sic etiam Veron. Isid. At Vaticanus cum cæteris mss. allarum collectionum, *Antonius*.

^o Aliæ versiones melius *Sygedrensis*, a *Sygedra* deinde locata in *Pamphylia* secunda.

^p Just., *Comanadensis*. Correximus ex aliis codd., congruitque urbis nomen *Comana*. Illic omittitur *Quintus Tymapodorus*, quem codd. collectionis præcedentis et Vaticanus Regiæ præbuerunt.

^q Vat., *Balbitanus*; Veron. Isid., *Ulsabitanus*. Verius in collectione præcedenti *Vasadorum*, a *Vasada* Lycæoniæ acrupta in notitiis posterioribus. In ms. Vat., *Theodorus chorepiscopus*.

^r Idem cod. Vat. Priscæ versionis melius, *Diaccariæ*.

^s Justellus desinit in *Theophane chorepiscopo*. Sequentia nomina ex Vat. 1342 Priscæ versionis supplevimus; concinuntque cum Veron. Isid. et Vallie. mss.

Eulalius corepiscopus.

Europæ.

Phedrus Horacius.

Marcus Comeonensis.

512 *Dacæ.*

Protopogenes Sardicensis

Calabriæ.

Marcus Calabriensis.

Masiæ.

Pistus Marcianopolitanus.

• *Civitates Africæ, Mædoniæ, Dardaniæ minoris.*

Achiæ.

Cæcilianus Carthaginensis.

Alexander Thessalonicensis.

Dacus Mædoniæ.

Pistus Atheniensis.

Marcus ^b Boc.

Strategius Ephesiensis.

• *Aliæ civitates Thessaliæ, Dardaniæ, Pannoniæ.*

Galliarum, Gothiæ, Bosphori.

Claudianus Thessaliæ.

Bndin^c Stobiensis.

Domnus Pannoniæ.

Nicasius ^d Dovenis.

Theophilus Gothiæ.

• Cathirus Bosphorensis.

513 ^c INCIPIUNT CAPITULA

Canonum Sardicensium.

I. De episcopis etiam laica communione privandis, ^C qui ^e civitates mutaverunt.

II. De episcopis alienam sedem præcipiti temeritate potentibus.

III. Ut inter episcopos discordes comprovinciales audiant episcopi. Quod si damnandus [Forte damnatus]

^a Hunc titulum ms. Vat. præbuit. Codex autem Veron. Isid. provincias dividit, et *Africæ* titulum præmittit Cæciliano, *Mædoniæ* Alexandro *Dardaniæ* Dæo, et *Achiæ* tribus sequentibus episcopis.

^b Veron. Isid., *Bocæ*; quod accedit propius ad lectionem cod. Vindel. on. *Euboensis*, Vallic., *Bocias*.

^c Vat. codex hic quoque provincias una describit. Veronensis vero suam cuique episcopo præfigit, *Thessaliæ* Claudiano, etc. In Vat. pro *Thessaliæ* perperam scribitur *Thessalonica*.

^d Veron. Isid., *Bodiensis*, male. Vindobonensis melius, *Diensis* pro *Diensis*.

^e Veron., *Barboricathmus*. Vat. *Reginæ*, *Cadomus*. ^D Vindel., *Cadcomus*. Vallic., *Cados*.

^f Quinque tantum canones Sardicenses et unum ex his mutilum ex vetustissimo Christophori Justelli codice Henricus ejus filius et Guilielmus Voellus ediderunt. Hujus rei causam ex Stephano Baluzio aperimus in præmissis Tractatu part. II, c. 2, § 5. Cum porro Priscam Borum canonum editionem reperimus in ms. Vat. 1342 et Lucensi 88, adeo ut in titulis et lectionibus cum his quæ ex Justelliano exemplari edita sunt fere concordant, integram eorumdem canonum editionem ex eisdem codicibus supplere potuimus. Utemur etiam mss. Vat. Reg. 1997, et quandoque etiam Veron. Isid. 58, ea de causa quam exposuimus not. f in caput f præcedentis collectionis (*Notis col. 371, n. **), ubi Saril censet ca-

A appellaverit Romanum pontificem, id observandum quod ipse censuerit.

IV. Ut nullus accusati sedem usurpet episcopus.

V. Quando liceat in aliena provincia episcopis ordinare.

VI. De non faciendis episcopis per vicos et modicas civitates.

VII. ^h De retractanda synodo provinciali per vicarios episcopi urbis Romæ si fuerit appellatum.

VIII. Quando episcopi, vel in quibus causis ad comitatum ire debeant.

IX. Diacones ad comitatum dirigendi.

X. De pupillis et viduis.

XI. Qui in canali sunt constituti episcopi habent potestatem discutiendi episcopos ad comitatum euntes.

B XII. De his qui ignorant synodi constituta.

XIII. De laicis cito non faciendis episcopis.

XIV. Quantum episcopus in aliena civitate peregrinari debeat, excepta gravi necessitate.

XV. Ut non liceat episcopo pluribus hebdomadibus abesse ⁱ.

514 XVI. De clericis excommunicatis ab aliis minime suscipiendis.

XVII. ^k De excommunicatis apud vicinos episcopos audiendis.

XVIII. De non sollicitandis clericis alienis.

XIX. De non ordinandis clericis alienis sine consensu episcopi sui.

XX. De clericis qui Thessalicam veniunt.

XXI. De suscipiendis his qui propter periculum et persecutionem fugiunt.

INCIPI. CANONES SARDICENSES.

De episcopis etiam laica communione privandis, qui civitates mutaverunt.

I. Osius episcopus dixit. ^l Tam mala consuetudo quam ipsa rerum pernicioiosa corruptela funditus era-

nones ex alia quadam editione a Dionysio recepta excusi fuerunt. Hæc autem prisca editio eam ipsorum Sardicensium lectionem exhibet, quæ antiquioribus Latini et Italicis collectionibus inserta legitur.

^m Cod. Luc. 88, *civitates mutaverit*.

ⁿ Ms. Vat., *De tractanda*. Emendavimus ex cod. Lucen., qui hunc solum titulum habet: *De retractanda Synodo*. Fusiorem vero titulum codicis Vat. 1342 approbat etiam ms. Vat. Reg. 1997, ex quo scripsimus *fuerit* pro eo quod Vat. laudatus *fuerunt* mendose exhibet.

^o Ita cum ms. Justelli codex Lucen. qui solum pro episcopo habet episcopa. Vat. 1342 addit nisi tribus hebdomadis.

^p Vocem clericis, in nostris codd. Vat. et Luc. omissam, cum Justelliano exemplo retinimus. Ille autem canon in ms. Just. sicut et in Lucensi est 15, et similiter sequentes uno numero desciunt in utrisque; quia canon 4 per saltum omissus fuit in Lucensi, idemque Justelliano exemplo accidisse conjicimus.

^q Ita cod. Just. In Vat. et Luc., *Excommunicati...* audiendi.

^r Ita ms. Vat. 1342. In Luc., *Etiam mala*. Vat. Reg., *Non magis mala*; Veron. Isid., *non minus mala*; ac mox hi duo mss. codd. desunt ipsa verba. Deia quæ funditus legitur in Vat. et Luc. Expunximus quæ cum aliis codd., exigente contextu

dicanda est, ^a ut non liceat episcopo de civitate sua ad aliam transire civitatem. Manifesta est enim causa qua hoc facere quis temptet; cum ^b nullus in hac re inventus sit episcopus qui de majore civitate ad minorem transiret. Unde apparet avaritiae ardore eos inflammari, et ambitioni servire, et ut dominationem exercent. Si omnibus ^c hoc placet, ut hujusmodi pernicies sacrilissima et austerius vindicetur, ita ut nec laicam habeat communionem qui talis est. Responderunt universi: Placet.

515 De episcopis alienam sedem principii temeritate petentibus.

II. Ostus episcopus dixit: Etiam si talis aliquis existit furiosus vel temerarius ^d et fortassis talem excusationem attulerit, adaverans quod populi litteras acceperit; manifestum est autem, illum ^e potuisse praeiudicium paucos et mercede corrumpere, ^f ut seditiosos clamoribus in Ecclesiis agant, qui sinceram fidem non habent, ut ipsum petere videantur episcopum; omnino has fraudes removendas esse et damnandas arbitror, ita ut nec in fine saltem laicam communionem ^g talis accipiat sive episcopus, sive presbyter ista committens. ^h Si ergo placet, haec sententia, respondebo. Responderunt: Quae dicta sunt placet.

Ut inter episcopos discordes comprovinciales audiant episcopi. Quod si damnandus appellaverit Romanum pontificem, id observandum quod ipse censuerit.

III. Ostus episcopus dixit: Illud quoque statuendum ⁱ est, ut episcopi de provincia ad aliam provinciam in qua sunt episcopi non transeant, nisi forte a fratribus suis fuerit invitatus [*Legi fuerint invitati*], ne videamur januam charitatis ^j claudere. Hoc tantum providendum est, ut si in una provincia forte aliquis episcopus contra fratrem suum episcopum, quod absit, litem habuerit, ^k nullus ex his de alia

^a Codd. Vat. Reg. et Veron. Is., ne cui liceat.

^b Vat. Reg., nullus fere inventus est; et post pauca, dominationem habeant.

^c Veron. Is., delet hoc, et ut, nec non postea scripsisse et, ac ita ut.

^d Cod. Luc., qui fortasse. Vat. Reg., et fortasse. Veron., ut fortasse excusationem afferat, quod populi.

^e Verbu n potuisse in mss. Vat. et Luc. praetermissum, ex aliis codd. Veron. et Vat. Reg. aliisque editionibus supplendum fuit.

^f Cod. Vat. Reg., ut clamarent in Ecclesia qui sinceram fidem non habent, tanquam ipsum petere, etc. Veron. Is., cum manifestum sit praemio et mercede paucos qui sinceram fidem non habent potuisse corrumpi, ut clamarent in Ecclesia, ut ipsum petere, etc.

^g Adiecit talis cum ms. Luc. Mox sive episcopus, sive presbyter ista committens desunt in mss. Veron. I. et Vat. Reg.

^h Vat. Reg., Hoc omnibus placet? Synodus respondit, Placet. Veron. Is. Quod si vobis omnibus placet, statuite. Universi dixerunt, Placet.

ⁱ Cod. Vat. addit adiciendum. Veron. Is., Illud quoque statutum sit. Mox idem Veron. episcopus..... non transeat.... invitatus.

^j Vat. Reg., exclusisse. Illud quoque providendum est, si in aliqua provincia forte, etc.; omittit autem quod absit. Veron. Is., clausisse. Providendum est etiam, ut si in aliqua provincia aliquis episcopus.....

provincia advocet episcopum ad iudicium. Quod si aliquis episcopus adjudicatus fuerit in aliqua causa, et putaverit bonam causam se habere, et petierit **516** ut iterum iudicium renovetur; si placet omnibus, et sanctissimi apostoli Petri memoriam honoremus, ^l scribatur vel ab his qui examinarunt iudicium, ^m vel ab episcopis qui in proxima provincia morantur, Romano episcopo; et si iudicaverit innovandum esse iudicium, renovetur, et det iudicium. Si vero probaverit talem causam esse, ut ea non refricentur quae acta sunt; quae decreverit ⁿ Romanus episcopus confirmata erunt. Si hoc ergo omnibus placet, statuatur. Synodus respondit: Placet.

Ut nullus alienam sedem usurpet episcopus.

IV. Gaudentius episcopus dixit: Addendum, si placet, huic sententiae quam ^o plenam sanctitatis protulistis, ut cum aliquis episcopus depositus fuerit eorum episcoporum iudicio qui in vicinis locis commorantur, et proclamaverit agendum sibi negotium in urbe Roma, alter episcopus ^p in ejus cathedra post appellationem ejus qui videtur esse depositus, omnino non ordinetur, nisi causa fuerit in iudicio episcopi Romani determinata.

Quando liceat in aliena provincia episcopis ordinare.

V. Ostus episcopus dixit: Si contigerit in una provincia in qua plurimi fuerint episcopi, unum forte remanere episcopum, ^q ille vero per negligentiam noluerit ordinare ^r episcopum, et populi confugerint ad vicinas provinciae episcopos, ^s [Supple hos per litteras] debere illum prius convenire episcopum **517** qui in eadem provincia moratur, et ostendere quod populi petant sibi rectorem; et hoc iustum esse, ut ipse veniat, et cum eo ordinetur episcopum. Quod si conventus litteris tacuerit, et dissimulaverit, nihilque rescripserit, tunc satisfaciendum esse po-

litem habet, omissis quod absit.

^l Vat. Reg., ne unus e duobus ex alia provincia advocet episcopum. Quod si, etc. Veron. Is., unus e duobus ex alia provincia non advocet episcopos ad iudicium. Luc. ms. habet pariter episcopos; ac post pauca delet iterum.

^m Vat. 1312 inserit ut; melius delet ms. Luc. cum Vat. Reg. et Veron. Is. Hi duo postremi codd. omittunt iudicium.

ⁿ Cod. Veron. Is., vel etiam ab aliis episcopis.

^o Ms. Vat. Reg. delet Romanus episcopus, ac deinceps statuatur.

^p Vat., plana sanctitatem. Correximus ex aliis codd. Vat. R. et Veron. Is. In ms. Luc. hic canon consideratur.

^q Veron. I., in eadem cathedra.

^r Sic codd. Luc. et Veron. In Vat. 1312, illi vero per negligentiam noluerint. Cod. Vat. Reg. septem voces sequentes ille vero, etc., transiit, ut videretur, per saltem, ob repetitum vocem episcopum.

^s Cod. Luc., episcopos. Mox idem Luc. et Vat. Reg., et populi convenerint episcopos viciniae provinciae.

^t It. duo codd. Vat. et Luc. In Vat. Reg., censeo debere illum prius conveniri episcopum..... et calendi ei..... ut et ipsi veniant, et cum ipso, etc. Veron. Is., debet ille conveniri episcopus..... et ostendi quod populi.... ut et ipse veniat, et cum ipso, etc.

pulis, ut convenienter ex vicina provincia episcopi, et A ordinant eis episcopum.

De non faciendis episcopis per vicos et modicas civitates.

VI. ^a Licentia vero danda non est ordinandi episcopum, si aut vicus aliquis, aut modica civitas, cui satis fuerit unus presbyter, voluerit ^b petere episcopum sibi ordinari, ad hoc ut vilescat ^c nomen episcopatus; nullo modo permittitur eis qui ex alia provincia fuerint invitati, facere episcopum, nisi aut in his civitatibus quæ semper episcopos habuerunt, aut si qua talis quæ tam [*Legæ et tam*] populosa est civitas, ut mereatur habere episcopum. ^d Si hoc omnibus placet. Synodus respondit: Placet.

De retractanda synodo provinciali per vicarios episcopos urbis Romæ, si fuerit appellatum.

VII. Osius episcopus dixit: ^e Placuit autem, ut si episcopus accusatus fuerit, et judicaverint congregati episcopi regionis ipsius, et de gradu suo dejecerint eum, si appellasse videatur qui dejectus est, et confugerit ad beatissimum Urbis ^f episcopum, et voluerit se audiri; si justum putaverit ut renovetur examen, scribere his episcopis ^g dignetur qui in finitima et propinqua provincia sunt, ut ipsi diligenter omnia exquirant, et juxta fidem veritatis ^h 518 definiant. Quod si is qui rogat iterum causam suam audiri deprecatione sua moverit episcopum Romanæ Ecclesiæ, ut ex latere suo presbyterum mittat, erit in ejus potestate ⁱ episcopi quid velit et quid iustimet; et si decreverit mittendos esse qui præsentibus cum episcopis iudicent ^j habentes ejus auctoritatem a quo destinati sunt, erit in suo arbitrio. Si vero crediderit sufficere episcopos provinciales ut negotio terminum imponant, faciet quod sapientissimo consilio suo judicaverit.

Quando episcopi, vel in quibus causis ad Comitatum ire debeant.

VIII. Osius episcopus dixit: ^k Importunitas nimia

^a Cod. Vat. Reg., *Sed licentia danda passim non est. Si enim subito aut vicus aliquis, etc.* Veron. l., *Sed iterum licentia danda passim non est, etc.*, ut in cod. Vat. Reg.

^b Veron. delet *petere*, melius.

^c Duo mss. Vat. Reg. et Veron., *nomen episcopi et auctoritas non debent illi ex alia provincia invitati facere episcopum, nisi aut in his civitatibus quæ episcopos habuerint, aut si qua talis aut [Veron. delet talis aut] tam populosa est civitas [addit idem cod. Ver. vel locus qui] quæ mereatur, etc.*

^d Veron. l. delet *Si hoc omnibus placet.*

^e Idem cod., *Et hoc placuit, ut si episcopus, etc.*

^f Ms. Luc. addit *Romæ*. Hujus loci variantes diligenter retulimus not. 29 in canones Sardicenses, c. 1, collectionis præcedentis (*Supra c. l. 40, not. i*).

^g Veron. l., *Romanus episcopus his qui in finitima et propinqua altera provincia sunt. Ipsi diligenter, etc.*

^h Cod. Luc. delet *episcopi*. Veron. l., *erit et ipsius quid velit*. Mox Vat. Reg., *aut quid æstimet.*

ⁱ Veron. l., *ut habeant etiam auctoritatem personæ illius a qua destinati sunt, erit in ejus arbitrio, etc.*

^j Vat. Reg., *Importunitas, nimis frequentia, et injustæ petitiones*. Veron. l., *Importunitatis nostræ nimia frequentia, et injustæ petitiones.*

^k Vat. Reg. et Veron. l., *non profuturas perferant causas: ubi legendum perferant, nisi antea legatur ut*

et injustæ frequenter petitiones fecerunt nos non tantum habere gratiam, nec fiduciam, dum quidam non cessant ad comitatum ire episcopi et maxime Afri, qui, sicut cognovimus, sanctissimi fratris et coepiscopi nostri Grati salutaria consilia spernunt atque contemnant; et non solum ad comitatum multas et diversas Ecclesiæ ^l profuturas non perferant causas, nec, ut fieri solet, ut oportet, ut pauperibus, aut viduis, aut pupillis subveniatur, ^m sed et dignitates sæculares et administrationes quibusdam postulant. Hæc itaque pravitas olim non solum murmuraciones, sed et scandala excitat. Honestum est autem ut ⁿ episcopus intercessionem suam his præstet qui aliqua iniqua vi opprimuntur, aut si vidua affligitur, aut pupillus expolletur, ^o tamen ista omnia si justam ^p habeant causam aut petitionem. Si vobis ergo, fratres charissimi, placet, decernite ^q ut nullus episcopus ad comitatum accedat, nisi forte hi qui religio-isissimi ^r imperatoris litteris vel invitati fuerint, ^s 519 vel evocati. Sed quoniam sæpe contingit ut ad misericordiam Ecclesiæ confugiant qui injuriam patiuntur, et qui peccantes in exsilium vel insulas damnantur, aut certe quæcumque sententiam suscipiunt; ^t ideoque subveniendum est, et sine dubitatione eis petenda per Ecclesiam indulgentia. Si ergo et hoc vobis placet, decernite. Universi dixerunt: Placet, et constituatur.

Diacones ad comitatum dirigendi.

IX. Osius episcopus dixit: Hoc quoque ^u providentia vestra tractare debet, ut quia decrevistis, ne episcoporum importunitas depravetur ad comitatum pergendo. Quicumque vero, quales superius commemoravimus, proces habuerint vel acceperint, per diaconum suum mittant; quia personæ ministri non erit invidiosa, ^v et quæ impetraverit, celerius poterit referre. Et hoc consequens esse videtur, ^w ut de qua-

non solum. Mox nec deest in Veron. l.

^l Melius in Vat. Reg., *sed ut.... possulent.*

^m Ita Vat. 1342 et Veron. l. At Vat. Reg. et Luc. codd., *Episcopi.... præsent.* Mox Veron. l. delit iniqua. Dein mss. Luc. et Veron., *affligitur.... expolletur.*

ⁿ Luc., *tamen et ista omnia*. Veron., *tamen et ista nomina justam*. Vat. Reg., *si tamen ista nomina justam.*

^o Vat. Reg. et Veron., *ne episcopi.... accedant.*

^p Vat. 1342 et Luc. mss. adjuunt *et dilectione*: quas voces sensu carentes, cum omnes aliæ collectiones et Græcus textus ignorent, expunximus. Mox cod. Luc., *Et quoniam*. Post pauca, *aut qui peccantes legitur* in mss. Vat. Reg. et Veron.

^q Cod. Vat. Reg. omittit *ideoque, et per Ecclesiam.*

^r Idem cod. cum Veron. l., *prudenter vestra*. Mox cod. Vat. Reg., *tractare debet, qui decrevistis ne episcoporum improbitas notetur, ut ad comitatum pergunt*. Veron. l. habet ut in textu, *exceptis ne episcoporum importunitas notetur, pro quibus in eo legitur ne episcopi improbitas notetur*. Dein uterque codex, *Quicumque ergo.*

^s Veron. l., *quia celerius poterit quæ impetraverit referre.*

^t Idem cod., *ut unusquisque qui proces habuerit, ens ad fratres et coepiscopos nostros qui in maxima civitate, id est, metropoli, consistunt, mittat, et illi per suos*

libet provincia episcopi ad fratrem et coepiscopum nostrum preces mittant qui in metropoli consistit, ut ille per diaconum suum supplicationes mittat, tribuens commendatitias epistolas pari ratione ad fratres et coepiscopos nostros qui illo tempore in his regionibus morantur in quibus felix ^a et beatus Augustus rempublicam gubernat. Si vero habet quis episcopus amicos in palatio, et aliquid capiat quod tamen honestum sit impetrare per eos ab imperatore, non prohibeatur per diaconum suum rogare, et significare ^b eis quos scit benignis **520** intercessione sibi absentem posse prestare.

De pupillis et viduis.

X. Qui vero Romam venerint, sicut dictum est, sanctissimo fratri et coepiscopo nostro Romanæ Ecclesiæ preces quas habent contradant, ut et ipse prius examinet si hæc nestræ et justæ sunt, et præstet diligentiam atque sollicitudinem ut ad comitatum perferantur. Universi responderunt placere sibi et honestum esse consilium. Alypius episcopus dixit: Si enim propter pupillos et viduas vel laborantes qui causas non iniquas habent, susceperint peregrinationis incommoda, habebunt aliquid justæ rationis. Nunc vero cum ea postulent præcipue quæ sine invidia omnium et sine reprehensione esse non possunt, non necesse est ipsos ire ad comitatum.

Qui in canali constituti sunt episcopi habeant potestatem discutiendi episcopos ad comitatum euntes.

XI. Gaudentius episcopus dixit: Salubriter providendum est ex consensu omnium sacerdotum, et Deo placitura, et hominibus probabilia tenere hæcenus et firmari oportere si metus huic sententiæ conjungatur. Scimus enim etiam ipsi sæpiissime propter paucorum imprudentiam sacrum et religiosum sacerdotale nomen fuisse reprehensum. Si igitur aliquis

diaconos destinant tribuendo, etc. Cod. Vat. Reg. cum textu concordat, nisi quod habet: *qui in maxima civitate, id est in metropoli, consistit.* Textum expressimus ex codd. Vat. 1342 et Luc. Solum pro *ad fratrem et coepiscopum nostrum* Vat. habet *ad metropolitanum nostrum*; Luc., *ad metropolitanum episcopum*: ubi *metropolitani* nomen posterius insertum credimus, cum metropolitanarum institutio nomenque inolevit; sequentia enim, quæ in utroque manuscripto subjiciuntur, qui in metropoli consistit, expresso metropolitani nomine inanis explicatio sunt. Melius itaque alii codd. Vat. Reg. et Ver. cum Dion. aliisque Latinis exemplaribus metropolitani nomen omittunt, nisi idem nomen ab originali Latino abfuisse auidadvertimus in Tractatu de Collect. part. 1, cap. 5, num. 4.

^a Vat. ms., *et religiosus.* Postea Vat. Reg. et Veron., habet *quis episcoporum amicos in palatio qui aliquid capiat*; ac dein omittunt per eos ab imperatore.

^b Ms. Vat. et Luc., *et quod, mendose.* Correximus ex cod. Veron. Concinit Vat. Reg. *his quos.* Dein hi duo habent cum cæteris melius benignam intercessionem.

^c Veron. Is., *venit... habet... tradat.*

^d Ita codd. Vat. et Luc. editionis Priscæ. Cæteri delectant enim. Dein Luc. omittit *vel laborantes.* Mox Veron. Is., *qui causas canonicas habent.* Postea ms. Vat. Reg. delet *justæ.*

^e Vat. Reg. et Veron. delectant præcipue. Dein cum Vat. pro ipsos habent illos.

A contra omnium **521** sententiam nisus, ambitione magis serviens quam Deo, debet etiam scire se causam esse dicturam, et honorem atque dignitatem amissuram. Hoc autem tunc scire et compleri oportebit, si unusquisque nostrum, qui in canali est constitutus, cum progredientem viderit episcopum, inquirat transitum ejus, causas videat, quo tendat agnoscatur. Et si quidem eum invenerit ad comitatum velle transire, requirere eum debere [*Legere debet*] conditione superius comprehensa, si invitatus est, ut ei facultas eundi permittatur. Si vero, ut superius meminit sanctitas vestra, propter desideria et ambitiones ad comitatum ire temptaverit; neque lititoris ejus subscribatur neque in communionem recipiatur. Si vobis placet, debet omnium sententia confirmari. Universi dixerunt: Hoc honestum est, et placere sibi constitutionem.

De his qui ignorant synodi constituta.

XII. Osius episcopus dixit: Sed et moderatio necessaria est, dilectissimi fratres, ne subito adhuc quidam non scientes quid decretum sit in synodo, venerint subito ad civitates quæ in canali sunt. Debet episcopus civitatis ipsius admonere et instruere illum; i et ex eo loco ille pro eo ad comitatum suum diaconum mittat; admonitus tamen ipse redeat in parochiam suam.

De laicis cito non faciendis episcopis.

XIII. Osius episcopus dixit: Et hoc necessarium arbitror, ut diligentissima tractetis, ut si forte aut dives, aut scholasticus de foro aut de administratione fuerit postulatus episcopus, non prius ordinetur, nisi ante lectoris munere, et officio diaconi, **522** et ministerio presbyteri per ordinem fuerit perfunctus, et per singulos gradus, si dignus fuerit, promoveatur ad episcopatus honorem. Potest enim per hos gradus, qui habent utique prolixum

^f Cod. Vat. 1342 addit *Ea quæ, minus recte.* Expunximus eum ms. Luc. In cod. Vat. Reg., *Ea quæ salubriter providitis convenientia et æstimatione omnium sacerdotum et Deo placitura, probabilis hominibus tenere hæcenus firmitatem possunt, si metus, etc.* Paulo dissimiliter in Veron. Is., *Ea quæ salubriter providitis convenientia, et æstimatione omnium et Deo placitura et hominibus, tenere hæcenus fortitudinem possunt, etc.* Cum his duobus codd. in textu emendavimus *placitura pro placens*, ut legebatur erronee in ms. Vat. et Luc.

^g Codd. Luc., Vat. Reg. et Veron. Is., *impudentiam.* Post pauca idem Veron., *is debet scire, causas redditis, honorem dignitatemque se amissurum.*

^h Vat. Reg. et Veron., *poterit.* Dein Vat. Reg., *invenerit ire ad comitatum; requisiturus illud quod conditione superius comprehensum est, si invitatus, etc.* Veron. Is., *invenerit ire ad comitatum, requirat illud quod superius comprehensum est, ne forte invitatus sit, ut, etc.*

ⁱ Idem duo codd., *recipiendus est.*

^j Veron., *ut ex eo loco ille mittat diaconum.* Admonitus, etc.

^k Cod. Vat. Reg., *ex administratore.* Dein idem ms. cum Veron. Is. delectat voces *ministerio, et per ordinem.*

^l Idem duo codd., *et ita per singulos gradus... ascendat ad culmen episcopatus, et dein pro per hos gradus habent per has promotiones, quæ.* Mox Vat. Reg., *habebunt pro habent.*

tempus, probari qua fide sit, ^a qua modestia, gravitate et verecundia. Et si dignus fuerit inventus, divino sacerdote illustretur. Nam nec conveniens est, nec ratio vel disciplina patitur, ut temere ac leviter ordinetur episcopus. aut presbyter, aut diaconus, maxime qui sit neophytus: ^b quod beatissimus apostolus magister gentium, ne hoc fiat, prohibuisse videtur; sed hi, qui [Lege longo tempore] longi temporis examinati sunt, quorum merita, et vita probatur. Universi dixerunt placere sibi hæc omnia.

Quandiu episcopus in aliena civitate peregrinari debeat, excepto gravi necessitate.

XIV. Osius episcopus dixit: Et hoc quoque statuere debetis, ut episcopus ex alia civitate cum venerit ad aliam civitatem, vel ex provincia sua ad aliam provinciam, ambitioni magis ^c serviens quam devotioni, et voluerit in alia civitate multo tempore residere, et contigerit, ut episcopus civitatis ipsius non facile instructus sit, nec tam doctus; ^d vero qui advenerit, incipiat continere eum, ^e et frequenter facere sermonem, ut dehonestet et infirmet illius personam; ita ut ex hac occasione non dubitet relinquere assignatam sibi Ecclesiam, et transire ad alienam. Definite ergo tempus, quia et non suscipere episcopum coepiscopum suum inhumanum est, et perniciosum, si diutius resident. Ne fiat ergo providendum est: ^f nemini autem amplius liceat, quam superiori tempore quod **523** fratres nostri constituerunt, remorari, ut si quis laicus in ea, in qua commoretur civitate, tres dominicas, id est tres septimanas non celebrasset conventum, communionem ^g privaretur. Si ergo hæc circa laicos constituta sunt,

A ^f quanto magis nec licet, nec deest episcopum, si nullam gravem habeat necessitatem, nec tam difficilem rationem, diutius abesse ab Ecclesia sua, ut populum contristet. Universi dixerunt placere sibi

Ut non licent episcopo pluribus hebdomadibus abesse.

XV. Osius episcopus dixit: Quia nihil prætermitti oportet, sunt quidam fratres et coepiscopi nostri, qui non in ea civitate ^h possident, in qua ordinati sunt episcopi, vel certe parvam rem illi ⁱ habent; alibi autem idonea prædia habere noscuntur, vel affectiones proximorum, quibus indulgeant. ^j Hactenus igitur permitti eis oportet, ut accedant ad suas possessiones, et disponant, vel ordinent fructum laboris sui, ita tamen ut post tres dominicas, id est post tres hebdomadas, si morari necesse sit, in suis potius fundis morentur; et si ea est proxima civitas, in qua presbyter est, ne sine ecclesia facere videantur diem dominicum, veniant, ut nec res ejus domesticæ per ejus absentiam detrimentum suscipiant, ^k et non frequenter veniendo ad aliam civitatem, in qua est constitutus episcopus [Forte careant] careat suspicionem ambitionis atque jactantiæ. Universi dixerunt placere sibi.

524 *De clericis excommunicatis ab aliis minime suscipiendis.*

XVI. Osius episcopus dixit: Hoc quoque omnibus ^l placet, ut sive presbyter, sive diaconus, sive quis clericorum ab episcopo suo communionem fuerit privatus, et ad alterum perrexerit episcopum, et seiverit ille, ad quem confugit, eum ab episcopo suo fuisse abjectum, non oportet ut ei communionem indulgeat.

^a Vat. 1542, quare modestia gravitatis et verecundia. Post parca pro inventus mss. Vat. Reg. et Veron. Is. præf. ruit probatus, ac mox omittunt nam, et dein habent nec rationis disciplina patitur.

^b Veron. Is., deleta antea maxime, hic habet: maxime cum beatissimus apostolus magister gentium, ne hoc fieri, denuntiavit, sed hi quorum per longum tempus examinata sit vita. Universi, etc. Vat. Reg., eum beatissimus... ne hoc fieri, denuntiavit et prohibuisse videatur, sed hi, qui [Lege quorum] longi temporis examinatio merita eorum probabit. Universi, etc. Uterque cod. mox delet omnia.

^c Veron. Is., non serviat, quam devotioni, ita ut, si voluerit in alia, etc. Vat. Reg., in aliena civitate. Dein uterque codex, non tam instructus sit.

^d In cod. Luc. desiderantur voces, et frequenter, quas Vat. 1542 cum cæteris exhibet. Dein Veron. Is., personam, qua occasione fit, ut non dubitet. Vat. Reg., personam, quia hæc occasio faciet, ut commendans se postea et alienam sedem concupiscat, et invidat, et non dubitet relinquere suam sibi assignatam Ecclesiam, et ad alteram alienam transire.

^e Corruptus est hic locus in utroque ms. prisca editionis Vat. et Luc., qui postremo pro remorari habet rememorari. Melius in Veron. Is. et Vat. Reg. Dionysio et Græco textu continentibus: Memini autem superiori tempore fratres nostros constituerunt, ut si quis laicus in ea in qua commoratur civitate, etc., ubi Osius in eadem credebat canonem 21 synodi Eberitanae.

^f Ms. Vat. Reg. delet quanto magis. Mox idem cod., nec deest, ut episcopus... diutius abest, et populum contristet. Veron. Is., ut episcopus... tandiu absit

ab Ecclesia sua, populum contristet. Vat. 1542. textu variat solum, aut populum: ut populum ex ms. Luc. prætulimus.

^h Verbum possident desiderant codl. Vat. Reg. et Justellianus, ex quo hic canon editus fuit usque ad illa, prædia habere cognoscuntur. Item autem verbum expressimus ex nostris codl. editionis præce Vat. et Luc. nec non ex Veron. Is. id. Hic postremo mox cum Vat. Reg. habet: in qua episcopi videntur esse constituti, vel certe, etc.

ⁱ Justelli codex habeant. Dein affectiones scripsimus cum mss. Veron. et Vat. Reg. cum mendoso legatur in cod. Luc. affectiones, et in Vat. 1542 affectiones.

^j Ms. Vat. Reg., His hactenus permitti oportet. Mox Veron. Is. omittit ita tamen. Vat. Reg. habet per tres Dominicas, et tres septimanas: omittit autem si morari necesse sit: ac dein præfert in qua presbyter colligit, ne sine Ecclesia facere videatur dominicum, accedat, ut nec res, etc. Cod. Luc. habet quoque videatur dominicum. Veron. Is., videatur facere, dominica accedit.

^k Cod. Vat. Reg., et si non frequenter venerit ad civitatem, in qua episcopus moratur, suspicionem jactantiæ et ambitionis evadat. Veron. Is., et non frequenter veniendo ad a ienam civitatem, in qua est (ut est existit) episcopus, suspicionem jactantiæ et ambitionis incurra. S. rursus careat suspicionem cum ms. Luc. At Vat. 1542 contrario sensu creet suspicionem.

^l Vat. Reg., placebit: ac dein cum mss. Luc. et Just. delet et ante ad alterum. Postea pro confugit codl. Luc. Just. et Veron. Is. habent confugerit.

Quod si quis fecerit, ^a sciat se apud congregatos episcopos pro eo causam esse dicturum. Universi dixerunt: Hoc statutum, et pacem servavit, et concordiam custodiet.

De excommunicatis apud vicinos episcopos audiendis.

XVII. Osius episcopus dixit: ^b Quid me adhuc moveat, reticere non debet. Si episcopus quis forte iracundus (quod esse non debet) cito ^c et aspere commovetur adversus presbyterum, sive diaconum suum, et exterminare eum de Ecclesia voluerit; providendum est, ne innocens damnatur, aut perdat communionem: ^d et ideo habeat potestatem ejectionis finitimos rogare episcopos ut ejus causam audiant, et diligentius tractent; quia non oportet negari audientiam roganti; et ille episcopus, ^e qui juste aut injuste eum abiecit, patienter accipiat, ut negotium discutatur, et aut probetur ejus temeritas, aut emendetur sententia. Prius tamen quam omnia diligenter **525** et fideliter ^f fuerint examinata, eum, qui fuerat a communione separatus, ante cognitionem nullus alius debet presumere, ut recipiat, et communioni societur. ^g Illi vero qui convenerint ad audiendum, si viderint clericorum esse fastidium et superbiam, quod non decet ut episcopus injuriam, aut contumeliam patiantur; ^h severioribus eos verbis castigent, ut obediant honesta precipienti episcopo; quia sicut ille ministris sincerum exhibere debet amorem charitatis, ita pariter ministri iufucata debent episcopo suo exhibere obsequia.

De non sollicitandis clericis alienis.

XVIII. Januaricus episcopus dixit: ⁱ Illud præterea

^a Just. codex male, sciat caput congregati episcopi pro eo. M. s. Veron. Is. et Vat. Reg., sciat se convocatis episcopis causam, etc.

^b Ita Just. codex cum Vat. Reg. Veron. Is. et commentorio Zosimi, cui hic canon insertus est apud Isidorum in concilio vi Carthagine. M. s. Vat. et Luc., Quod me adhuc movet.

^c Idem Justelli cod. omittit et. In ms. Luc. et Zosimi commentorio, aut aspere.

^d Vocas et ideo in eodem ms. Just. desiderantur. Mox cod. Luc., habeat potestatem iste qui ejectionis est, finitimos congregare episcopos. Vat. 1342, habeat potestatem is qui arjectus est, ut episcopos finitimos interpellat, et causa ejus audietur, ac diligentius tractetur. Hanc eandem lectionem præferunt codd. Vat. Reg. et Veron. Is., nisi quod primus exhibet habeat potestatem ejectionis, ut, etc.; alter vero, habeat potestatem iste qui ejectionis est, ut, etc. Justelliani codicis lectionem retinimus.

^e Just. ms., quia. Veron. Is., qui aut juste. Dein cod. Vat. 1342 cum Vat. Reg., et vel probetur sententia ejus a pluribus, vel emendatur. Veron. Is., ut aut probetur sententia ejus a pluribus, aut emendatur.

^f Ita cod. Luc. cum quo concinit Veron. Is. nisi quod omittit ante cognitionem, forte melius. Vat. 1342, examinatur, eum, qui fuerit a communione separatus, ante cognitionem nullus debet presumere, ut communioni societur. Vat. Reg., fuerint examinata, qui communionem non habet, ante cognitionem nullus debet presumere, ut eum recipiat, etc. Justelli codex, fuerint examinata, communionem non debet presumere, donec ipse eum recipiat, etc.

^g Just. cod. cum Vat. Reg., Qui concenerint autem, omnis vocibus ad audiendum. Veron. Is., Quantenus concenerint ad audiendum. Præterea lectionem ms.

A statum sanctitatis vestra, ut nulli episcopo liceat aliter civitatis clericum sollicitare, et in suis parochiis ordinare. Universi dixerunt: Quia ex his contentionibus solent nasci discordie, prohibet unius sententia, ne quis hoc facere audeat.

De non ordinandis clericis alienis sine consensu episcopi sui.

XIX. Osius episcopus dixit: Et hoc universi constituimus, ut quicumque ex alia parochia alienum ministrum sine conscientia vel voluntate sui episcopi voluerit ^h in ordine promovere, non sit rata ejus ordinatio. Quicumque autem hoc usurpare **526** temptaverit, ⁱ a fratribus et coepiscopis nos ris et admoneri debet et corrigi.

De clericis qui Thessalonicum veniunt.

B XX. Aetius episcopus dixit: Non ignoratis, ^a fratres charissimi, quanta et qualis sit Thessalonicensium civitas, ^b quod sæpe ad eam veniant ex aliis regionibus presbyteri et diaconi, et non sunt contenti, ut brevi tempore moreantur, aut resideant ibi, ^c et nisi per vim post longa spatia ad sua redire cogantur. Universi dixerunt: Ea tempora, quæ constituta sunt circa episcopos, et ^d ad omnium clericorum personas observari debent.

De suscipiendis his qui propter periculum et persecutionem fugiunt.

XXI. Osius episcopus dixit: Suggestente fratre et coepiscopo nostro Olympio etiam hoc placuit, ut si aliquis vim perpressus est, et inique ^e expulsus propter doctrinam vel catholicam confessionem, vel defensionem veritatis, effugatus pericula, innocens et

Luc. cum quo concinit Vat. 1342, nisi quod habet convenient. Mox hi duo codd. præferunt studium, pro eo quod Just. cum cæteris habet fastidium.

^h Cod. Luc. cum Veron. Is., austerioribus. Mox solus Just., verbis castigari debere, ut obediant.... et sicut. Veron. Is., quia sicut ille sincerum amorem debet clericis exhibere, et charitatem; ita, etc.

ⁱ Ita Just. et Vat. Reg. Cæteri codd., Illud quoque. Dein Vat. 1342 et Veron. Is. pro clericum habent ecclesiasticum. Mox Veron. Is., si in sua diocesi ordinare: quia ex his contentionibus solent nasci discordie; et ideo prohibet, etc. Vat. Reg. recepit et ideo ante quia.

^j Cod. Just., provincia. Mox Vat. 1342 cum Veron. Is. et Vat. Reg., sine consensu pro sine conscientia.

^k Vat. 1342, in ordinatione. Vat. Reg. et Veron. Is., ordinare, ac dein usurpaverit pro usurpare temptaverit.

D ^l Ita codd. Just. et Luc. Cæteri alia interpositione de fratribus, nimirum quicumque de fratribus.

^m Hunc titulum tantummodo Vocillus, et Justellus edidere. Reliqua ex nostris codicibus supplevimus.

ⁿ Codd. Vat. Reg. et Ver. n. Is. ignorant voces fratres charissimi.

^o Idem codd., sæpe ad eam (Veron., ad eandem) veniunt.

^p In iisdem mss., aut certe viz post longa.

^q Veron. Is., et circa horum personas. Vat. Reg., et ad horum personas pertinere debent.

^r Vat. Reg., expulsus pro disciplina et catholica defensione, et confessione veritatis. Veron. Is. concinit, nisi quod pro et utrobique habet vel. Mox hi codd. es cum Dion. præferunt dectus pro dectus.

devolutus ad aliam venerit civitatem ^a, non prohibeatur demorari, quandiu aut redire potuerit, aut injuria ejus remedium accipiat; quia durum est eum qui persecutionem patitur, non recipi, sed etiam et larga benevolentia et humanitas est ei exhibenda.

527 ^b Omnis synodus dixerunt: Un-versa quæ constituta sunt, catholica Ecclesia in universo orbe diffusa custodiet.

Et subscripserunt qui convenerunt
Osius ab Spania Cordubensis ^c.

INCIPIUNT CAPITULA canonum Gangrensi-um.

- I. De his qui abominantur nuptias.
- II. De his ^d qui carnes abominantur.
- III. De servis qui ^e dominos contemnunt.
- IV. De presbyteris nuptis.
- V. De his qui ^f ecclesiarum congregationes humiliant.
- VI. De his qui extra ecclesiam congregant.
- VII. De oblationibus Ecclesiarum ^g.
- VIII. ^h De his quæ pauperibus conferuntur.
- IX. De virginitate et abstinencia.
- X. ⁱ De elatis propter nomen virginitatis.
- XI. De his qui agapes inrident.
- XII. De his qui in pallio gloriantur.
- XIII. De [Legē mulieribus] mulieres quæ virili veste utuntur.
- XIV. De his quæ de nuptiis i recedunt.
- XV. De his qui excusatione religionis filios relinquunt.

523 XVI. De his qui occasione religionis despiciunt parentes.

^a Ms. Vat. Reg. addit sive episcopus, sive presbyter, aut diaconus. Dein pro poterit cod. Luc. poterit. Postea acceperit in Vat. Reg. et Veron. Is., qui postremus, deletio quia, sic prosequitur: durum est enim, qui persecutionem patiuntur, non recipi. Etiam larga benevolentia.... est eis exhibenda.

^b Hæc pericodus, quæ legitur in nostris mss. codd. Vat. 1342 et Luc. 88 editionis priscae, nec non in Vallicel. A. F., ac in cæteris collectionis Hadrianeæ, omittitur in Vat. Reg. et Veron. Is., in quibus canones Sardicenses cum Nicænis copulantur, nec non in exemplaribus Vat. 5815 et Vat. Palat. 577, pure Dionysianis, quorum clausulam dedimus rot. 78 (Supra, col. 411, not. *) in caput 4 precedentis collectionis.

^c Hæc tantum subscriptio edita est a patre Mansio ex codice Lucensi. In Vaticano autem 1342 aliæ subscriptiones subjiciuntur cum Hadrianeis mss. et vulgatis Conciliorum concinentes, quæ desunt tum in Græco, tum in puris Dionysii exemplaribus: exscriptæ vero noscuntur ex alio documento synodi Sardicensis apud Hilarium, ita tamen ut alius ordo episcoporum inductus sit, ac tribus episcopis post Osium subscriptis Vincentio Capuano, Calepodio Neapolitano, ac Januario Beneventano, Sardicensis concilii Patribus, titulus affectus fuerit legatis sanctæ Ecclesiarum Romanæ; cum in eo concilio Archidamum et Philoxenum Romanæ Ecclesiarum presbyteros, et Leonem diaconum ap. stolicæ legatione fuisse inunctos ex aliis documentis certissimum sit. Codex Vat. unum episcopum præterea addit, qui apud Hilarium desideratur: ac post ultimum episcopum concludit: et cæteri subscripserunt. V. de tractatum part. 1, c. 7, ubi plura de Sardicensium Patrum numero ac subscriptionibus disseruntur.

- XVII. De mulieribus quæ se tondent.
- XVIII. De his qui jejunia ecclesiastica contemnunt.
- XIX. De his qui dominico die jejunant.
- XX. De his qui abominantur martyrum congregationes.

CANONES GANGRENSIS.

Dominis honorabilibus in Armenia constitutis sanctis et comministris.

Eusebius, Elianus, Eugenius, Olympius, ^k Bithynicus, Gregorius, ^l Feliculus, Pappus, Eulalius, Hypatius, ^m Proeresius, Basilus, Bassus, Eugonius, Heraclius, qui convenerunt in sanctam synodum in civitatem Gangrensem.

Quoniam congregata est sancta synodus episcoporum apud Gangrensem [Legē Ecclesiam sanctam] Ecclesiarum sanctarum ⁿ propter aliquas quæ opus sunt, Ecclesiarum necessitates, discutientes quæ secundum Eustatium inveniantur aliqua indisposita ^o plurima facta, omnino necessarie disposuit, et omnibus manifestum facere celerius festinavit, ut auferantur omnia quæ ab eis male fiunt; quia in eo quod vetant nuptias, et dicunt, quia nullus qui nuptiarum conjugia sit sortitus, spem possit ad Deum habere, multas mulieres maritalitatem seductas recesserunt a suis viris, et viri a suis mulieribus, ^p et postmodum, cum **529** non possent sufferre, adulteratæ sunt, et propter hanc causam opprobriatæ sunt. Inveniebantur enim et ^q recedentes a domo Dei et ab Ecclesia, et contumendo videbantur contra Ecclesiam proprias congregationes facientes, et convocationes et doctrinas ^r alias contra ecclesiasticam doctrinam, ita ut

^d Ita cod. Vat. Regimæ 1997, cum quo hosce canones contulimus. Cod. Just. concinit in titulo ipsi canonum inferius præfixo; at in hac tabula minus recte: qui abominantur edens, vel minime.

^e Idem ms. addit excusatione fidei.

^f Idem cod. Ecclesiam spernant.

^g Justelli codex et hic, et in titulo canonum præfixo addit nulli liceat commutare: quas voces melius ms. Vat. Reg. utrobique expungit.

^h Just. De ea, quæ in pauperibus, ma'c. Correximus cum nostro codice.

ⁱ Noster codex, De his qui se extollunt.

^j Ita noster codex et hic et infra ante ipsum canonem. Ms. Just. concinit in titulo canonis; at hic habet fugiunt. Dein in nostro ms. XV: De his qui natos relinquunt. XVI: De filiis qui parentes despiciunt.

^k Just., Bithymius. Emendavimus cum nostro cod.

^l Cod. Vat. Reg., Feliculus. Verius Filetus.

^m Ita melius noster cod. quam apud Just. Proeresius. Mox ex eodem cod. adjecimus Bassus, qui sane in Græco et in Isid. legitur.

ⁿ Just. ms., propter aliqua vel opus sunt, vel pro Ecclesiarum necessitates. Correctionem suppeditavit noster codex.

^o Just., plurimum facta omnino necessaria [Legē nefarie] disposita, ut auferantur, etc. Emendavimus et supplevimus quod deerat ex nostro ms. cod., qui postea omittit omnia. Dein ex eodem prætulimus possit ad Deum habere. Just., possit ad Dominum habere.

^p Sic noster cod. Apud Just., ita ut postmodum, minus bene.

^q Vat. Reg., recedentes.

^r Locus corruptus, qui nec sanari potest ope nostri codicis, ubi legitur alias et alias contra ecclesiasticam et

docerent peregrina [*Lege veste*] vestimenta uti ad A
ruinam [*Lege communionis*] communionem pertinere,
congregantes fructus E. ecclesie, et oblationes quæ ab
initio traditæ sunt Ecclesie, ad semetipsos tollentes,
et suis rationibus et eorum, qui cum ipsis sunt, sicut
sanctis^a et rogata facientibus: et servi a dominis se-
cedentes, et in peregrino vestimento contemneat
suos dominos, et mulieres^b extra consuetudinem pro
muliebri vestimento virile induentes, et in hoc judi-
cantes se justificari. Multæ autem tondentes se, ^c oc-
casionem venerabili natura capillorum mulierum: je-
junia autem in dominico facientes, et libertatem sancti
diei contemneat; et jejunia quæ in Ecclesia sunt
constituta contemneat, et ex eis quidam accipere
carnes timentes, et [*Lege in domibus, quarum*] in do-
mos, cujus domini nubserint, orare nolentes, ^d et
dum sunt orationes, contemnunt, et multotiens obla-
tiones, quæ sunt in domos qui nubserunt non reci-
pientes, et ^e presbyteros qui nubserint reprobantes,
et de sacrosancto quod ab eis ministratur, non con-
tingentes, et loca ubi martyres positi sunt, contem-
nentes, et qui ibi conveniunt et agunt, reprehendunt:
et divites qui ab omne substantia divitiarum non re-
cedunt, spern^f aput Dominum non habere dicunt,
et quanta alia quæ numerare non possit. Singuli
enim eorum qui **530** a canone ecclesiastico [*Lege*
exierunt, et habuerunt] exiit, sicut leges proprias
habuit. Quia nec [*Lege communionis*] communicare
sunt voluntas eis fuit: sed unusquisque quod voluit
hoc addit, et hoc ei placuit. ^h (Et sicut non dominante
habuit cogitatum) ad incusationem Ecclesie, et suam
lesionem.

ⁱ Propter hoc coacta et veniens in Gangra sancta
synodus condemnare eos, et terminos exponere, et
foris eos esse Ecclesia. Si autem poenitentur et ana-
thematisent singula, quæ male dixerunt, suscipi eos.

adversus Ecclesiam, qui congregabuntur, ut peregrina
vestimenta ad ruinam communem, et vestimentorum,
congregantes fructum aut oblationes ecclesiasticas, quæ
ab initio, etc., pariter mendose. Sententiam melius
reddidit nova versio ex Græco tom. II Conc., col.
425: *Diversas tradere doctrinas, aliisque contra Eccle-
sias, et contra ea quæ sunt in Ecclesia. Ad hæc spre-
tis communibus indumentis novum vestitum induere.*

^a Cód. Vat. Reg., *erogata, et sic erogare. Mox Just.,
accedentes in peregrinum vestimentum. Correximus ex
eodem cod.*

^b Just., *extra consuetudinem vestimentum virilem in-
duentes. Nostri codicis lectio melior.*

^c Just., *occasione. Sensus utrobique implexus. Ex
Græco autem: Multa autem et prætextu pietatis tonso
capite comæ muliebris ornatum auferre.*

^d Just., *et ubi oratur Deus ipsi contemnant, et obla-
tiones. Prætulimus lectionem nostri codicis.*

^e Idem Just. ms. addit *requerentes*: expunximus cum
nostro codice, qui mox habet *et a sacrosanctis, quæ
ab eis ministrantur non adtingentes.*

^f Vat. Reg., *ad Verum.*

^g Sic melius idem codex quam apud Just., *tum.*
Mox pro quod voluit idem Vat. Reg., *quod tractabit,*
^h loco v scripto.

ⁱ Verba uncis inclusa ex Græco abundant, sensum-
que confundunt. Vel saltem Græcum exemplum ali-
quid aliud olim recipiebat; nam et auctor versionis

Et propter hoc exposuit sancta synodus singula quæ
anathematizare [*Supple delent*], et sic suscipi eos.
Si autem aliquis non consenserit ad ea quæ sunt dis-
posita, sicut hæreticum eum anathema esse ferien-
dum, et esse excommunicatum, et separatam ab Ec-
clesia. Oportet etiam episcopos apud omnes, ^k qui
inventi fuerint tales, hæc custodire.

Hi canones post sanctam synodum Nicenam expo-
siti sunt in Gangram [*Lege titulis*] ^l titulus XX.

De his qui abominantur nuptias.

I. ^m Si quis nuptias abominatur, vel queritur, et
eam quæ cum marito suo dormierit, cum sit fidelis
et venerabilis, abominatur, aut queritur, dicens eos
ad regnum non posse venire, anathema sit.

De his qui abominantur edere carnes.

II. ⁿ Si quis [*Lege edat et supple*] edens ab-
que sanguine et idololatria, et suffocato, se. I cum
veneratione et fide qui eum condemnat pro hoc **531**
quod accepit [*Lege et*] ei dixerit eum spem minime
habere, anathema sit.

De servis qui dominos contemnunt.

III. Si quis servus ^o excusatione venerandi Deum
contemnere doceat dominum, et recedere ab ejus
ministerio, et non cum obedientia et [*Lege*] tota festi-
natione suo domino] totius festinationis suæ domina
servire, sit anathema.

De nuptiis presbyteri.

IV. Si quis dubitet [*Lege de presbytero*] a presby-
tero, qui nubsit, quasi ^p non oportere ab eo con-
erante oblationem accipere, sit anathema.

De his qui ecclesie congregationes humiliant.

V. Si quis docet domum Dei contemni, et quæ in
ea sunt congregationes, anathema sit.

De his qui extra ecclesiam congregant.

VI. Si quis præter ecclesiam [*Lege propriam*] pro-
prie congregat ^r et contemnens Ecclesiam voluerit

Isidorianæ aliquid amplius legit, cum hæc inseruerit,
tanquam quibus rector non sit, ad quæ noster inter-
pres hoc loco videtur respicere.

ⁱ Just. cod., *Propter hoc sancta veniens in Gangra
synodus condemnare eos in terminis eis ponere, ut eos
qui permanserint in suis sententiis, foris eos esse Eccle-
sias: qui vero poenitentur, et anathemataverint singula,
quæ male senserunt, suscipi eos. Lecti nostri cod.
preferenda fuit.*

^j Ob repetitionem verborum suscipi eos se unus
periodus in Justelliano ms. per saltum omissa su-
it. Noster vero codex eam conservavit.

^k Ms. Vat. Reg., *qui inveniuntur tales.*

^l Idem cod., *id est tituli XX.*

^m Just. cod., *Qui de nuptiis queritur, et ea, quæ, etc.*
Lectio ms. Vat. Reg. melior.

ⁿ Voces *si quis et sed ex* nostro ms. adjecimus. De
Just. codex post vocem *fide* inserit *edens his*, minus
recte.

^o Ita noster cod. Apud Just., *excusationis causa ve-
nerandi domini contemnere dicat dominum.*

^p Just., *non oportere eum consecrare, noluerit obla-
tionem accipere. Emendationem suggestit noster co-
dex, qui solum omittit accipere.*

^q Vat. Reg., *De his qui ecclesiasticas administratio-
nes foris ab ecclesia faciunt.*

^r Just. omisit et. Vat. Reg. delet *extra*.

extra agere non consentiente episcopo aut presbytero, sit anathema.

De oblationibus ecclesiarum.

VII. Si quis ea quæ conferuntur ecclesiarum, voluerit foris ecclesiam accipere, aut dare, sine consensu episcopi, aut ejus cui ista injuncta sunt, et non cum conscientia ejus voluerit aliquid agere, anathema sit.

De iis quæ pauperibus conferuntur.

VIII. Si quis dat aut accipit de hoc quod offertur, extra episcopatum, aut eum qui ordinatus est ad dispensandam misericordiam pauperibus, et qui dat et qui accipit, sit anathema.

532 *De virginitate et abstinentia*

IX. Si qui virginitate aut [Forte abstinentia] abstinentiæ gloriantur et quasi abominandis nubtilis recedunt, et non secundum fidem hoc ipsum bonum, et sanctum virginitatis nomen custodiunt, anathema sit.

De his qui propter virginitatem elati sunt.

X. Si quis virginitatem custodiens exultat se ab his qui nubunt, sit anathema.

De his qui pauperum agapes irident.

XI. Si quis contemnit fideliæ agapes facientes, et propter honorem Domini convocant fratres, et noluerint communicare cum eis iridentes, ut aduiliant hoc quod fit, anathema sit.

De his qui in pallio elati gloriantur.

XII. Si quis virorum pro æstimatione [Lege religionis] religionis vitæ et venerabili pallio utatur, et æstimet se ab eo posse justificari, et reprobet eos qui venerabili. er [Lege veste consueta] vestem consuetam utuntur, et [Lege et communem quæ in consuetudine est vestem] communia quæ in consuetudine est vestis, anathema sit.

De [Lege mulieribus] mulieribus quæ virile veste utuntur.

XIII. Si qua mulier arripuerit scemate vestem, pro consueta muliebri, virilem accipiat, anathema sit.

De his quæ de nubtilis recedunt.

XIV. Si qua mulier derelinquens virum suum recedere ab eo voluerit, quasi abominans nubtilas, sit anathema.

* Cod. Just., aut commutare sine consensu Ecclesiarum aut episcopi, cui... et non cum eorum conscientia. Græco coherentior est nostri codicis lectio.

^b Ita cod. Vat. Reg. Apud Just., Si quis dans, aut accipiens de hæc, quæ offeruntur, extra consensum episcopi, aut ejus qui ordinatus est ad gubernandam misericordiam pauperum, etc.; minus recte.

^c Cod. Vat. Reg., virginitatis et abstinentiæ.

^d Idem cod., propter nomen virginitatis.

^e Idem cod., nolunt. Mox ut adnihilent ex eodem ms. scripsimus. Just., et adnihilent.

^f Ita noster cod. Apud Just., pro æstimatione et religionis vitæ venerabili.

^g Just., derelinquens: et dein, ad rem pro ad se. Nostrum codicem secuti sumus.

^h Vox Græca, id est continentiarum, ut Dion. et Isid. reddidere.

ⁱ Just. addit ritu. Delevimus cum nostro cod.

^j Idem ms. Vat. Reg. addit se, et dein habet tondeute.

^k Vat. Reg., superveniens, male. Justellus superviens, id est superbiens.

A *De his qui excusatione religionis natos relinquant.*

XV. Si quis dereliquerit filios suos, et non eos enutriat: sed quantum ad se quasi pro Dei cultu deserat, quemlibet occasione asceseos neglegat, anathema sit.

533 *De his qui occasione Christi nominis despiciunt parentes.*

XVI. Si [Lege qui] quis fidelium filii despiciant parentes occasione Dei venerationis¹, et non debitum honorem parentibus reddant honorificantes eos, quæ in hoc Dei veneratio est, sit anathema.

De mulieribus quæ se tondent.

XVII. Si qua mulier existimet Dei veneratione [Lege tondere] tondent caput suum, quod Dominus ad commemorationem præcepit ei, ut sit subdita viro, et solverit præceptum, anathema sit.

De his qui ecclesiastica jejunia contemnunt.

XVIII. Quicumque religiosus sine corporis necessitate superviens, et quæ traduntur jejunia, [Suppl: quæque] in commune ab omnibus servantur in Ecclesia, contempserit, et suo sensu dicat non esse perfecta, sit anathema.

De his qui dominico die jejunant.

XIX. Si quis ea, quæ arbitratur ascensem, aut dissimulationem et diem dominicum jejunat, sit anathema.

De his qui abominantur martyrum congregationes.

XX. Si quis superviens dispositioni et abominaverit congregationes sanctorum martyrum, et quæ in eis sunt celebriates, et derogaverit memoriæ eorum, sit anathema.

^C Hæc scripsimus non recedentes ab his, qui sunt in Ecclesia secundum scripturas custodire secundum voluntatem Dei. Eos vero, qui accipiunt dispositionem [Lege superbiens vel superbiunt, et antea accipiunt] ascensis, et qui superbiunt contra eos qui simpliciter vivunt et elatos contra scripturas et **534** ecclesiasticos canones, et novitatem introducentes aliquam abicit catholica et apostolica Ecclesia. Nos autem virginitatem cum humilitate miramur et abstinentiam cum pudicitia, et nubtilas cum

¹ Græca vox corrupta nil est. continentia seu professione continentiv.

² Ita noster codex. Apud Just., per dissimulationem.

³ Cod. Vat. Reg., talis superveniens dispositionis, forte tali superbiens dispositione: ac deum habet et quæ supra eos fiunt.

⁴ Idem codex, omisso verbo derogaverit, habet, et memoria, lege et memorias.

⁵ Voces hæc scripsimus non recedentes in Justelli ms. carrossas ex nostro ms. supplivimus.

⁶ Just., quæ sunt. Correximus cum nostro cod. Adhuc vero locus corruptus: clarius ex Græco: non eos abscindentes, qui in Dei Ecclesia volunt secundum Scripturas in continentia exerceri.

⁷ Græca vox, id est continentia dispositionem, seu professionem.

⁸ Justelli editio puncta præfert, ac si hoc loco aliqua desint. At nihil desiderari tum noster codex, tum Græcus textus ostendunt. Dein vocem pudica ex nostro codice inseruimus.

habitatione pudica honorificavimus, et cum veneratione flectenda suscipimus, et recedere a sæculi rebus cum humilitate suscipimus, et divitias cum justitia et misericordia non reprobamus, et paucitatem [*Lege* et villitatem] et multitudinem vestimentorum pro [*Lege* diligentia] diligentiam corporis non curiosam laudamus; solutas autem et ^a conteritas in vestibus processiones non suscipimus, et domum ^b Dei nostri honorificamus, et quæ in ea sunt orationes sacras, et [*Ex Græc.* utiles] sanandas accipimus, non concludentes pietatem domibus: sed omnem locum in nomine Dei ædificatum honoramus, et quæ ^c in eo congregatio [*Supple* sit] communem Ecclesiam ad salutem nostram, et omnium [*Lege* utilitatem] diversitatem suscipimus, et plurimas misericordias fratrum, quæ secundum traditionem per Ecclesias pauperibus sicut beatas dicimus, et omnia, quæ secundum divinas Scripturas tradita sunt, et apostolorum traditiones, in sancta Ecclesia fieri exoramus. Amen. Ita subscripsimus feliciter.

INCIPUUNT CAPITULA

Canonum Anthiocensium.

- I. De his qui ^a contradicunt Nicænis canonibus, et de [*Lege* sancto] sanctum Pascha.
- II. De his qui se ab [*Lege* ecclesiis] Ecclesia separant, et in domibus communicant.
- III. ^c De [*Lege* invadentibus] invadentes parochias alienas.
- IV. De [*Lege* excommunicatis] excommunicatos qui præsumunt agere.
- V. De his qui occulte ab Ecclesia segregant.
- VI. De excommunicatis clericis vel laicis.
- VII. De dandis epistulis.
- VIII. De non suscipiendis peregrinis.
- IX. De metropolitans.
- 535** X. De his qui vocantur corepiscopi.
- XI. De his qui ^b imperatoribus supplicant.
- XII. ^b De his qui degradati imperatori supplicant.
- XIII. De episcopis qui in aliena parochia ordinant.
- XIV. ^d Si accusatus episcopus inter provinciales minime iudicium conveniat.

^a Id est fractas, seu molles.

^b Ita noster codex. Apud Just. Domini nostri honorificavimus

^c Just., in eum congregationem. Mellius noster codex, qui mox delet omnium.

^d Justellus hanc canones priscae versionis invenit etiam in alio ms. Thuan. 533, nunc Colbert. 784, nos in tribus collectionibus diversis, nimirum in ms. Vat. Reg. 1997, Lucensi 88 et Vat. 1312.

^e Ms. Vat. Reg., tentant contraria agere Nicænis canonibus, uti habet ipse Justellianus codex in titulo, qui canoni primo inferius præfigitur.

^f Idem cod. Vat. Reg., De his qui de aliis parochiis (i. aliis parochiis) in alias se emrgunt: et IV. De degradatis præsumptibus. VI. De his qui se ab Ecclesia retinent.

^g Idem ms., apud imperatorem.

^h Idem cod., De degradatis, qui se imperatoribus prosternunt. Mox in aliena ex eodem cod. scripsimus. Just. in alia.

ⁱ Cod. Vat. Reg., De episcopis accusatis.

^j Hunc titulum seu capitulum in Justelli tabula

- XV. De condemnatis episcopis.
- XVI. ^j De episcopis vagantibus.
- XVII. ^k De his qui ad episcopatum vocantur, et emittunt.
- XVIII. De ordinato et non suscepto episcopo.
- XIX. De episcopis ordinandis.
- XX. Ut secundo in anno synodus fiat.
- XXI. Ut nullus episcopus de propria migret Ecclesia.
- XXII. ^l De his qui in aliena parochia ordinant quemquam.
- XXIII. Ut nulli episcoporum liceat [*Lege* post se] posse successorem eligere.
- XXIV. De rebus Ecclesie, et quæ sunt episcopi.
- XXV. Et ut episcopus potestatem habeat res Ecclesie gubernare

Explicunt capitula.

INCIPIUNT CONSTITUTA

Canonum Anthiocensium in Dedications.

Sancta et pacisima synodus, [*Lege* quæ] qui a Deo congregata est Anthiocie, his qui secundam provinciam unanimes sanctis et ministris in Domino salutem. Gratia et veritas Domini salvatoris nostri Jesu Christi, visitas sanctam ^m Anthiocensem Ecclesiam, et in unum nos congregans, communi et uno sensu in spiritu pacis ⁿ multa quidem alia corrigit: in omnibus autem et corrigit, ex præcepto sancti et pacifici Spiritus bene haberi placuit, cum multo tractatu, **536** et iudicio simul omnium nostrum in hoc ipso congregatis episcopis apud Anthiocenam civitatem ex diversis provinciis ad notitiam vestram suggerimus, credentes Domini nostri gratia et pacis in Spiritu sancto, ^o quia et ipsi consentiant per virtutem ejus, sicut nobis cum presentes, et orationibus cooperantes, magis autem confirmati, et sancto Spiritu coegentes, hæc ipsa nobiscum consentientes et constituentes. et hæc ipsa quæ placuerunt assignantes et firmantes per sanctum Spiritum consonanter. Sunt enim qui instituti sunt canones ecclesiastici, ^p qui subditi sunt a sancta

omissum ex nostro cod. Vat. Reg. restitimus, concinitque cum illo, quem canoni 16 idem Justellianus codex præfixit. Hinc porro numeros capitulorum sequentium unitate singulis adlita emendavimus.

^q De his qui vocati ad episcopatum contempnunt, in eodem Vat. Reg. ms. et num. 19, De ordinatione episcoporum.

^r Idem cod., De his qui ab aliis episcopis ordinantur. XXIII. Ut nullus episcopus post se successorem eligat. XXIV. De substantia Ecclesie, et quæ sunt episcopi. XXV. Ut episcopus habeat potestatem rerum Ecclesie gubernandæ, le e gubernandarum.

^s Cod. Thuan., Antiochæ.

^t Just., multa corrigenda: in omnibus autem et corrigit ex præcepto sanctis Patribus bene haberi placuit. Minus mala ms. Vat. Reg. tertii.

^u Just., qui ei ipi consentientes... et operationibus cooperantes. Emendationem suppeditavit item codex.

^v Ita idem noster cod. Apud Just. male qui subjecti sunt sancte et pacisima synodus: et notat in ms. Thuan. legi synodo.

et pacissima synodo, quæ in Anthiopia congregata A

TITULI XXV.

De his qui contraria temptant Nicænis canonibus, et de sancto Pascha.

I. Omnes qui temptant solvere terminos a sanctæ et magnæ synodi, [*Lege* qui... constituti] quæ in Nicæa constituta sunt sub præsentia piissimi imperatoris Constantini b de sacratissima festivitate sanctæ Paschæ salvatoris Domini nostri, excommunicatos et expulsos esse a sancta Ecclesia, si permanserint in eo stantes et contendentes contra ea, quæ bene sunt constituta : et hoc c si de laicis. Si autem de his, qui præsumunt Ecclesiæ, episcopis, aut presbyteris, vel diaconis post hoc constitutum d præsumperint ad evertendum populum, et conturbationem ecclesiarum, et singuli cum Judæis, vel ante Judæos celebrare Pascha voluerint : hunc sancta synodus abs se et ab Ecclesia alienum esse censuit ; quia non solum sibi facit peccatum ; sed et multis [*Lege* prævaricationis et destructionis] prævaricationem et destructionem esse e auctorem : et non solum tales dejecti de ministerio ; sed etiam et eos, qui temptant communicare cum 537 eis, f postea degradandum eos. Etiam degradati fraudari oportet [*Lege* honore, quem] honores quæ sanctus canon, et Dei sacerdotium accipit.

De his qui se avertunt ab Ecclesia, et in domibus communicant.

II. Omnes, qui ingrediuntur domum Dei, et sacras Scripturas audiunt, et non communicant e eucharistia cum populo ; sed avertunt se a [*Lege* sancto munere per] sanctum munus præ nescio quam inquietudinem, et in suis domibus communicant ; de his h censuimus projici ab Ecclesia, quandiu confessi fructum ostendant conversionis, et supplicantes tunc possunt mereri indulgentiam. Nam non licere eis, cum ex-

a Just., sancti et magni synodus, Correximus ex ms. Vat. Reg. Mox in Nicæa scripsimus cum ms. Vat. 1342. Justellus cum suo codice, et nostro Vat. Reg., in Niciam.

b Cod. Just., de sacratissimum festivitatis sanctum Paschæ.... ut excommunicatos. Emendavimus cum ms. Vat. Reg. Alius Vat. habet pariter festivitate.

c M. Just., sive de laicis, sive de his qui præsumunt, D mendose. Nus. er. cod. Vat. Reg. veram lectionem præbuit.

d Ita cod. Vat. 1342. Alii minus recte præsumserunt.

e Just. auctorum. Emendavimus cum ms. Vat. Reg. et Vat. 1342.

f Verba et postea degradandum eos ex ms. Vat. Reg. inserimus, ubi tamen legendum ex Græco post degradationem eorum. Mox Just., etiam degradati omnino fraudari eos honores quod sancti canones. Vat. Reg. exemplum cum Græco magis concordans servari sumus.

g Just., et caris etiam cum populo. Prætulimus mss. Luc. et Vat. 1342. Alius Vat. Reg., eucharistiam. Aliæ versiones in oratione. Mox avertunt scripsimus cum Vat. Al. avertent. Vat. Reg. habet sed avertent se suis communicant ; de his, etc., intermedium omisit. Forte legendum, sed avertunt se a sacra communione ; de his, etc. : nam verba et in suis domibus

communicati fuerint, i commuicare, neque in domo convenientes simul orare, quia Ecclesiæ sanctæ non condeprecantur, neque eos in alia Ecclesia suscipi, l qui in alia non congregantur. Si autem visus fuerit aliquis episcoporum, aut presbyterorum, et diaconorum, aut quicumque de canone Ecclesiæ excommunicatis communicare, nunc et h ipsum excommunicatum esse, pro eo quod nisus est confusionem facere canoni Ecclesiæ.

*De his qui [*Lege* de aliis parrociis in alias] de alias parrociis in aliis se immergunt.*

III. Si quis presbyter, aut diaconus, vel aliquis ex [*Lege* sacro ministerio] sacri ministerii derelinquens suam parrociam ad aliam vadat, etiam omnino post tarditatem l in alienam parrociam temptat multo tempore, non ministrare. Si forte evocatus a proprio episcopo, ut 538 revertatur m ad propriam, et correptus non audiat, et permanserit [*Lege* in inquietudine] inquietudine, omnino degradari eum a ministerio, et nullam eum spem habere ad revertendum. Si autem degradatum pro hac culpa suscipiat eum n alius episcopus, o et ille [*Lege* culpatur a communi] culpatur a communione synodo, eo quod destruat dispositiones ecclesiasticas.

De his qui degradati præsumunt sacrosanctum agere.

IV. Si quis episcopus a synodo depositus, aut presbyter, aut diaconus a proprio episcopo excommunicatus præsumperit aliquid ministerii agere, ipse in se damnationem firmavit. Si episcopus p sit, similiter secundum morem consuetudinis, nunquam eis licere in alia synodo spem ad restituendos habere, neque satisfactionis locus eis datur : sed et qui eis communione caverint, omnes abicit sancta Ecclesia : [*Legendum est maxime si*] præterea si agnoscentes sententiam contra memoratos datam, temere voluerint eis communicare.

communicant nec in Græco, nec in aliis versionibus hoc loco inveniuntur.

h Cod. Luc., censemus : ac mox delet supplicantes : quam vocem ex Vat. Reg. supposuimus pro supplicationis et apud Justellum.

i Just., perturbato verborum ordine, neque in domo communicare, vel convenientes simul, etc. Emendavimus cum Vat. Reg. Mox pro quia Vat. 1342 habet qui.

l Just., qui in Ecclesia una congregantur. Lectionem Vat. Reg. cum aliis versionibus et Græco concordem prætulimus.

m Ita idem ms. Vat. Reg. Codex Just. mendose, ipse.

n Vat. 1342, in alienam parrochia, lex. in aliena parrochia. Dion. vertit : vel omnino demigrans, in alia parrochia per multa tempora nititur immorari, ulterius ibidem non ministret.

o Vat. Reg., ad parrochiam. Dein Just., permanserit inquietudini. Tres nostros codd. antetulimus.

p Ita duo codd. Vat. et Luc. Apud Just. et Vat. R. g., aliquis episcopus.

q Just., et ille culpatur cum eo consensu universo synodo. Minus mendose cod. Vat. Reg., sublato enim mendæ, lectio cum Græco et aliis versionibus congruit.

r Cod. Luc. et Vat. delent sit.

De his qui se ab Ecclesia retrahunt et occulte congregantur.

V. Si quis presbyter, aut diaconus contemnens suum episcopum separaverit se ab Ecclesia, et secretius congregans ^a [*Lege altare et evocanti*] altarem statuat, et evocante eum episcopo non obaudierit, ^b eum et primo et secundo vocantem contempserit, noverit se omnino degradari, et medicinam non mereri, neque suam dignitatem habere posse. Si autem permanserit conturbans et resultans Ecclesiae, ^c [*Supple debent, et lege quæ*] qui a foris sunt potestates, sicut rebellem eum corrigere.

539 *De his qui excommunicantur clerici vel laici.*

VI. Si quis a proprio episcopo excommunicatus fuerit, non eum debere ab alio suscipi in communione, si non primo eum revocaverit proprius episcopus, aut in synodo occurrens satisfaciatur, et agnoverit synodus, causa ejus suscipiatur, aut ^d si de eo secundam sententiam dixerint. Definitum est ^e in eo institutum de laicis, presbyteris, et diaconibus, [*Lege et omnibus*] et omnes, qui sunt in canone, ita iudicandos.

De dandis epistulis.

VII. Ut non liceat presbytero, qui [*Lege in loco, ex Græco in pagis*] in locum est, canonicas epistulas dare, nisi solum ad vicinos episcopos epistulas dirigere. Inreprehensibiles autem corepiscopos dare pacificas.

De non suscipiendis peregrinis ^f.

VIII. Nullum sine formata suscipere peregrinum.

De metropolitanis unius usque provincie.

IX. ^g Uniuscujusque provincie debemus agnoscere metropolitanum, et praeesse episcopis, et sollicitudinem suscipere totius provincie, pro eo quod in metropoli undique concurrunt omnes, qui causas habent: unde placuit ut honore præponantur, et nihil agere plus aliquid liceat cæteris episcopis sine ipso ^h secundum antiquum a Patribus nostris manentem canonem, nisi hoc solum quantum cujusque pertinet

^a Vat. 1542, *alteram*. Mox Luc., et *vocantem episcopum*. Scripsimus *obaudierit* cum tribus nostris codd. Apud Just., *audierit*. Vat. Reg. post *obaudierit* addit *ei subjacere, nec obedire*; ubi supplendum cum Græco, *nec velit ei subjacere*, etc.

^b Ita codd. Vat. et Luc. Apud Just., *cum*. Vat. Reg. et *enim*, et *cum* ignorat: et post pauca *pro habere præfert accipere*. Dein ex eodem Vat. Reg. adicimus *autem*.

^c Just. et Vat. 1542, *qui a sua potestate foris sunt, in arbitrio est episcopi sicut rebellem*, etc. Luc., *quia sancta potestate*, etc., ut apud Just. Græco coherentior est lectio, quam ex ms. Vat. Reg. recepimus.

^d Cod. Vat. Reg. delet *si*.

^e Just., *in constitutum sive laicus, vel presbyter, aut diaconus sit, et omnes*, etc. Secuti sumus cod. Vat. Reg. Duo quoque codd. Vat. 1542 et Enc. hanc emendationem comprobant: habent enim *in eo institutum*, et *omittunt sit*.

^f Just. addit *clericis*: delevisimus cum nostris codicibus, Græco textu aliisque versionibus suffragantibus.

^g Ita Vat. 1542. Apud Just., *Quos (forte Nos) per universam provinciam (Luc., Ecclesiam, male) debemus*, etc. Mox *pro concurrunt, quod nostri codd.* ^h re-

parrociam, et quæ sub ipsa pertinent loca. ⁱ Singulos autem et unumquemque episcopum potestatem habere [*Lege gubernandæ, et supple suæ parochiæ*] gubernandam secundum uniuscujusque venerationem, et provisionem facere totius loci, ^j qui est sub ejus civitate, **540** ut ordinet presbyteros, et diaconos, et eum judicio singula perspicere, et ^k nihil aliud agere, aut præsumere sine metropolitano episcopo. ^l et nos ipsi liceat sine cæteris in concilio.

De his qui vocantur corepiscopi

X. Qui in foris aut vicis sunt constituti corepiscopi, non audeant manus imponere ordini cuius: sed placuit ^m sanctæ synodo circa eos suam mensuram [*Supple tenere, et*] gubernare [*Lege quæ*] qui subjacent eis, Ecclesias, et eorum sufficere sollicitudini ⁿ et jubamini. Constituire autem subdiaconos, et exorcistas, et lectores, et eorum sufficere protectioni, et neque presbyterum aut diaconum ordinare præsumant sine civitatis episcopo, cui subjacet ipse, et loca ipsa. Si vero temptaverit aliquis transgredi Patrum constituta, degradari eum ab honore quo fungitur, et excorepiscopum fieri, et ^o a civitate, in qua fuerat, ^p abici.

De his qui apud imperatorem supplicant.

XI. Si quis episcopus, aut presbyter, aut si qui de canone sine conscientia aut [*Lege litteris*] litteras, qui in provincia sunt episcopi, et maxime metropolitani, pergat ad imperatorem; hunc diffamari et expelli non solum a communione, sed etiam ^q dignitatem qua fungitur amittat, propter quod molestus existit piissimis imperatoribus nostris extra dispositionem Ecclesie. Si autem necessario evocatus ad imperatorem, [*Supple facultatem habeat, vel aliquid simili*] eundi, et hoc cum tractatu et conscientia metropolitani provincie episcopi, ^r et eorum qui in ea sunt, et eorum scribitis instrui debeat.

De his qui degradati imperatori supplicant.

XII. Si quis a proprio episcopo degradatus presbyter aut diaconus, aut si episcopus ^s a synodo, et miserunt, Justelli codex mendose *corrnerunt*.

^b Just., *secundum antiquum a Patribus nostris tenens canonem*. Nostri codd. emendationem suspulerunt. Dein *sub ipsa* scripsimus cum ms. Vat. Reg. Alii, *sub ipso*.

ⁱ Ita ms. Vat. 1542. Apud Just., *singulis*.

^j Just. cum mss. Luc. et Vat., *qui sunt*. Melius noster cod. Vat. Reg., *qui est*. Dein *prospicere* pro *perspicere* in ms. Luc.

^k Sic cum ms. Vat. Reg. Apud Just. et in aliis codd., *nihil altius, forte ulterius*.

^l Cod. Vat. Reg., *et nec ipsum sine cæteris consilium*, corrupte: ubi legendum coherentius cum Græco aliisque versionibus, *et nec ipsum* (*inauditur antecessens verbum agere*) *sine cæterorum consilio*.

^m Ita cod. Vat. Reg. Apud Just., *sancto synodo circa eos suam mensuram et gubernationem, qui subjacent*, etc.

ⁿ Cod. Luc., *abigatur*.

^o Just. inserit *et*; delevisimus cum ms. Luc.

^p Just., *ms.*, *ant eorum, qui in ea sunt scribitis*, etc.

^q Prætulimus lectionem codd. Vat. Reg. et Luc.

^r Just., *a cuncto synodo*; et dein, *etiam universos in universali synodo*. Vocæ *cuncto* et *universos* exclusimus cum ms. Vat. Reg., qui *pro* *faciunt ad aures* habet *temptaverint aures*.

lesti fuerint ad **541** aures imperatoris : oportet A etiam in universali synodo conveniri eos , et [*Lege qui*] quas dicunt se justitiam habere , a allegare apud plurimos episcopos , et ab eorum discussione , et [*Lege*] iudicium exspectare spem . Si autem in hoc angusti , molesti fuerint imperatori ; censemus hoc in nulla venia pervenire , neque locum satisfactionis habere , neque spem futuræ restitutionis exspectare .

De episcopis qui in aliena parrocia ordinant .

XIII. Placuit , ut nullus episcopus audeat ^b ab alia provincia in aliam ingredi , et ordinare in Ecclesiis aliquos ad protractum sacri ministerii ; neque si comitari secum fecerit socios ; nisi rogatus abierit per litteras metropolitanam , et qui cum eo sunt , episcoporum , et sic ad ordinandum transeat . Si autem nullo ^B vocante comitetur inquiete ad ordinationem aliquorum , et dispositionem ecclesiasticarum rerum non ad eum pertinentium ; inaniter quidem ab eo acta sunt , et ipsum non suscipi , propter [*Lege*] inquietudinem suam et irrationabilem temeritatem] inquietudinis suæ , et irrationabilis temeritatis suæ , de qua oportet iudicium ferre , deinde et [*Lege*] depositum abiciatur a sancta synodo .

De episcopis qui adpetuntur , et inter provinciales ^c iudices non consonant .

XIV. Si quis episcopus in aliquibus criminibus accusatus ^d iudicatur , et postmodum eveniat [*Abundat et*] et pro eo dissonare inter eos qui sunt in provincia episcopi , [*Lege*] aliquibus innocentem . . . assententibus , aliis autem] aliquorum innocens qui iudicatur assententes , ^e aliorum autem reum ; pro eliminatione discussionis totius causæ placuit sanctæ synodo , ut metropolitanus episcopus , [*Lege*] eos] et qui ex vicina provincia [*Lege*] convocet] convocentur , et collegas aliquos , qui iudicent , et dubietatem dissolvant , et per hos firmare [*Lege*] comprovincialibus] cum comprovinciales , quæ eis videntur .

542 *De condemnatis episcopis .*

XV. Si quis episcopus in aliquibus criminibus accusatus iudicetur ab omnibus qui sunt in provincia episcopis , [*Lege*] et vel ita ut] ut omnes uno consensu unam contra eum proferant sententiam ; hanc nullo modo ^f ab aliis iudicari : sed permanere firmam et consonantem , quæ a provincialibus episcopis data sententia est .

^a Item Just. , allegat ; mox , et ob eorum discussionem et iudicium ; et post pauca , nec non in fine canonis , spectare pro exspectare . Emendavimus cum eodem cod. Vat. Reg. in ms. Luc. ultimo loco legitur sperare .

^b Just. , audeat in aliena parrocia ingredi . Cod. Luc. melius , in alienam parrociam . Cum Græco magis congruit lectio ms. Vat. Reg. quam receperimus .

^c Vat. Reg. delet iudices . Alius Vat. et Luc. pro non consonant habent non conveniunt .

^d Just. , et iudicatus postmodum eveniat , ut pro eo . Correximus cum ms. Vat. Reg. Alii duo codd. Vat. et Luc. accusatur et iudicatur . Mox Vat. Reg. et Luc. delent inter eos .

^e Sequentia desunt in Just. cod. Supplevimus ex nostris mss. , ex quibus Vat. 1342 in fine habet que cis recte videntur .

De episcopis vacantibus .

XVI. Si quis episcopus vacans , ^g suam relinquens Ecclesiam , et adriperit alienam sedem sine perfecta synodo ; hunc esse omnino dejectum , etiamsi contingerit , ut omnis populus , quem subrepsit , desiderent eum : perfectam autem esse eam [*Lege*] synodum] synodus consuit , maxime ubi ^h et metropolitanus præest .

De his qui vocati ad episcopatum , contemnunt ⁱ .

XVII. Si quis episcopus ordinatus , præesse ^j populo noluerit , et ministeria non suscipiens , non assentiat pergere in commissam sibi Ecclesiam ; hunc esse alienum a communione , quousque ^k coactus suscipiat , aut postremo disponat de ipso perfecta synodus , qui sunt in provincia , episcoporum .

De ordinato episcopo et non suscepto .

XVIII. Si quis episcopus ordinatus , et in parociam , in qua ordinatus est , non eat , non suo vitio , sed populo vetante , aut pro alia culpa non ab eo facta : hunc autem censemus habere dignitatem et ministerium solum , quod causa non videatur habere in rebus ipsius Ecclesiæ , in qua est ordinatus : sed ^l exspectare eum oportere , quousque provinciæ synodus de eo quæ eis videntur ordinet .

543 *De ordinandis episcopis .*

XIX. Episcopum non ordinari absque synodo vel præsentia metropolitani provinciæ , quia ipso præsentem melius , et cum eodem omnes [*Supple*] aderunt] , qui sunt intra provinciam episcopi , quos etiam oportet per epistolam metropolitanam postulare . Et si omnes occurrerint , melius ; si autem minime , hoc tantum plures esse præsentem oportet , [*Lege*] aliis . . . consentientibus] alii per litteras suas consentientes , et sic cum consensu plurimorum sive præsentia , sive electione fieri oportere ordinationem . Si autem aliter extra quæ ordinata sunt fiant , non valere ordinationem . Si autem secundum ordinatum canonem fiant , et aliqui contradicant per propriam intentionem , obtinere multorum electionem [*Hæc verba redundant*] omnino non valcant .

Ut [Secundo pro bis] secundo in anno synodus fut .

XX. Propter ecclesiasticas necessitates , et ^m querelarum perfinitiones optime habere placuit [*Lege*] sanctæ synodo] sancta synodus , ⁿ per singulas provincias episcoporum fieri concilia [*Id est bis in anno*] secundo

^g Ita cod. Luc. Græco concinente . Vat. 1342 , ab alios , mendose . Just. , ab alio .

^h Just. inserit qui : delevisimus cum ms. Vat. R. , qui mox habet factaverit Ecclesiam , et adriperit sedem .

ⁱ Luc. ms. delet et .

^j Cod. Vat. : 342 addit venire .

^k Voceam populo adiecimus ex ms. Vat. Reg. Dein non pro nec assentiat magis placuit cum ms. Luc .

^l Ita cod. Vat. Reg. Græco et aliis versionibus consentientibus . Just. , correptus . Dein tres nostri codd. pro episcoporum habent episcopi .

^m Ita duo nostri codd. Vat. Reg. et Luc. Apud Just. spectare .

ⁿ Sic nostri codd. Apud Just. , querelam . . . haberi .

^o Just. addit ut per epistolam : expungunt nostri codd. , Græco suffragante .

In anno: ^a semel post tertiam hebdomadem festi-
tatis Paschæ, ut quarta hebdomada Pentecosten ce-
lebrari synodus possit, et [Lege commonere] commemo-
rare metropolitanos provinciarum episcopos. Se-
cundam autem synodum idus Octobr. quæ est decima
^b Yperberethi, et in ea synodo presbyteros suppli-
care, et diacones, et omnes qui læsi sunt, et a synodo
iudicatum mereri: et nunquam liceat aliquibus inter
semetipsos synodum facere absque [Lege eis] eos,
qui ^c creditas habent metropolitanas civitates.

Ut nullus episcoporum de propria migret Ecclesia.

XXI. Ut episcopo non liceat a parocia in aliam pa-
rociam transire, neque per voluntatem **544** suam,
neque a populis vim passum, neque ab aliquibus epi-
scopis coactum: permanere autem eum ^d oportere in
qua ordinatus est a Domino in principio Ecclesia, et
non eum transire, sicut jam dudum de hoc termi-
num prolatum est.

*De his qui ordinantur [Lege ab aliarum parociarum] ab
aliorum parocis episcopis.*

XXII. Episcopum non subintrare alienam civita-
tem, quæ non ei subjacet, neque [Lege in loca] in lo-
cis, quæ ad eum non pertinent, ^e neque ad ordina-
tionem alicujus, neque consecrare presbyterum vel
diaconem in locis ^f alieni episcopi, nisi forte postu-
latus cum consensu proprii episcopi. Si quis autem
hoc temptaverit, infirma [Lege sit, vel suppl. debet
ut can. seq.] esse manus impositio ordinis ejus, et
ipse confusionem ^g a synodo patiat, quia quod vin-
dicare non potest, ordinare non debet.

Ut nullus episcopus post se successorem eligat.

XXIII. ^h Nulli episcoporum licere sibi constituere
successorem in exitum vitæ suæ. Et si aliquid tale
factum fuerit, infirma esse debet ⁱ ordinatio ejus.
Illud autem observari dispositionem ecclesiasticam
instituentem non aliter fieri, nisi ^j cum synodo et
iudicio episcoporum, ut post transitum quiescentis
potestatem habeant ordinare eum qui dignus est.

^a Ita noster cod. Vat. Reg. Justellus pro *post* habet
congregari, et ignorat *quarta hebdomada*.

^b Sic mss. Vat. et Luc. Apud Justellum *Yperethi*,
mendose. Mox idem Just., *presbyteri supplicare*, et
diaconi, et omnes, qui sunt in canone. Emendationem
suppeditavit cod. Vat. Reg.

^c Just., *certas habent*. Correximus ex eodem ms. D
Vat. Reg.

^d Verbum *oportere* suppeditavit mss. Luc. et Vat.
Post pauca de hoc ex ms. Vat. Reg. adiecit.

^e Novem voces sequentes in Justelliano ms. defi-
cientes ex nostris codicibus supplevimus.

^f Just., *alienorum episcopis*. Luc. et Vat. *alienorum
episcopi*. Correximus cum Vat. Reg.

^g Voces a synodo Græco textu approbatas ex ms.
Vat. Reg. inseruimus.

^h Idem cod. *episcopum non licere pro se restituere*
(leg. *constituere*) *collegam sibi successorem in exitum
vitæ suæ*.

ⁱ Just. cum mss. Vat. et Luc. addit *electio vel*: de-
levimus cum cod. Vat. Reg. cum quo concordant
Græcus textus et aliæ interpreta-tiones.

^j Just. cum duobus laudatis mss. ins. rit. aut. e. post
episcoporum addit *et maxime electio clericorum*, ac
verbo *ordinare* præfigit *eligere*, etc. Has voces in Græ-

De substantia Ecclesiæ, et quæ sunt ep. s. opt.

XXIV. ^k Ut quæ sunt ecclesiastica, optime et di-
ligenter debeant custodiri, sicut oportet, cum bona
conscientia et timore [Lege et fide] fidei, scientes
quia apud eum sunt, qui omnia respicit Dominus;
quæ et gubernare oportet cum iudicio et potestate
episcopi, qui creditum habet populum ^l et omnia,
545 quæ intra ecclesiam congregantur. Prohata
autem et certa esse quæ sunt Ecclesiæ, cum notitia
presbyterorum et diaconorum, et omnia a eo: scire et
non ignorare, quæ sunt propria ^m Ecclesiæ, et nihil
eos lateat, ut cum venerit episcopus exire de sæculo,
scientes ea quæ sunt Ecclesiæ, rerum per negli-
gentiam perire minime ⁿ patiantur, ut neque propria
episcopi pulsantur occasione ecclesiasticarum rerum.

B Justum enim et beneplacitum est Deo et hominibus,
ut propria sua episcopus, quibus ipse voluerit, dere-
linquat; ita tamen, ut quæ Ecclesiæ sunt, ipse in vita
sua [Lege custodiat] custodire, et non patiat, aliquid
Ecclesiæ detrimentum. Et ^o neque episcopus occa-
sione Ecclesiæ [Lege proscrubatur, et. cadant] præ-
scribi, et in causas cadere, qui ad eum pertinent
hæredes, ut et ipsi post mortem de eo [Lege blasphemis
non detrahant] blasphemiam non detrahant.

Ut episcopus potestatem habeat res Ecclesiæ gubernare.

XXV. Episcopus habeat rerum Ecclesiæ gubernationem
ad omnes, qui expectant eum omni venerations et timore
Dei accipere, et ea quæ opus sunt ad necessaria ejus,
et [Subauditur ad eorum] quæ apud eum suscipiuntur,
fratrum necessaria, ut nullum impedimento occasionis
[Lege fraudentur aliqui] fraudari aliquos secundum
Apostolum dicentem: *Habentes autem eccas et tegumentum,
his contenti sumus* (II Tim. vi). Si enim ^p in his non
sufficit, et convertat res Ecclesiæ ^q in proprias et
domesticas necessitates, et lucra Ecclesiæ et possessionum
fruges non cum notitia presbyterorum et diaconorum
tractet, sed [Re-

co, et in aliis versionibus omisas expunximus aucto-
ritate codicis Vat. Reg. Dein vocem *eum* a Just. omis-
sam mss. Vat. et Luc. suggestore.

^k Just., *Quæ sunt ecclesiastica, et diligenter caveant
custodiri, sicut oportet, cum bona, etc.* Correximus cum
ms. Vat. Reg.

^l Idem ms. Vat. Reg. et *animare* (l. et *animas me-
lius*) *quæ intra in ecclesia congregantur*. Mox ex eodem
emendavimus et *certa*: *nbi Just., et certam*.

^m Vox *Ecclesiæ* ex nostris codd. addita.

ⁿ Ita nostri codd. Apud Just., *patientur*: qui, post
aliquanto, *ut et propria sua*: *delevimus et cum* ms.
Vat. Reg.

^o Vat. Reg., *neque episcopi occasione Ecclesiæ res
prescribi. Just., neque episcopus occasione Ecclesiæ res
prescribi. Vocem res cum ms. Luc. expunximus.*

^p Just., *et qua*. Emendavimus cum mss. Vat. Reg.
et Luc. Mox dem Just., *ut in nullo impedimento*:
delevimus in auctoritate codd. Vat. et Luc.

^q Inseruimus præpositionem *in* cum omnibus no-
stris antiquis libris.

^r Octo sequentes voces, quæ in Justelliano, et duobus
nostris mss. Vat. et Luc. desiderantur ob facilem
saltum a voce *Ecclesiæ* ad aliam similem, ex solo
ms. Vat. Reg. supplere potuimus.

annulat cum] cum domesticis suis et affinis, aut fratribus, aut illis præstet potestatem, ut per eos tales absconse [Lege lædantur certæ res] lædere certas res Ecclesiæ, hunc autem convictum **546** subjacere synodo provinciæ. Si autem et aliter incusetur episcopus, aut ii, qui cum eo sunt presbyteri, eo quod de agris, sive ex aliqua substantia Ecclesiæ in semetipsos quæ pertinent ad Ecclesiam sive [Lege usurpent, ut pauperes] usurpantes, et pauperes tribulentur, accusationem autem et blasphemiam fieri rationibus, qui sic cum gubernaverint: hos per correctionem lucrare apud sanctam synodum ^c. Et subscripserunt.

Eusebius præsentis omnibus subscripsi, Theodorus omnibus constitutis in sancta synodo præsentis subscripsi, ^d Tharcudamantes, ^e Mauricius, Machedonius, Eutheries, Alphion, Bassus, Paulus, Theodotus, Niceta, Anatholius, Narcissus, Archelaus, ^f Siricius, Hirsichius, Manicius, Moses, ^g Agapius, ^h Theodotus, ⁱ Mocius, ^j Eustatius.

Ordinavimus subscribentes, Amen.

Explicit concilium Anthioecensium.

547 INCIPUNT CAPITULA CALCIDONENSIS.

- I. ¹ De his qui præmio ordines adipiscuntur.
- II. ^m De accusatoribus episcoporum.
- III. Ut clerici conductores non sint.
- IV. ⁿ De his qui vitam solitariam sectantur, et quo honore fungantur.
- V. ^o Ut nullus clericus de Ecclesia sua in aliam transeat.

^a Just. Vat. et Luc., ab his, qui cum eo. Eminentia vivimus cum ms. Vat. Reg.

^b Multum hæc interpretatio laborat. Ex Græco emendandum sic: *accusatio autem et blasphemia fiat rationi, seu potius verbo, et his qui sic istud administrant: hos quoque correctionem lucrari, id est, esse qui, apud sanctam synodum, seu sancta synodo id quod decet approbante, ut Græcus textus præterit.*

^c Cod. Vat. Reg. addit *provocationem hortante*. Post verba autem *et subscripserunt*, quæ finem canonum indicant, idem ms. alium canonem adjectivum subjicit sic:

Ut episcopus in crimen adulterii sacramenta non præbeat.

XXVI Quod si quis episcopus in crimen adulterii sacramenta præbere voluerit, quod licitum non est, ut sacerdos in hoc nefas conscius inveniat, ubi (sic) ut qui hoc præsumpsit, proprium gradum amittat.

^d Vat. Reg. Tharcudamantos. Luc. et Vat. Tharcudamantus. Hinc usque ordo in omnibus idem est, in ^d sequentibus discrepat: quod indicat satis sit.

^e Ms. Luc., Marcus.

^f Cod. Vat. Reg., S ricus.

^g Cod. Vat. 1542, Agapius.

^h Ms. Luc., Theodorus.

ⁱ Vat. Reg., Mosimus.

^j Idem ms., Eustacius. Luc., Eustasius. Dein subscribentes cum nostris codd. reposuimus. Just., scribentes.

^k Canones Chalcedonenses ex prisca versione, quam Justellius in suo codice reperit, in quatuor aliis mss. collectionibus receptos invenimus, nimirum in cod. collectionis Quesnellianæ, quam antea exhibuimus, in m. Vat. Reginæ 1997, in Colbertino 784, et simili Lucensi 88, in Vat. 1542, et Barb. 2858. Duos alios codices Thuaneos memoravit Justellius Thuan. 553, qui idem est ac Colbert. 784 a

VI. ^p Ut nullum absolute liceat ordinare.

VII. ^q De his qui profitentur se clerici esse, vel monaci.

VIII. De dispensatoribus Ecclesiæ.

IX. ^r De causis clericorum.

X. ^s Ut nulli clericorum liceat de Ecclesia sua discedere.

XI. De non temere dandis epistolis synodicis.

XII. In una provincia unum debere esse metropolitanum episcopum.

XIII. ^t Nulli clericorum liceat in alterius civitate ministrare.

XIV. ^u Ut nullus clericus uxorem hæreticam vel paganam accipiat.

XV. ^v [Lege Quot] Quod annorum velari debeant ancillæ Dei.

XVI. De virginibus et monachis.

XVII. De [Lege parrociis rusticis] parrociis rusticis.

XVIII. De conjuratis.

XIX. Ut [secundo pro bis] secundo in anno concilia fiant.

XX. ^x De non suscipiendis alterius Ecclesiæ clericis, et de susceptoribus eorum.

548 XXI. De [Lege accusatoribus] accusatores episcoporum.

XXII. Ut nullus clericus aliena diripiatur.

XXIII. De clericis et monachis excommunicatis.

XXIV. De [Lege sacratis monasteriis] sacrata monasteria.

C Constantio laudatus, et Thuan. 129, qui Quesnellianam collectionem complectitur. Cum porro canones hujus versionis superius dederimus in eadem collectione Quesnelliana cap. 25, soli tituli canonum et subscriptiones, qui in ea collectione fuerunt omisi, hic proferentur.

¹ Cod. Vat. Reginæ: *De his qui pretio honore (l. honores) distrahunt.*

² Idem cod. *De accusatione episcoporum. Justellius in titulo canonis præfixo addit et clericorum: Vat. 1542, vel clericorum.*

³ Cod. Vat. Reg., *De monachis minime promovendis. In titulo autem canonis præmisso: Quæ (l. qui) revera et manifeste solitariam vitam sectantur, honorem (l. honore) competenti fungantur.*

⁴ Just. cod. cum Luc. et Vat. in titulo canonis præmisso: *De episcopis vel clericis, qui se de civitate in aliam transferunt.* Vat. Reg. in tabula: *De episcopis, qui se de civitate sua transferunt:* in titulo autem canonis: *De episcopis, vel clericis.*

⁵ Ita cod. Vat. Reg. concipientibus Vat. et Luc. Justellianum exemplum in tabula: *Nulli absolute liceat ordinari;* in titulo autem canonis: *Nullum absolute liceat ordinari.*

⁶ Just. cod. in titulo canonis cum Vat. Reg., *De professis clericis, vel monachis.*

⁷ Just. in titulo canonis præfixo et Vat. Reg. etiam in tabula: *Si clericus cum clerico causam habeat.*

⁸ Vat. Reg., *Ut nullus clericus duobus Ecclesiis militet.* Luc. et Vat., *Ut nullus clericus suam deserat Ecclesiam.*

⁹ Just. in titulo canonis, et Vat. Reg. ubique, *Ut in aliena civitate clerici non ministrant.*

¹⁰ Vat. Reg., *De clericis ne indiscrete nubere permittatur.*

¹¹ Idem cod., *De diaconibus velandis.*

¹² Idem cod., *Ne clerici in alienam civitatem transeant.*

XXV. • De ordinandis episcopis, et de [Lege rediti- A
lus] reditus Ecclesiarum.

XXVI. De [Lege dispensatoribus] dispensantes
Ecclesiarum.

XXVII. De [Lege corruptoribus] corruptores mul-
rum.

Explicunt capitula.

INCIPIT CONCILIUM CHALCEDONENSE

quingentesimo anno sub imperatore piissimo Mar-
ciano.

Statuta, quæ per singulas synodos a sanctis Pa-
tribus constituta sunt, hactenus habere firmitatem
censuerunt dicentes.

De his qui præmio ordines adipiscuntur.

1. Si quis episcopus ordinationem pro pecunia fe-
cerit, etc.; uti capite XXV collectionis præcedentis, B
ubi canones hujus versionis cum nostrorum mas. va-
riantibus descriptos invenies. Solum tituli singulis ca-
nonibus præfixi, qui ibidem desiderantur, et a Justello
proferuntur, ex præmissa tabula repelendi sunt. Post
ultimum canonem ibidem descriptum hæc et præ-
terea versione sequantur.

549 Et subscripserunt.

• Paschasinus episcopus statui et subscripsi.

• Luculensis episcopus statui et subscripsi.

Bonifacius presbyter legatus sanctæ Ecclesiæ Ro-
mænæ statui et subscripsi, et cæteri episcopi infra
scripti.

Anatolius Constantinopolitanus.

Julianus legatus.

Thalassius Cæsareæ Cappadociæ.

Eusebius Anquirensis.

Lucianus • Byzæ Eraci.

† Diogenes metrop. Cyzic.

Cologerus Claudiopol.

Seleucus metrop. Amasiæ.

• Melitius Syriæ.

Florentius Sardensis.

Onesiforus Ioniæ.

Pergamius • Anthi.

Anastasius Nicænus.

Marianus Sinadensis.

† Constantinus Bostrenus.

[Lege Critonianus] Patronianus Afrodisiad. c.

Romanus Myrensium.

Eunomius Nicomediciæ.

Francio † Afrodienus.

Petrus Gangrensis.

Heleuterius Calcedoniæ.

Theodorus [Lege Damasii] Laurenci

[Lege Nucebii] Nuceus Laodicæ.

Folius Tyri.

Basilius [Lege Seleucia] Seleuci metrop.

Joannes Sebastia.

Cyrus Anaxorbi.

† Constantinus Meleti insul.

Callinicus [Lege Apameæ Bithyniæ] Pameus.

Patricius [Lege Thyacensis] Thyacis.

Stephanus Joropolita.

Cecropius Sebastopol.

Theoctistus P. sinuit.

550 Lucianus Byzæ Arcadiopol.

Trifon [Lege Chiensis] Dociensis.

Julianus Thabie.

Amphilocius Sydensis.

[Lege Ibas Edessæ] Ibas Edissæ.

Acacius [Lege Ariarathicæ] Ariathicæ.

Antiochus [Lege Sinopensis] Synocensis.

Fronto † Faselicus Lyciæ.

Philippus ^m pro v. c. Balburen.

Patricius [Lege Acrasitanæ] Acasitanæ Lyciæ.

Gemellus Stratonicæ.

Stephanus Poemanensis.

ⁿ Consensus Jerocæsariæ.

Eulalinus [Lege Pioniensis] Phyoniensis.

Hermias [Lege Abydi] Abidæ Helesp.

Cyriacus Trocnadensis.

Acyllas Eudoxiadæ.

Danihel [Lege Cadensis] Caldensis.

Fontejanus [Lege Sagalassensis] Sallagassiensis.

Helias Blandi.

Polycarpus [Lege Gabalensis] Alensis.

Leucius • Irensis.

[Lege Amachus Scetensis] Amachis Seggeensis.

C

^a De ordinationes (1. ordinationibus) episcoporum in
eodem cod. Vat. Reg.

^b Hoc iurium Justelliani codicis retinimus. Va-
riantes nostrorum codicum videsis not. 2 (Supra,
col. 536, not. 1) in canones Chalcedonenses, quos
in præcedenti collectione exhibuimus cap. 25.

^c Ita nostri codd. Apud Just., Paschasianus, male.
Pleraque nomina in margine ex gestis Chalcedonen-
sibus emendavimus.

^d Cod. Luc., Luulentius. Legendum Lucentius.

^e Just., Byzæ Eraci. Correximus cum miss. Vat. Reg.
et Vat. 1542. Byzæ Eraci. vocatur, quia hic Byzæ
episcopus locum gerebat Cyriaci episcopi Hieraciæ
Thraciæ, ut ex Græcis gestis intelligimus.

^f Ita c. d. Vat. Reg. Apud Just. mendose Diodenes.
^g Vat. 1542, Mellitus. Legendum Melitius, qui fuit
episcopus Larissæ Syriæ.

^h Idem Vat., Anthipreissidi, Vat. Reg. Ant'p'idi:
Irgæ Antiochiæ Fiodiæ. Dem pro Nicænus Just.,

corrupte, Nicænum. Mox in Græco pro Marianus le-
gitur Marinianus.

ⁱ Ita Vat. cum Græco concinens. Just., Constantius.

^j In Græco et in antiqua versione Chalcedonen-
sis hic Francio vocatur episcopus Philippopolis in
Thracia.

^k In concilio Chalcedonensi solum invenitur Con-
stantinus Melitenus Armeniæ.

^l Just., Fasilienus. Minus displicuit cum Vat. Fa-
selianus a Faselis Lyciæ.

^m Vat. 1542, concinente alio Vat. Reg., provincie
Lyciæ.

ⁿ In gestis synodi Constantinopolitanæ Chalcedo-
nensi insertis, vocatur Cossignius. In catalogo autem
episcoporum Chalcedonensium apud Labbeum t. IV,
col. 474, Confinius.

^o Cum in Græco legatur Ἀπόλλωνος ἱεροῦ, inter-
pres reddidit Irensis: ubi reddendum fuerat Apollō-
nis ἱεροῦ.

Andreas ^a Avalensis.
 Eusebius Dorilensis.
 [Lege Alchimedecus Silendicus] Alchimedesi Landipus.
 Dionysius Atthalas.
 Andreas Achajas.
 Olympius Sozopolitanus.
 Paulus [Lege Philomeliensis] Flomeliensis.
 Modestus Sebastenus.
 Evandrus Dioclia.
 Johannes ^b Braucensis.
 Eulalius [Lege Sibliæ] Fibliæ.
 Helpidius Thermensis.
 Theodorus Heraclia.
 Olympius [Lege Paneadis] Phaniodos.
 Thomas [Lege Porphyriouensis] Phorfironensis. **B**
 Mysterius [Lege Amoriensis] Anoriensis.
 Longinus Orcisti.
 Manasses [Lege Theodosiopolis] Theodopol.
 Nicolaus ^c Acaraseon.
 Romanus [Lege Bubonensis] Bubbensis.
 Musonius [Lege Nyssæ] Nisix.
551 ^d Acacius Ariaratla.
 Atticus ^e Zelohensis.
 Menecrates [Lege Ceraconsis] Ceras.
 Helias Blandi.
 Eusthocius Doclimiensis ^f.
 Mirus Eulandrensis.
 Philippus [Lege Lysiadensis] Lygiadensis.
 Cyriacus Eucarpia.
^g Abircius Jeropolitanus.
 Messalinus Laodicis.
 Gerontius Basilinopol.
 Apragmonius ^h Tii.
ⁱ Danihel Caldonensis.
 Matthias ^j Thimenuit.
 Thoman Theodosiopol.
 David Hadrianiz.
 Zenodotus Theluseon.
 Mellipteagus Julipol.
 Basilus ^k Nacolia.
 Danihel Lampsaci.
 [Lege Themistius] Themistius Amastridos.
 Albus [Lege Myndi] Myli.

A Renu Jonopolitanus.
¹ Fontianus Salagassanæ.
² Nicolaus Caraseon.
 Eupitius Stratonica.
 Jobannis [Lege Anyzonis] Amozonis.
 Theodoritus Alavandon.
 Florentius [Lege Hadrianopol.] Hadriapol.
 Nephtholemus ³ Cormonopol.
 Paulus Dervensis.
 Plutarcus Lystron
 Eugenius [Lege Cannensis Lycia] Canoniensis.
 Rufinus ⁴ Ydesienus.
 Acholius Larandon.
 [Lege Pionius] Plonius Throados.
 Joannes Tripolitanus.
 Rusticianus corepiscopos.
 Basilus Ocyrensis.
 Jacobus ⁵ Pipminensis.
 Epiphanius ⁶ Medalu.
 [Lege Acilas Aurocorum] Acilius Aurocen.
 Gennadius Hachmonensis.
 Acharus ⁷ Aennensis.
 Cyrinus [Lege Pataron] Potaron.
552 Marcianus [Lege Corallitanus] Corallitanus.
 Eugenius ⁸ Cotoniensis.
 Obrimus ⁹ Coracesii.
 Theodoritus Cirritanus.
 Johannes Germanitia.
 Uranius Emissæ.
 Damyanus [Lege Sidonis] Ildonis.
 Joseph Eliopolitanus.
 Julianus [Id est Rosiensis] Rosvensis.
¹⁰ Olympius Paneades.
 Theodorus Claudiopolit.
 Tyrannus Germanicopolit.
 Paulus [Lege Aradiensis] Radiensis.
 Rufinus [Forte Samosaten.] Amorathion.
 Sabinianus [Lege Perrhenut.] Pirrenus.
 Patricius Neocesari.
 Philippus Adana.
 Indimus Jeropolitan.
 Saba Palti.
 Theodorus [Lege Tripolitanus] Pentapolit.
 Noes [Lege Cepha castelli] Chefrænus.

C

^a Cod. Vat. *Abalensis*. Vat. Reg. *Evalensis*. Num legendum *Aqalensis*? nam Andreas episcopus Ἀγγελῶν in Græcis subscriptionibus legitur tom. IV, col. 1492.

^b Vat., *Brabitiensis*. Vat. Reg., *Brabilensis*.

^c Vat., *Archuseon*. Vat. Reg., *Carraseon*. Just., *Acaraseon*. Ex his veram lectionem expressimus.

^d Hic episcopus antea descriptus fuit.

^e Vat., *Zelonensis*. Prætulimus *Zelohensis* cum ms. Vat. eo quod magis accedat ad vocem urbis *Zela*.

^f Just. inserit idem nomen *Eusthocius Docimi*: delet noster cod. Vat.

^g Vat. Reg., *Arbicus*.

^h Just., *Tri*. Emendavimus cum mss. Vat. R. g. et alio Vat.

ⁱ Hic episcopus antea descriptus legitur.

^j In catalogo episcoporum Chalcedonensium t. IV Conc., col. 176, nullus alius Matthias legitur nisi *Themesianensis*, ubi Haradinus corrigi *Themisouensis*.

^k Just., *Nacolia*. Vat. Reg., *Nocalia*. Correximus

cum ms. Vat., ex quo etiam mox scripsimus *Danihel*: apud eundem Just. *Danittel*.

¹ Vat. ms., *Pontianus Sagassane*. Legendum *Fon-tejanus Sagalassensis*, qui supra descriptus fuit.

² Hic quoque episcopus repetitus est.

³ Vat., *Cormopolitanus*, forte *Cornopolitanus* a Corna Lyconia.

⁴ Cod. Vat., *Ydesiensis*, forte *Bybliensis*: cuius urbis episcopus Rufinus in vugatis Chalcedonensis gestis invenitur.

⁵ Vat., *Nipminensis*.

⁶ Vat., *Meda*: legendum *Midxi*. Dein *Gennadius* apud Just. correximus cum eodem Vat.

⁷ Vat., *Enuensis*. Vat. Reg., *Aenuensis*.

⁸ Just., *Cotonensis*: Vat., *Quotonensis*. Prætulimus cum ms. Vat. Reg., *Cotonensis*, ubi videtur legendum *Cotenenis*, a Cotena Pamphylia.

⁹ Ita cod. Vat. Reg. Apud Just., *Coracesis*.

¹⁰ Hic episcopus antea recensitus fuit.

- [*Legē Zebenus Martyropolitānus*] Zebonneus A chedoniarum, Sabellii, ^d Photini, Marcellini, et Apollinaris.
- Marthiopolit.
- Maragentus Entzinitensis.
- ^b Valens Laod. Foen.
- Paternus corepiscopus.
- Eulogius Philadelphiæ.
- Proculus Adraonensis.
- Theodosius Canotaseus.
- Hormisda Philippopolitanus.
- Joannis Flaviados.
- Evolcius [*Legē Zeugmatenus*] Zeugmatenus.
- Abramius Circensis.
- Romulus [*Legē Chalcedensis*] Alchidensis.
- Timotheus [*Legē Balaneensis*] Balensis.
- Eusebius [*Legē Seleucobeli*] Eleucobilo.
- Paulus [*Legē Mariamensis*] Marianensis.
- Euthycianus Epiphaniensis.
- Marcus Aretusæ.
- Johannes [*Legē Carrbensis*] Carroniensis.
- Bassianus corepiscopus.

Explicunt canon. Chalcedonensis.

533 • INCIPIUNT TITULI

Canonum Constantinopolitanorum.

I. *Ut permaneant quæ in Nicæa sunt legitime, et immobiliter constituta.*

II. *De anathemate Arianorum, Eunomianorum, Ma-*

^a In catalogo Patrum Chalcedonensium, tom. IV Concil., col. 1712, inter episcopos Mesopotamiæ legitur *Maras Azetiniensis*.

^b Ita cod. Vat. Reg. Apud Just., *Valens Laodfoen*. In Chalcedonensi act. 16, vocatur *Valerianus Laodiceæ Phœnicis*.

^c Illos canones priscae versionis nacti sumus in mss. collectionibus Vat. Reg. 1997, Lucensi 88, et Vat. 1342. Justellus adhibuit etiam eod. Thuan. 533, qui similis Lucensi 88 apud P. Constantium est Colbertinus 784. Mirum accidit hos canones, qui ante Chalcedonense annis 70 conditi fuerent, post Chalcedonenses describi. Sed id nobis indicio est, eosdem post Chalcedonensem synodum celebrari coepisse, et tum in Græcum canonum codicem post Chalcedonenses fuisse relatos. Confer quæ in hanc rem pluribus disseruimus in Tractatu part. 1, c. 2.

^d Nomina *Photini, Marcellini* (leg. *Marcelli*) ex mss. Vat. Reg. et Vat. adiecit.

^e Insti. cod., *episcopi Metropolitanæ*. Correximus cum nostris cod.

^f Ita nostri codd. Apud Just., *Constantinopolitanorum*.

^g Hæc annotatio cum præter Justellianum codicem legatur etiam in nostris mss. libris Vat. Reginae, et Vat. 1342 qui hosce canones e priscae versione, nihil dubitari potest quin eadem a priscae versionis auctore profisciscatur. Errorrem vero manifestum præfert, cum initio loquatur de synodo Constantinopolitana Patrum CL. a quibus sequentes canones editi fuerent: dein vero huic synodo, quæ sub Theodosio Magno reipia habita fuit, aptetur tempus Marciani imperatoris, aliæque circumstantiæ, quæ pertinent ad synodum Chalcedonensem. Duo alii characteres synodi Chalcedonensis in sequentibus deprehenduntur. Nam primo post ultimum canonem Constantinopolitanum de Maximo Cynico describitur alius canon de primatu Ecclesiæ Constantinopolitanæ, qui non a Constantinopolitanis Patribus, sed a Chalcedonensibus editus fuit. Secundo post Nectarii subscriptionem

chedoniarum, Sabellii, Photini, Marcellini, et Apollinaris.

III. *De singulis parrociis ordinandis et de primatu episcoporum metropolitanorum.*

IV. *De Maximi indisposita ordinatione.*

De primatu Ecclesiæ Constantinopolitanæ.

Explicunt.

INCIPIUNT CANONES.

^a Hi canones expositi sunt ab episcopis CL [*Legē congregatis*] congregati in unum Constantinopoli, quando ordinatus est beatus Nectarius episcopus, consulatus piissimi, atque amatoris Christi imperatoris nostri Fl. Marciani Aug. ^a in kalend. Novembres per gratiam Dei, et constitutione piissimorum, et fidelium imperatorum una cum sancta synodo, 534 B in basilica sanctæ et victricis martyris Euphemie conjubante eos precibus suis. Sancta synodus dixit.

I. Non transgredi adem ¹ sanctorum Patrum 318, qui in Nicæa Bithyniæ convenerunt: sed permanere eam firmam, et dominam censemus.

Anathema esse omnem hæresim.

II. Id est Eunomianorum ² similium Arrianorum, ¹ Eudoxianorum, et Semiarrianorum Spiritui sancto [*Legē adversorum*] adversi et Sabellii, et Marcellianorum ^m, et [*Legē Apollinariorum*] Apollinariorum. *Quæ debeantur Ægypto, Antiochiæ, et Constantinopoli.*

III. Ut extra terminos ⁿ non ingredi alienos,

insorantur tres legati sedis apostolicæ, qui in Chalcedonensi interfuerunt, nec canonem pro Constantinopolitana Ecclesiâ ibidem constitutum recepere, sed ipsi potius apertissime contradixerunt. Id factum videtur ab aliquo Græco, et canonem Constantinopolitanam sedis prerogativas sancienti auctoritatem adjiceret. Latini enim, præsertim Itali, qui ab ea prerogativa approbanda maxime abhorruerunt, hujus imposturæ auctores credi nequaquam possunt. Priscae autem interpres quidquid invenit in Græco exemplo Latinitate donavit. Hanc porro aliam annotationem sinceriores ex Thuanico codice exhibuit Justellus in margine: *Hi canones prolati sunt ab episcopis CL. congregatis in unum Constantinopolim, quos inclisæ recitationis Theodosius imperator, pater Arcadii et Honorii principum, convocavit, quando B. Nectarius Constantinopolitanæ Ecclesiæ, damnato Maximo, sortitus est pontificatus officium.*

^b Cod. Vat. Reg. in kalendas Novembris, quæ dies (in editis v kal.) competit vulgaræ actioni 16 synodi Chalcedonensis, ubi canon de primatu Ecclesiæ Constantinopolitanæ in calce ascriptus, conditus fuit.

^c Just. cod. addit præpositionem in, quæ cum nostris mss. Vat. Reg. et Luc. delevisimus.

^d Cod. Luc. hunc canonem jungens cum præcedenti habet: *et anathematizari omnem hæresim*, eum. Ita etiam et Græcus textus, et aliæ versiones unum canonem efformant.

^e Cod. Justelli, *insimilium*. Delevimus in eum mss. Vat. 1342 et Thuan. quem idem Ju tellus laudat. Cod. Luc. delet etiam *similium*. Vat. Reg. expungit quæque *Arianorum*. Ex Græco redendum sive *Anomæorum et Arrianorum*.

^f Cod. Luc. delet vocem *Eudoxianorum*, pro qua ms. Thuan. præfert *Macedonianorum*.

^g Cod. Thuan. et Luc. et *Photinianorum*. in Græco aliisque versionibus utrumque legitur: *Photiniano-rum et Apollinariorum*.

^h Sic ms. Luc. et Vat. Apud Just., *non ingerere*.

neque confusio nem facere Ecclesiis; sed secundum A canones observare.

Ut Alexandrinum quidem episcopum, quæ in Ægypto sunt, gubernare, servatis quæ in Nicænis a canonibus primatus Antiochenæ Ecclesiæ: et Asiæ gubernationis 555 episcopi, quæ per Asiæ sunt, parrociis solum gubernare: qui vero sunt Ponto, Ponticæ tantum; qui sunt Traciæ, Traclarum solum.

Non vocatos autem episcopos super parrociam alienam non debere ingredi ad ordinandum, aut pro aliquibus aliis gubernationibus ecclesiasticis, servato quod scriptum est de parrociis canone et constitutum, et ut per singulas provincias, provinciæ synodus gubernet, secundum ea quæ in Nicia constituta sunt.

Quæ autem in barbaricis gentibus sunt Ecclesiæ Dei, ita gubernari oportet, secundum quod obtinuit a B Patribus consuetudo. Constantinopolitanum autem episcopum habere primatum honoris post Romanum episcopum, h pro quod eam esse censemus juniorem Romanam.

De Maximo Cynico, et adversum ejus iniquitates, et delubra ejus, quæ Constantinopolim c facta sunt.

IV. In omnibus placuit, ut neque Maximum episcopum fuisse, aut esse, neque ipsos qui ab eo ordinati sunt in quocunque gradu clericorum, vel quælibet facta sunt, infirmata esse censemus.

De primatu d Ecclesiæ Constantinopolitanæ.

Sancta synodus dixit. Ubique sanctorum Patrum terminis subjacentes, et quem nunc legimus canonem CL reverentissimorum episcoporum, qui congregati sunt in hanc regiam civitatem, cognoscentes, hæc censuimus e de primatu sanctæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ civitatis junioris Romæ, quia [*Lege sedi*] sedis magnæ Romæ, pro eo quod regnaret, sancti Patres statuerunt [*Dele ei*] ei primatum; ita nunc et nos in hoc constitutum firmantes venerabiles CL, primatum reddimus 556 juniori Romæ, rationabiliter judicantes, ut quæ regno et senatu honorificatur civitas, obtineat et firmitatem primatus secundum

^a Vocem *canonibus* omittit solus Justellianus codex; eam cum cæteris inseruimus.

^b Melior lectio in mss. Thuan. et Luc., *propterea quod urbs ipsa sit junior Roma.*

^c Cod. Vat. Reg. et Luc., *facta est. Vat. 1542, Constantinopoli commisit.*

^d Codd. Thuan. et Luc. addunt *sanctæ*. Hic autem canon est vulgatus 28 synodi Chalcedonensis, non autem Constantinopolitanæ: qua de re confer no. 5 et 6 (*Supra, col. 807, n. 8 et 808, n. 4*). Quare in margine codicis Thuanæ, apud Constantium Colbertini, eadem manu, qua totus exaratus est codex, eodem Constantino admonente in præfatione t. I Epist. Rom. pontif., par. 84, hæc annotatio legitur: *Ad hinc inclitæ sanctæ Ecclesiæ caput non habent*, hoc est sequentem canonem non habent alii sanctorum Ecclesiarum codices. Hic autem canon reliquæ Chalcedonensis in eo Græco codice, quem auct. priscæ versionis adhibuit, idcirco subjectus fuit canonibus Constantinopolitanis potius, quam Chalcedonensibus, quia separatim a cæteris constitutus acione ultima, tertio Constantinopolitano canoni totus iniititur.

^e Ita meliores codd. Apud Just., *de primatum*. Dein ms. Thuan. delet *Constantinopolitanæ*. Luc. delet *ci-*

vitatis. magna Roman, et in ecclesiasticis causis magnificam eam esse, sicut et Romam, et f secundam post eam esse censemus.

Et ut Ponticam, et Asiæ, et Traciam gubernationem metropolitanam habeant. Etiam qui in barbaricis sunt episcopi, a sede suprascripta h parrociis eis ordinator. Et ut [*Lege* singuli metropolitani per memoratas] singulum metropolitanum memoratas parrociis cum provincialium episcopis ordinent episcopum, sicut divini canones censuerunt.

Manus impositionem autem, sicut superius dictum est, a metropolitanis episcopis fieri debere; electionem autem facere secundum consuetudinem, ad eos referre oportet.

Et subscripserunt.

Nectarius Constantinopolitanus episcopus statim et subscripsi.

¹ Paschasinus episcopus legatus sanctæ Ecclesiæ Rom. statim et subscripsi.

¹ Lucentinus presbyter legatus Ecclesiæ Rom. subscripsi.

Bonifacius presbyter legatus Ecclesiæ suprascriptæ SS. subscripsi. Et cæteri subscripserunt.

Ægypti.

Timotheus Alexandrinus:

Dorotheus Oxyrinco.

Palæstini.

Cyrillus Hierosolymitanus.

Gelasius Cæsariensis.

Macer [*Lege* Hiericantis] Hieroconita.

557 Dionysius Diospolitanus.

Priscianus Nicopolitanus.

Saturninus Sebastenus.

¹ Rufus Scythopolitanus.

Auxentius Ascalonis.

Ælianus Jamnensis.

Phanices.

Zenon Tyri.

Paulus Sidonis.

¹ Nestatius Ptolomaidæ.

italis.

¹ Ita nostri codd. Vat. Reg. et Luc. cum Thuan. apud Constantium loco laudato. Justi codex, *secundum, male.*

² Solus Justelli cod. caret verbo *habeant*, et mox præfert *barbaris pro in barbaricis.*

³ Cod. Luc. melius delet voces *parrociis eis*; quæ nec in Græco, nec in aliis versionibus apparent.

⁴ Tres sequentes subscriptiones ex concilio Chalcedonensi perperam intrusæ sunt. Confer notam 5 (*Supra, col. 807, not. 5*). In ms. Vat. Reg. hæc subscriptiones sic effertur: *Nectarius Constantinopolitanus, et a Roma qui directi sunt, Paschasinus episcopus, Lucentinus presbyter, Bonifacius presbyter.*

⁵ Verum hujus nomen *Lucentius*, isque non presbyter, sed episcopus fuit. Vocem *presbyter* et hic et in sequenti subscriptione omittit cod. Thuanæ, qui mox pro *suprascriptis* habet *Romanæ.*

⁶ In ms. Justelli fortassis ob folii defectum sequentes subscriptiones ad Eustratium Cannensem usque desiderantur: easque supplevimus ex nostris mss. Vat. Regiæ et alio Vat. 1542.

⁷ Ita cod. Vat. Reg. Alius Vat., *Nestabius*. Vulgati Conciliorum, *Nectabus.*

Philippus Damascenus.
 a Brachus Paneadensis
 Timotheus [*Leges Berytensis*] Britanniensis.
 b Basilides Bybli.
 Mucimus Aradi.
 Alexander Archis c per Theodo.

Syriae Cales.

[*Leges Meletius*] Mellitus Antiochia.
 Pelagius Laodicensis.
 Acacius Beroæ.
 Johannes Apameus.
 d Bizas Seleucia.
 Eusebius Epiphania.
 Marcianus Seleucobilli.
 Patrophilus Larissenus.
 Seberus Palti.
 Flavianus et Helpidius presbyteri Antiochiani.
 Eusebius Chalcedis.
 Domnus Gabala.
 Basilius Rafanæ.

Arabia.

o Asapius et Balapus Bostrum.
 Helpidius Dionisiadis.
 Uranius f Adarensis.
 Cilum Constantina.
 Severus [*Leges Neapoleos*] Neapoleos.

558 *Osroenis.*

e Eulalius Edissæ.
 Vitus Carru.
 Habramius h Batumum.

Mesopotamia.

Maras Amidis.
 Batenus i Constantines.
 Jobinus j Emarias.
Augustæ Eufraatesis.
 Teodotus Hierapoleos.
 Antiochus [*Leges Samosata*] Samastheos.
 Isidorus Cyro.
 Jovinus [*Leges Perrhensis*] Perriensis.
 h Maris Lolliensis.

A

Cilicia.

Diodorus Tharso.
 Cyriacus Adanu.
 Yaicius Epiphania.
 Germanus Corici.
 i Aerius Zephiriensis.
 n Filomus Pompeiopolitanus.
 Olympius [*Leges Mopsuestias*] Monsiastias.
 Theophilus Alexandria per Alipium presbyterum.

Cappadocia.

Helladius [*Leges Cæsarias*] Carias.
 Gregorius [*Leges Nyssenus*] Nisius.
 Ætherius Tiano.
 Bosphorius Colonia.
 Olympius Parnasi.
 Gregorius Nazancenus.

Isauria.

Sympesius Seleucia.
 Montanus Claudiopol. per **559** Paulimpium presbyterum.
 Filotheus Hierapopolitanus.
 o Pistus Philadelphie.
 Musonius p Celenderum.
 Marinus Dalisandi.
 Theodosius Antiochia.
 Artemius Titipolitanus.
 q Neu Seliruntos.
 Montanus Neocæsaria.
 Eusebius Olbis.

Cypri.

Julius Paphu.
 r Theopropus Trimitountus.
 Ticon [*Leges Tamassanus*] Tamassana.
 s Nemius Cethius.

Pamphylia.

Troilus t Aegon.
 Gajus u Libris.
 Longinus v Colibrasa.
 Theodulus Coracilli.

B

C

o Sic idem cod. Vat. Reg. Alius Vat., *Brachus*.
 Vulg. Conc., *Batrachus*.
 b Ita Vat. cum vulg. In ms. Vat. Reg., *Basilius*.
 c Voces per Theodo. præfert solus Vat. 4542. In margine Conciliorum, et in Harduini notis alii codices habent per *Timotheum presbyterum*.
 d Vat. Reg., *Bigas*. In synodo Constantinopolitana anni 594 vocatur *Bizoc*.
 e In synodo memorata vocantur *Asapius et Bagadus Bostrorum* episcopi, quorum de episcopatu contentio ibidem definita fuit.
 f Vat. Reg., *Adadrez*, lege *Adrassensis* ab Adrao Arabia urbe.
 g Ita Vat. Reg. Alius Vat., *Cologius*: vulg. Conc., *Eulogius*, verius: nam *Eulogius Edassenus* subscriptus legitur in synodo Antiochena paulo ante celebrata, ut patet ex tom. II Conc. Ven. edit., col. 1047.
 h Vulg. Conc., *Bathnensis*.
 i Sic Vat. Reg. Alius Vat., *Constantiensis*.
 j Alius Vat., *Semarias*. Vulg. Conc., *Jobianus Imeriensis*, melius, ab Himeria Mesopotamiae.

t Melius in vulg. Conc., *Maris Dolichensis*.
 u Vat. 4542, *Nerinus*.
 v Idem Vat., *Filonius*.
 w Vulg. Conc. aliam provinciam cum duobus episcopis inserunt: *Armenia minoris*. *Oterius Melitensis*. *Oterius Arabissensis*. Non solum Justelli exemplum, sed et nostri codd. carent. Post pauca pro per *Paulimpium* iidem vulg. habent per *Pantum*.
 x Ita Vat. Reg. Alius Vat., *Spiatus*.
 y Idem Vat., *Celenderianus*. Melius in vulg., *Cilenderitanus*.
 z Idem Vat., *Nemius*. Vulg. Conc., *Neon*.
 aa Sic Vat. Reg. Alius Vat., *Theodopropus Trimitountus*. Vulg., *Theopompus Trimituntis*.
 ab Idem Vat., *Nemius Cethri*. Vulg., *Mnemius Clithiensis*.
 ac Vat. Reg., *Egeon*. Vulg., *Geonensis*.
 ad Sic idem codex a *Libris* Pamphylie. Vat. 4542, *Lirbicensis*.
 ae Vulg. Conc., *Colobrasensis*: forte *Colbasensis* ab urbe Colbasa, quæ in Notitiis legitur.

Isicius ^a Cotenu
Tuisianus Casso.
Midos [*Lege Panemutichi*] Panentu.
Heraclides Thicusitanus.
Theodulus ^b Sialitanus.
Pammenius [*Lege Ariasso*] Ariasto.

Lycaonia.

Amphilochius Iconii.
Cyrillus ^c Eumanadi.
560 Aristophanes [*Lege Sabatræ*] Supatru.
Paulus Listro.

^d Ininius Corinun.
^e Darius Mistiæ.
Leontius ^f Pertun.
Theodosius ^g Idisenus.
^h Eustracius Cannuensis.
ⁱ Dafenes Deruis.
Eugenius [*Forte Pasalonensis*] Posadum.
Illyrius ^j Isauron.
Severus ^k Ambladum.

Pisidiæ.

Optimus Anthiocia.
Theumistius Hadrianapolit.
Attalus ^l Postadun.
Amantius [*Forte Odadun ab Odada*] Adadun.
Faustus Limenun.
^m Johannes Salagessitanus.
Calenicus ⁿ Thymadun.
Eustathius metropolitianus.
Patricius ^o Parlaxit.
Lucius [*Lege Neapoleos*] Narpoleos.
^p Lollianus Sozopolit. per Simplicium presbyterum.
^q Tyrannus presbyter Amuranus.
^r Auxanius presbyter Apamensis.

^a Ita Vat. Reg. Male in alio Vat., *Contensis*, et pejus in vulg., *Commacensis*.

^b Ita Vat. 1342. In Vat. Reg., *Sialu*. Vulg., *Silviensis*, et in margine, *Fialitanus*.

^c Idem Vat., *Cumanadensis*: leg. *Homanadensis* ab Homanada Lycaonia.

^d Sic Vat. Reg. In Vat. 1342, *Inintus Cori*. Vulg., *Inzus Cotensis*, forte *Cornensis*, a Corna urbe.

^e Vat. 1342, *Nundarius*. Prætulimus *Darius* cum Vat. Reg. concinentibus vulgatis Conciliorum. *Mistiæ* suppediavit Vat., suffragantibus iisdem vulgatis, in quibus *Mistiensis* a *Misthea* Lycaonia. Vat. Reg. corrupte *Inistiæ*.

^f Ita cod. Vat. Reg. a Persæ oppido Lycaonia. Alius Vat., *Peton*. Vulg. Conc., *Pergensis*: corrigit *Marduinus Pertensis*.

^g Vat. Reg., *Sydis*, leg. *Hydis*, ab *Hyds*. Alius Vat. suppediavit vocem *Idisenus*, quæ eodem recidit.

^h Vat. Reg., *Eustacius*. Hic Justelli codex redit.

ⁱ Idem Vat. Reg., *Dafnon*. Vulg. Conc., *Daphnus*.

^j Ita nostri codd. ab Issuropoli. Just., *Isadun*.

^k Just., *Ambladum*. Vat. 1343, *Amblandus*. Melius Vat. Reg., *Ambladum*, ab *Amblada* Lycaonia.

^l Nostri codd., *Prostadum*. Vulg. Conc., *Prota-*

mensis.
^m Vat. Reg., *Joninus Salagessi*. Alius Vat., *Junius Salagessitanus*: leg. *Sagalassitanus*.

A

^a Helladius presbyter Cunamen.
Theosebius ^b Philomina per Bassum presbyterum.

561 *Lycia.*

^c Tatianus Meronensis.
Pionius Comatis.
Eudimus Pataronensis.
Patricius ^d Inomandum.
Lupicinus Lymeron.
Macedo ^e Scindun.
Romanus [*Lege Phaselidum a Phaseli*] Pasi-

lidun.
Hermens [*Lege Bubonensis*] Rubuteun.
^f Thantianus Araxitanus.

Phrygiæ Salutaris.

Vitus [*Lege Primnesiæ*] Primisiæ.

Eusanus Eucarpia.

Phrygiæ Pacatiana.

Nectarius Appias.

Theodorus Eumeniæ per Profuturum presbyterum.

Caria.

^a Heedicus Afrosidiada.

Leontius [*Lege Cibyræ*] Cimiru.

Bithynia.

Eufrasius Nicomedia.

Dorotheus Nicææ.

Olympius Neocæsariæ.

Theodolus Calcidonenais.

Eustatius Prusenus.

562 ^{aa} *Ponti Amasia.*

Pansopius [*Lege Berorum*] Hiberu.

Mysia.

Martyrius [*Lege Marcianopolitanus*] Marcio-

^a Nostri codd., *Thymandum*, et Vat., *Calenicus*.
^b Vat. Reg., *Parlaxu*: alius Vat., *Parlan*. *Lege Parlansis* a *Parlan* Pisidiæ.

^c Ita duo nostri codd. Apud Just., *Jollianus*.

^d *Thisanus* in Vat. Reg. qui mox habet *Amo*, id est *Amorianus*, melius ab *Amorio* Pisidiæ. Alius Vat., *Amuranus*.

^e Ita nostri codd. Concinaunt vulg., *Ausanen*. Apud Just., *Ozanus*.

^f Vat. 1342, *Ellolius presbyter Cunanus*.

^g Melius vulg. Conc., *Philomeliensis*, a *Philomelio*.

^h Vat. Reg., *Tatgianus*. Alius Vat., *Tantianus*.

D Dein vulg. Conc., *Myrensis*.

ⁱ Ita nostri codd. Apud Just., *Tromardum*. Melius in vulg. Conc., *Oenoandensis*, ab *(E)uanda* Lycia.

^j Vat., *Sindon*. Verius in vulg. Conc., *Xanthensis*.

^k Vat. Reg., *Theoantius Araxo*. Vulg., *Theoantius Araxenus*, Mox voces *Phrygiæ Salutaris* a Justello omissas ex nostris codd. adjicimus.

^l Vat. Reg., *Edicius*. In Just. per error:em pro *Afrosidiada* legitur *Nicomedia*, cum etiam apud ipsum postea *Nicomedia* episcopus dicatur *Eufrasius*.

^{aa} Just., *Pontus Asia*. Correximus cum Vat. 1342 et vulg. Conc. Mox *Hiberu* prætulimus cum ms. Vat. Reg. Apud Just., *Hiberonus*.

Scythia.

Terentius Tómeus.

Ætherius Cersonisæ.

• Sebastenus Anchialis.

*Spania.*Agricus ^b Ymimontu.

• Ponti Polemoniaci.

Atarbius per Cyrillum lectorem.

• *Expliciti canones concilii**Constantinopolitanorum.*

563 • INCIPIT PRÆFATIO.

¹ Placitum est in concilio habito, in quo credimus posse placere omnibus catholicis, ut a Synodo accepto recedi omnino non debere, quod in conlatione

^a Vat. 1312, *Sebastinus*. Vat. Reg. cum vulg. B Conc., *Sebastianus*.

^b Vat. Reg., *Ymimontu*. Alius Vat., *Immoenuntu*. Vulg. Conc., *Immonensis*.

^c Hanc provinciam cum nostris mss. et vulg. Conc. adiecimus.

^d Cod. Vat. Reg., *Explicit Calcedonensis concilium*, mendose; sed fortasse ex eo evenit, quod ultimus canon addititius ex Chalcedonensi sumptus fuit.

^e Hoc additamentum, quod ex suo codice Justellus edidit, at in nostris mss. non invenitur, ad priscam versionem non pertinet. Deteximus autem esse documentum synodi Ariminensis a catholicis celebratæ an. 389, quod apud S. Hilarium legitur fragmento 7, t. II editionis Veron., col. 184 d, ubi hic titulus præfigitur: *Incipit definitio catholica habita ab omnibus catholicis episcopis, priusquam per terrenam potestatem territi hæreticorum consortio sociarentur, in concilio Ariminensi.*

A apud omnes integrum recognovimus, nec a fide non recessuros, quæ per prophetas a Domino Deo Patre per Christum Dominum docente Spiritu sancto in Evangelio, et apostolis omnibus suscepimus ^h per traditionem 564 Patrum, secundum ⁱ traditionem apostolorum, quæ apud Niciam tractata sunt contra hæreses, quæ eo tempore surrexerunt ^j præpositum est nunc usque permanet. Quibus a nobis omnibus nec addendum aliquid credimus, nec ^k minusero posse manifestum est. Placuit ergo nihil fieri novum: ^l substantia, quod Græci dicunt usiam, nomen quidem in multis sanctis Scripturis insinuatam mentibus nostris obtinere sui debere ^m firmitatem. Quam rem cum suo nomine Ecclesia catholica cum doctrina defica semper confiteri et profiteri conuevit ⁿ.

^f Apud Hilar. incipit: *Sic credimus placere omnibus posse catholicis, a symbolo accepto nos recedere non oportere, quod, etc.*

^g Melius apud eundem: *quam per prophetas a Deo Patre per Christum Dominum nostrum docente Spiritu sancto et in Evangelii et in apostolis, etc.*

^h In Hilar. inseritur ut, minus recte.

ⁱ In Hilar. cum Hil., *successionem apostolorum usque ad tractatum apud Niciam habitum contra hæresim, quæ tunc temporis exsurrexerat.*

^j Hilar., *positum nunc*. Dein voces a nobis contextui necessarie apud illum desiderantur.

^k Lege cum Hil. *minui*. Mox hic habet *Placet*.

^l Corripo *substantiam*, quam: sicut apud Hilar., *substantiam quoque nomen et rem a multis sanctis Scripturis insinuatam, etc.*

^m Sequentia, quæ in mutilo Justelli ms. deerant, ex Hilario supplevimus.

ⁿ Addit Hilarius: *Huius definitioni omnes in unum catholici conspirantes subscriperant.*

ADMONITIO IN COLLECTIONEM SEQUEMTEM.

Priscæ canonum editioni vetustissimam ineditamque Latinam versionem subjicimus canonum Nicænorum, quam reperimus in ms. colice Vat. Reginæ 1997. In hoc cæteri Græcorum conciliorum canones ex interpretatione prisca sumpti fuerunt. Soli Nicæni aliam hactenus ignotam versionem exhibent, quæ prisca translatione antiquior, in Ecclesia Theatina, ad quam ille codex olim pertinebat, recepta fuisse videtur. Initio quidem suspicabamur, hanc versionem eam esse, qua utebatur Romana Ecclesia, cui Theatina suberat. Cur vero hanc suspicionem deposuerimus, intelliges ex præmisso tractatu, part. II, c. 2, § 1, n. 2 et seqq. Ex hac versione auctor Quesnellianæ collectionis, quem recusimus, in Nicænis canonibus describendis nonnulla derivasse animadvertimus annot. 4 in canones Nicænos ejusdem collectionis. Canones Sardicenses cum Nicænis juncti, et Nicænorum titulo inscripti in eodem quidem codice Vat. Reginæ proferuntur. Solos autem Nicænos hic appendimus; quippe qui tantummodo Latine redditi novam translationem exhibent. Sardicenses enim ex originali Latino, ut alibi monuimus, ibidem descripti cum vulgatis conveniunt, aliquot variantibus lectionibus exceptis, quas ex eodem ms. codice in notationibus ad Sardicenses canones priscae editionis diligenter expressimus. Canonibus Nicænis in eodem ms. præmittitur tabula canonum cum hac epigraphe: *Incipit capitula Nicæni concilii*. Sunt autem capitula 46, eo quod in his Sardicensia capitula sine ullo discrimine comprehendantur. Hæc capitalorum canonumque divisio collectoris arbitrio tribuenda. Duo prima capitula designant ea quæ canonibus præmittuntur. Hinc primus canon Nicænus notatur numero tertio, secundus quarto, et sic deinceps. Omititur Nicænus canon ultimus de non flectendo genu die Dominica, et a Pascha usque ad Pentecosten, ut omittitur in collectione quam ex Quesnello edidimus. Quoad Sardicenses autem canones duo in unum coeunt, nimirum 29 et 30 collectionis Quesnellianæ: cumque in hac unicum tantum capitulum assignetur præfatione: *Cum convenisset*, et Nicæno symbolo quæ in nostro codice disperditur in duo; copulatis in unum duobus Sardicensibus collectionis laudatæ, idem canonum numerus 46 utrobique tandem resultat. Hæc prænotasse sufficiat. Nunc ipsam versionem proferimus, quæ, etsi incondita et obacura est, ut antiquæ fere omnes versiones deprehenduntur; plura tamen errata imperiti librarum vitio et oscitantæ tribuenda sunt.